

**T.C.
MARMARA ÜNİVERSİTESİ
TÜRKİYAT ARAŞTIRMALARI ENSTİTÜSÜ
TÜRK TARİHİ ANABİLİM DALI
CUMHURİYET TARİHİ BİLİM DALI**

PKK TERÖR ÖRGÜTÜNÜN SİYASALLAŞMA GİRİŞİMİ VE TÜRKİYE

(YÜKSEK LİSANS TEZİ)

SELMA ULUTÜRK

İSTANBUL-2007

**T.C.
MARMARA ÜNİVERSİTESİ
TÜRKİYAT ARAŞTIRMALARI ENSTİTÜSÜ
TÜRK TARİHİ ANABİLİM DALI
CUMHURİYET TARİHİ BİLİM DALI**

PKK TERÖR ÖRGÜTÜNÜN SİYASALLAŞMA GİRİŞİMİ VE TÜRKİYE

(YÜKSEK LİSANS TEZİ)

SELMA ULUTÜRK

TEZ DANIŞMANI: PROF. DR. ZEKERİYA KURŞUN

İSTANBUL-2007

MARMARA ÜNİVERSİTESİ
TÜRKİYAT ARAŞTIRMALARI ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ

Yüksek Lisans öğrencisi Selma Ulutürk'ün "PKK Terör Örgütünün Siyasallaşma Girişimi ve Türkiye" konulu tez çalışması jürimiz tarafından Türk Tarihi Anabilim Dalı, Cumhuriyet Tarihi Bilim Dalı Yüksek Lisans tezi olarak oy birliği / oy çokluğu ile başarılı bulunmuştur.

Tez Danışmanı : Prof.Dr.Zekeriya Kurşun
Üniversitesi Marmara

İmza

Üye : Prof.Dr. Süleyman Beyoğlu
Üniversitesi Marmara

Üye : Yrd.Doç.Dr. Bülent Bakar
Üniversitesi Marmara

ONAY

Yukarıdaki jüri kararı Enstitü Yönetim Kurulu'nun 05/11/2007 tarih ve 18-5 sayılı kararıyla onaylanmıştır.

İÇİNDEKİLER

	Sayfa No.
ÖZET.....	I
ABSTRACT.....	II
ÖNSÖZ.....	III
KISALTMALAR.....	IV
GİRİŞ.....	1
I.BÖLÜM	
TARİH SÜZGECİNDE TERÖRİZM, TERÖRİST GRUPLAR VE ÇEŞİTLİ	
1. AMAÇLARA YÖNELİK GERÇEKLEŞTİRLEN TERÖRİST	5
FAALİYETLER	
1.1. Global Terör ve Global Terörizmin tarihsel serüveni.....	5
1.1.1. Global Terörün kavramsal olarak incelenmesi.....	9
1.1.2. Tarihsel süreçte belli başlı terör gruplarının incelenmesi.....	10
1.1.3. Terörizmin yapısında ortaya çıkan değişimler.....	13
1.1.3.1. Narko terör.....	15
1.1.3.2. Medyatik terör.....	16
1.1.3.3. Etno-dinsel terör.....	17
1.1.3.4. Elektronik terör (Teknolojik terör- Siber terör).....	20
1.1.3.5. Örgütsüz terör.....	21
1.1.3.6. Kitle imhasına yönelik terör.....	23
1.2. Soğuk Savaş öncesi ve sonrasında değişen terör	
anlayışının analizi.....	25
1.2.1. Örgütlenme Yapısındaki Değişimler.....	26
1.2.2. Doktrin Açısından Değişim.....	27
1.2.3. Eylemlerdeki Şiddetin Dozunun Artışı.....	27
1.2.4. Tecrübe Artışı.....	28
1.2.5. Mantık Değişimi.....	28
1.2.6. Kitle İmha Silahları Kullanma Olasılığı Artışı.....	29
1.2.7. İntihar Saldırılarındaki Artış.....	30
1.3. BM açısından terör tehdidi.....	31
1.4. AB açısından terör tehdidi.....	33
1.5. NATO açısından terör tehdidi.....	34
1.6. 11 Eylül Saldırıları Ve Global Terörizmin Yeni Yüzü.....	35
II. BÖLÜM	
2. TERÖR VE TERÖRİST GRUPLARIN TÜRKİYE'DE	36
GERÇEKLEŞTİRDİKLERİ FAALİYETLER	
2.1. Global terörün Türkiye' ye yansımaları ve gelişen olaylar.....	36
2.1.1. Dış Etkenler Olarak.....	37
2.1.2. İç Etkenler Olarak.....	38
2.2. Terörün Türkiye'ye etkileri.....	39
2.2.1. Siyasi İdeolojik Terörizm.....	39

2.2.2. Etnik Ayrılıkçı (Irksal) Terör.....	40
2.2.3. Kökten Dinci Siyasal İslamcı Terör.....	41
2.2.4. Ermeni Terörü.....	42
2.2.4.1. ASALA-JCAG-ARA.....	43
III. BÖLÜM	
3. PKK TERÖR ÖRGÜTÜNÜN KURULUŞU, STRATEJİSİ VE	45
 SIYASALLAŞMA SÜRECİ	
3.1. PKK Terör Örgütünün Kuruluşu, Stratejisi, Teşkilatı.....	45
3.1.1. PKK Terör Örgütünün Stratejisi ve Amacı.....	46
3.1.2. Terör Örgütünün Genel Teşkilat Yapısı.....	47
3.2. Tarihi Gelişim.....	48
3.2.1. PKK'ya Yaşanan Süreç ve PKK'nın Kurulması.....	48
3.2.2. Ortadoğu'ya Açılım ve Kuzey Irak'a Geçiş.....	58
3.3. Sözde Ateşkes Süreci ve Sonrası.....	61
3.4. Çekiç Harekatı ve Kriz Yönetimi.....	62
3.5. Abdullah Öcalan'ın Suriye'den Çıkarılması ve Örgütün	
Uluslararası Boyutları.....	64
3.6. PKK'nın Finans Kaynakları ve Uyuşturucu.....	65
3.7. Öcalan'ın Suriye'den Ayrılması ve Yakalanma Süreci.....	68
3.8. Terör Örgütünün Siyasallaşma Süreci.....	71
SONUÇ.....	89
EKLER.....	92
KAYNAKLAR.....	102
ÖZGEÇMİŞ.....	108

ÖZET

Dünya dengelerindeki değişim ve uluslararası ilişkilerdeki farklılaşmalar, sıcak savaşların yerini, soğuk savaşlara bırakmasına neden oldu. Soğuk savaşın gereği olarak ortaya çıkan psikolojik savaş türü ve bu savaşın vazgeçilmez unsuru düşük yoğunluktaki çatışmalar Amerika'ya yapılan saldırı ile birlikte "Küresel Terör" kimliğini kazanmış oldu.

Türkiye'de terörün sebebi içinde bulunduğu koşullarından kaynaklanmaktadır ve dışardan desteklenmektedir. Türkiye dışardan gelen dış tehdide ve içerden kaynaklanan iç tehdide karşı ilk önce kendi iç kalesini güçlendirmelidir. Daha sonra da, uluslar arası toplumun onurlu bir üyesi olarak kendi Ulus-Devlet (Milli) politikasını etkin ve tavizsiz bir şekilde uygulamalıdır. Bu politika Türkiye'nin sadece yakın geleceğini değil, uzak geleceğini de kapsamalıdır. Eğer Türkiye bulunduğu coğrafyadaki tarihi, kültürel, siyasi, ekonomik ve askeri birikimini ve gücünden kaynaklanan potansiyeli ile proaktif davranarak, yeni politikalar ve yeni çözümler üretemezse, başkaları tarafından üretilmiş olan çözümleri ve hareket tarzlarını, küçük pazarlık payları ile kabul etmek zorunda kalacaktır.

ABSTRACT

The change in global balances and segregation in international relations, have replaced the conventional warfare with “cold wars”. Psychological warfare which is developed as a reason to carry out cold war and, small hostile confrontations which are invaluable assets of a cold war, especially with the recent terrorist attacks directed to U.S.A., have reformed a new concept called “Global Terrorism”.

The reasons behind the terror in Turkey are the conditions of Turkey itself, and the support to terror by the forces out of Turkey. First of all, Turkey must strengthen its internal defenses to confront the threats which are caused by both internal and external forces. After that, being an honorable member of the international community, Turkey has to enforce its own national policies effectively and without compensation. This policy shouldn't only be short term but instead must be applied as a long term policy. If, Turkey shall not use the potential from the historical, cultural, political and the economical power of the geography which it resides, and the power of the martial accumulation, and if Turkey will not act proactively, without producing new policies and solutions, Turkey has to accept the solutions and plans of acts which are produced by others and also which have small chances for negotiation.

ÖNSÖZ

Son yıllarda hayatımızın adeta bir parçası haline gelen, gerçekleştirilen eylem ve bunların sonuçları itibariyle kanımızı donduracak sahneler yaşatan terörizm (tedhiş); hızla gelişmiş, çeşitli kaynaklardan beslenerek kuvvetlenmeye devam etmiştir. Özellikle kendi ülkemiz sınırları içinde çoğunluğu PKK tarafından gerçekleştirilen eylemler, birçok masum insanımızın hayatını kaybetmesine neden olmuştur. Ayrıca yıllar süren mücadelede ülkeye ekonomik açıdan çok şeyler kaybettirmiş, büyümesini, güçlenmesini hep ileriye ötelemiştir.

Bu çalışma üç bölümden oluşmaktadır. Giriş bölümünde küreselleşme, terörizm, terörist ve global terörizmin tanımı yapılmıştır. Birinci bölümde ise; terörizm kavramı tarihsel süreçte incelenerek terörizmin tasnifi yapılmış, soğuk savaş öncesi ve sonrası terörist eylemlerdeki hedef ve eylem biçimine yönelik strateji değişikliğine değinilmiştir. İkinci bölümde ise Türkiye'yi hedef alan terörist faaliyetlere değinilmiştir. Üçüncü bölümde ise tezimize başlık olan PKK terör örgütünün kuruluş aşamasında itibaren siyalaşma süreci incelenmiştir.

Araştırma yöntem olarak, literatür tarama türünde bir araştırmadır. Konu ile ilgili bilgiler toplanarak değerlendirilmiş ve tümevarım (inductive) metoduyla sonuca varılmıştır. Araştırmaya temel teşkil eden bilgiler, dergi, makale, gazete, araştırma, sempozyum bildirileri ve tezler incelenmiş ve internetten faydalanılmıştır.

Bu araştırmanın ana amacı; soğuk savaş sonrası dönemle başlayan ve özellikle 11 Eylül saldırıları ile daha da netleşen, ülkenin bekasını tehdit eden yeni tehdit ve risk yaratan unsurlarla uluslararası terörizmin gelişim sürecini ve özelliklerini ortaya koyarak genelde dünya, özelde de Türkiye'ye aleni veya sinsice yönelik yürütülen terörist faaliyetler incelenmiştir. Bu çalışmamın sonuçlandırılmasında gerek yönlendirmeleri gerekse engin hoşgörüsüyle katkıda bulunan değerli hocam Prof. Dr. Zekeriya Kurşun'a ve çalışmam boyunca yeterli ilgi ve şefkati gösteremediğim kızım Sena'ya çok teşekkür ederim.

KISALTMALAR

NATO	:North Atlantic Treaty Organisation
ABD	:Amerika Birleşik Devletleri
AB	:Avrupa Birliği
SSCB	:Sovyet Sosyalist Cumhuriyet Birliği
CIA	:Merkezi Haber Alma Kuruluşu
IRA	:İrlanda Cumhuriyet Ordusu
ETA	:Bask Halkına Hürriyet
BM	:Birleşmiş Milletler
DHKP/C	:Devrimci Halk Kurtuluş Partisi/Cephesi
İBDA/C	:İslami Büyük Doğu Akıncılar Cephesi
AFİD	:Anadolu Federe İslam Devleti
NBC-R	:Nükleer, Biyolojik, Kimyasal ve Radyolojik
KGB	:Sovyet istihbarat örgütü
KDK	:Kürdistan Demokratik Kon federalizmi
BDT	:Bağımsız Devletler Topluluğu
HPG	:Halk Savunma Güçleri
T-KDP	:Kürdistan Demokrat Parti
TİP	:Türkiye İşçi Partisi
DDKO	:Doğu Devrimci Kültür Ocakları
A.Ü.S.B.F	:Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi
TİİKP	:Türkiye İhtilalci İşçi Komünist Partisi
AYÖD	:Ankara Yüksek Öğrenim Derneği
HK	:Halkın Kurtuluşu
PKK	:Partiya Karkeren Kurdistan, Kürdistan İşçi Partisi
FKBDC	:Faşizme Karşı Birleşik Direniş Cephesi
FHKC	:Filistin Halk Kurtuluş Cephesi
KADEK:	: Kongreya Azad-ü Demokrasiye Kürdistan-Kürdistan Özgürlük ve Demokrasi Kongresi

GİRİŞ

GLOBALLEŞME VE TERÖRİZM

Globalleşme/ Küreselleşme

Küreselleşme kavramını tam manası ile açıklayan bir tanım henüz yapılmış değildir. Yaklaşımlara göre tanıma yüklenen anlam değişmektedir. Meydan Larousse'un tarifine göre, global / küresel "tümüyle ele alınmış olan" manasındadır.

Ekonomik açıdan bakıldığında, ekonomik faaliyetlerin dünya düzeyinde bütünleşmesini ifade etmektedir¹. Dünya pazarlarında üretilen malların ve sermayenin hiçbir engelle karşılaşmadan serbestçe dolaşması anlamına gelmektedir. Böylece dünya ticaret hacmi ve yeni teknolojilerle üretim artmış, maliyetler düşmüş, neticesinde meydana gelen gelişmelerle küreselleşme süreci hızlanmıştır.

Bazılarına göre; globalleşme ekonomik, siyasal, sosyal ve kültürel değerlerin ve bu değerler çerçevesinde oluşmuş birikimlerin ulusal sınırlar dışına taşarak dünya geneline yayılmasıdır².

Bazılarına göre ise globalleşme, soğuk savaş döneminden sonra, batının zaferini yeni bir açılımla dünya geneline yaymasıdır. Uluslar arası sermayenin egemenliğinin kayıtsız şartsız hale gelmesi ve dünya ölçeğinde tekelleşmesidir.

Ünlü yazar Thomas FRIEDMAN, globalleşmeyi, genel teoriler ile açıklanması ve kavranılması hiç de kolay olmayan bir sistem olarak tanımlamaktadır. Friedman'a göre globalleşme, giderek artan sayıda insanı çok çeşitli alanlarda etkileyen bir sistemdir. Friedman, globalleşmeyi serbest piyasa kapitalizminin hemen hemen her ülkeye yayılması olarak algılamaktadır.

Bütün bu tanımlara baktığımızda globalleşmeyi en iyi izah eden tanım Prof. Dr. Rasih DEMİRCİ tarafından yapılmıştır diyebiliriz. Buna göre; "globalleşme; teknoloji ve haberleşmedeki baş döndürücü gelişmeler sonucu dünyanın küçülmesi ekonomik ve siyasal sınırların giderek ortadan kalkması ve neticede maddi ve manevi değerlerin milli

¹ Davut Dursun, "Globalleşme ve Toplumun İnşasında Bilginin Artan Önemi", *Yeni Türkiye Medya Hizmetleri*, Ankara, Ocak- Şubat 1998, s.154–157

² Yusuf Erbay, "Kavram Olarak Globalleşme", *Yeni Türkiye Medya Hizmetleri*, Ankara, Şubat–1998, s. 170

sınırları aşarak dünya çapında yayılması ile, ülkeler ve milletlerarası iktisadi, siyasi, sosyal ve kültürel temas ve etkilerin giderek artması olarak tanımlanabilir.³

Terör, terörizm ve teröristin tanımı

Terörizm kelimesi Fransız ihtilali sırasında, Jakobenlerin eylemleri döneminde kullanılmaya başlanmıştır. Fransız ihtilaliyle kurulan yeni meclisin yönetimini ele geçiren Robes Pierre ve arkadaşları Jakobenler tarafından katledilmişlerdi. O dönemde terör 1793 Mart'ı ile 1799 Temmuz'u arasındaki dönem için kullanılıyordu ve tanım olarak "dehşet saltanatı" ile eş anlamı taşıyordu.⁴

Büyük Larousse sözlük ve ansiklopedisi, terörizmi; "bireylerin ya da azınlıkların şiddete dayanan ve kişilere, mallara ya da kurumlara yönelik siyasal eylemleridir. Bireysel ya da ortaklaşa terörizmin çeşitli biçimleri (cinayet, rehine alma, patlayıcı yerleştirme, sabotaj vs.) olabileceği gibi değişik amaçları (bir siyasal rejimin devrilmesi, devlet siyasetinin bazı yönlerine itiraz, ülkenin bağımsızlığı vs.) da olabilir." şeklinde, terörü ise "bir gücü zorla kabul ettirmek amacıyla sistemli bir biçimde şiddet kullanma, yıldırma, tedhiş" olarak, teröristi ise "terör yaratan, terörizm yanlısı, terör eylemlerine katılan tedhişçi" diye tanımlamaktadır.

Terörizmin bugüne kadar 109'dan fazla tanımı yapılmıştır. Yapılan bu tanımlar analiz edildiğinde terörizmin kapsamında, her türlü kanunsuzluk, suça hazırlama, suça azmettirme, her türlü propaganda, insan haklarını istismar ve karşı fikirde olanlara yaşama hakkı tanınmayan bir saldırganlık olarak ifade edilmektedir. Nitekim terörizme "bir devleti yıkmak için bir tekniktir" denmiştir.⁵ "masumun boğazlanmasıdır, masumiyetin ve hayatın çifte kurban vermesidir."⁶ Diyerek anlamı konusunda tanımlar yapıla gelmiştir.

Nihayet birleşmiş milletler genel kurulu almış olduğu karar ile "terörizmi, insan haklarının ihlali" olarak kabul etmiştir. Alınan karar "terörizmin, devletlerin ekonomik ve toplumsal kalkınmaları üzerinde olumsuz etkiler meydana getirdiği, temel özgürlükleri ve demokrasiyi ortadan kaldırmaya yöneldiği, devletlerin toprak bütünlüğünü ve güvenliğini tehdit ettiği, meşru hükümetleri istikrarsızlığa sürüklediği, çoğulcu sivil

³ Rasih Demirci, *Globalleşme ve Bütünleşme Hareketleri*, İstanbul, 1997, s. 3–6

⁴ "Revolution Française" *Larousse Encyclopedique*, C.2, İstanbul, 1998, s.365

⁵ B.Crozier, *A Theory of Conflict*, New York, 1974, s.119

⁶ Albert Camus, *Resistance, Rebellion and Death* Jean O'brientrans, 1974, s.134.

toplumları zedelediği” hükümleri uluslararası anlamda yerini almıştır.⁷

Terörizmin değişen stratejik ve taktik yapısı, farklı akademik yorumları da beraberinde getirmektedir. Buna göre, terör: toplum katmanları üzerinde yarattığı bilinçli korku ve yıldırma taktikleri nedeniyle “ *Psikolojik Silah*”⁸, amaçlarını silahlı propaganda ile uluslar arası topluma yaygınlaştırdıkları için “*Enformasyon Yöntemi*”⁹, terörist eylemlere esas teşkil eden kast ve maddi unsurun yarattığı şiddet ve tehlike unsuru dolayısıyla “*Cezai Şiddet Davranışı*”¹⁰, devletin kurulu sosyal düzenini ve idari yapısını sistematik olarak yıkmayı amaçlayan siyasal hedefleri nedeniyle “*Siyasal Savaş*”¹¹ türü, silahlı mücadelede uyguladığı taktik ve stratejinin, klasik savaş hukuku kuralları dışında yönetimleri içermesi sebebiyle de “*Yeni Bir Savaş Türü*”¹² olarak nitelendirilmiştir.

Terörü ve teröristi Mumcu’nun kitabına önsöz yazan A. Sirmen bakınız nasıl betimliyor: Terör kullanan ile kullanılanın, korkutan ile korkutulanın birbirine karıştığı, kahramanlık yanı olmayan, kör ve iğrenç bir mekanizmadır. Teröristin de, karanlık emellerine yönelirken, çevresinde uyandırmak istediği kahramanlık görüntüsüyle gerçekte hiçbir ilgisi yoktur.¹³

Terörizm, bir kişi veya grubun, hedef aldığı amacı, demokratik ve normal yollarla gerçekleştiremeyeceğini anlayıp şiddet ve dehşet yoluyla topluma korku salarak amacına varmak istemesi şeklinde de tanımlanmaktadır

Global terör nedir

Global terörizm ise; genellikle iki veya daha fazla ülkenin vatandaşları tarafından işlenen eylemleri içerir. Terörizm eğer; yabancılara veya yabancılara ait hedeflere yöneltilirse, hükümetler veya bir devletten fazla devletin beslediği,

⁷ Birleşmiş Milletler Genel Kurulu Kararı, Aralık–1993

⁸ Brian Jenkis : “*International Terrorism” A New Mode Of Conflict*” Research Paper No. 48. California Seminar On Arms Control And Foreign Policy, California Crescent Publications. s(p).4, 1974

⁹ Francis Hoerber : “ *Terrorism Sabotaje and Telecommunications*”, Vol., No.2., Feb. 1982, s.(p) 289

¹⁰ Jeanne J. Kirkpatrick, “*Difinning Terrorism Catholicism in Crisis*” From an address originally presented at the Jonathan Institute’s Conferans on International Terrorism. P.56, 25 June 1984

¹¹ Roberta D. Goren : *The Soviet Union and Terrorism*. Ed. Jillian BEKER p.14, George Allen and Unwin London, 1984

¹² Stephen Sloan, “ *The Anatomy Nonterritorial terrorism*”. An Analytical Essay, Clandestine Tactics and Techcnology Series, Gaithersburg. 1981

¹³ Uğur Mumcu, *Kürt Dosyası*, Ankara, 1996, s.8

desteklediği unsurlarca yapılırsa, bir yabancı hükümetin veya milletlerarası örgütlerin siyasetlerini etkilemek için yapılırsa uluslararası nitelik kazanmış olur. Terörizm; savaş ve diplomasiyle elde edilemeyen sonuçları elde etmek için yapılan eylem veya eylemler olarak kabul edilmekte ve “*Savaş diplomasinin devamı*” olarak tanımlanmaktadır.

Global terörizm, uluslararası güçler mücadelesinin bir örtülü faaliyet biçimi olarak tanımlanmış olup, uluslararası uyuşmazlıkların çözümünde, diplomatik ve politik manada “*pazarlık kartı*” tarzında kullanılan bir araç olarak, metotları ve sonuçları itibariyle son derece etkili olan uluslararası terör savaşı, karmaşık ve global planlamayı gerektiren bir yer altı faaliyet alanı olarak nitelendirilmiştir.¹⁴

Global terörizmi önleme çabalarının güçleştiren en önemli sorun, ulusların uluslararası terörizmin tanımı konusunda henüz bir uzlaşmaya varamamış olmalarıdır. Bir ulusun terörist kabul ettiği kimse diğer uluslarca özgürlük savaşçısı olarak kabul edilmektedir. Böylece tanımlanamayan suç cezalandırmak olanaksız olmaktadır. Uluslararası hukuk alanında tüm terör eylemlerinin öngören ve kapsayan genel bir kural henüz oluşturulamamıştır.¹⁵

Dönemsel etkileri tahminen gelecek elli yılda belirleyici olacak bu gelişme Türkiye’yi de yakından ilgilendirmektedir. Global ve bölgesel sistemde ciddi ve kalıcı değişikliklerin eşliğinden içeri girmekteyiz. Değişim Orta-Asya’dan, Kafkaslar’a, Uzak-Doğu’dan Orta-Doğu’ya kadar global ve bölgesel sistemde yeniden şekillenmelere neden olacaktır. Güvenlik sistemleri, örgütleri ve algılamaları da yeniden tanımlanıp oluşturulacak; bölgesel ittifaklar ve işbirliği alanları kurulurken değişim kaçınılmaz olacaktır.

Türkiye’nin yakın çevresinde ise değişen Rusya- ABD ilişkileri; İran’ı, Arap-İsrail anlaşmazlığını, Irak’ı etkisi altına almıştır. Yine bu değişim çerçevesinde ABD, Rusya, Çin, AB ilişkileri farklı bir zemine taşınacaktır. 11 Eylül sonrası sorun çözümünde ekonomi-politiğin gittikçe artan bir önem kazandığı bir gerçektir. Bunu en iyi şekilde ABD-Çin ve ABD-Rus ilişkilerinde görebiliyoruz. Dünyanın yeniden şekillendiğini söylemek hiç de abartı olmaz.

¹⁴ Mehmet Atay, “*Ortadoğu’da Terör Savaşı ve Barış Arayışları*” Avrasya Dosyası, Ankara 1996 S.117, s.40–41

¹⁵ Hasan Köni, “*Uluslararası ve Ulusal Alanda Terörizmi Önleme Çabaları*” Avrasya Dosyası, Ankara, 1998, s.163

I.BÖLÜM

1. TARİH SÜZGECİNDE TERÖRİZM, TERÖRİST GRUPLAR VE ÇEŞİTLİ AMAÇLARA YÖNELİK GERÇEKLEŞTİRLEN TERÖRİST FAALİYETLER

1.1. Global Terör ve Global Terörizmin tarihsel serüveni

Globalleşme ile terörizmin aralarındaki ilişkiyi tespit etmek için globalleşmenin sonuçlarına bir göz atmak gerekecektir. Genelde globalleşmenin birinci sonucu olarak dünyanın küçülmesi kabul edilmektedir. Yani herkes, dünyada olup bitenlerden anında haber almakta ve en azından duygusal ve düşünsel planda etkilenmektedir. Globalleşmenin ikinci sonucu, bağımsız nitelikli ulus-devletlerin egemenliklerinin tehdit edilmesidir. Üçüncü bir sonuç olarak, terörizmin yaygınlaşması karşımıza çıkmaktadır. Gerek ulus-devletlere karşı özerklik eğilimi taşıyan alt kültür gruplarının terörist saldırıları, gerekse gittikçe yaygınlaşan ve bireysel olarak kullanılabilen teknolojik silah olanakları, örneğin, canlı bombalar ya da silaha dönüştürülen uçaklar, terörizmi gitgide yaygınlaştırmaktadır. Globalleşmenin dördüncü sonucu, tekdüze tüketim kültürünün egemenliğinde, yerel ve ulusal kültürlerin zayıflamasıdır. Zenginlerin daha zengin, fakirlerin daha fakir olmaları ve insan hakları, demokrasi kavramlarının yaygınlaşması diğer sonuçları olarak sayılabilir.¹⁶

Günümüzde; toplumları birleştirerek sınırları kaldıran, milliyetçilik duygularını yok ederek homojen yapılı bir toplum oluşturmayı hedefleyen globalleşme, aslında tam tersine milliyetçilik duygularının daha fazla kabarmasına neden olmaktadır. Toplumların kimlik arayışları, etnik, ulusçu, dinsel ve dile yönelik talepleri kimi zaman ayrılıkçı hareketlere, kimi zaman radikal İslami eylemlere, kimi zaman da etnik ayaklanmalara neden olmaktadır.

Eşitsiz büyüme ve kalkınma, geniş kitleleri globalleşmenin mağdurları arasına itmiş bulunmaktadır. Artık az gelişmiş ve gelişmekte olan birçok ülke insanı, geleceklerinden endişe etmektedirler. Bu ülkeler (bir kaç petrol zengini hariç) yüksek nüfus oranları, düşük eğitim düzeyleri, eşit olmayan sosyo-ekonomik yapıları ve komik seviyelerdeki kişi başına gayri safi mili hasıla rakamlarıyla globalleşmenin vaat ettiği

¹⁶ Emre Kongar, *Global Terör ve Türkiye*, Ankara, 2001, s. 29

refahtan çok uzak bir görüntüye sahiptirler.

Ortaya çıkan bu görüntü, sivil toplumsal örgütlenme bilincinin yaygın olmadığı toplumlarda çoğunlukla kurumsallaşmış tek ve en güçlü sığınak olarak ibadethaneyi ön plana çıkarmıştır. Siyasallaşan din, gelecekte umudunu kesmiş olan kitlelere aradıkları kurtuluşu bu dünyada değilse de öbür dünyada bulabilecekleri ümidini vermektedir. Dinin söz konusu toplumlarda sahip olduğu sosyo-kültürel konum, yukarıda belirtilen kurumsallaşmışlıkla birleşince, dinsel siyasallaşmanın alternatifsiz tek seçenek olduğu düşüncesi de kuvvet kazanmaktadır. Tüm bu gelişmeler sonucunda da radikal islami örgütler tarafından planlanan ve konunun başında terörist grupların amaçlarını gerçekleştirmeye yönelik eylemler, globalleşme ve onun savunucularına karşı tepki olarak ortaya çıkmaktadır.

Globalleşme ile terörizm arasındaki etnik gerilme hakkında çeşitli görüşler bulunmaktadır. Bunlardan bir tanesini Mim Kemal ÖKE şu şekilde açıklamaktadır: “Soğuk Savaşın bitimi ile globalleşmenin başlangıcı örtüşmektedir. O zamanda post-modern çatışmalar, devletlerarası platformdan ülke sınırları içine kayıyordu. Her ne kadar terör dün de var idiyse; bugün sergilenen, ideolojik olmaktan öte aşırı etnik söylemlere dayanmaktadır. Terörün etnik kimliği “yarattığı” da iddia edilmektedir.

Dışlanmışlık intibainin yabancılaşıma yada tam aksine ayrılıkçı teröre bel vereceği anlaşılır, genel, geçer bir tespittir. Ortak kanı şudur: Soğuk Savaş, ideolojik şemsiyesi altında etnik diyalektiği örtmüştü. SSCB'nin çekilmesiyle gevşeyen dünya düzeni bir yerde bastırılmışların öfkelerini ifade etmelerine, hatta eylem düzlemine intikal ettirmelerine imkân veriyordu. Öte yandan, globalleşme, bir yerde, tek tipleşmeyi de beraberinde getirmektedir. Zaten, globalleşmenin “post-modern kabilecilikle” birlikte ilerlediği de gözlemlenmektedir.”¹⁷

Globalleşmeye karşı en büyük tepki 11 Eylül 2001 tarihinde New York ve Washington'a sivil yolcu uçakları kullanılarak gerçekleştirilen terörist saldırılar olmuştur. 70 milletten binlerce insanın yaşadığı, 200 bin ton çelik ile inşa edilen Dünya Ticaret Merkezi'nin ikiz kuleleri yıkılmış, ABD'nin ve globalleşen dünyanın finansal gücünün sembolü olan Wall Street kapanmış, 50 yıldır savunma stratejilerinin geliştirildiği Pentagon ciddi şekilde hasara uğramış, binlerce insan hayatını kaybetmiş bir o kadarı da yaralanmıştır. Tek kutuplu dünyanın süper gücü ve globalleşmenin lideri ABD, bu

¹⁷ Mim Kemal Öke, *Küresel Toplum*, İstanbul, 2001, s.73–76

olaylar karşısında güçsüz ve çaresiz kalmıştır.

Ancak, 11 Eylül olaylarının, ABD'yi dünyanın en güvenli ve demokratik ülkesi olarak algılayan 280 milyon Amerikalının, artık dünyadan soyutlanmış bir adada yaşamadıklarını ve dünyada olup biten politik ve sosyo-ekonomik gelişmelerden bağımsız olamayacaklarını anlamaları gerektiğini ortaya çıkarmıştır. Bu acı olay, ABD vatandaşı insanların, eski kıtada yaşayan milyarlarca insanın hissettiği tehlikeleri, refahın ve fakirliğin dünyayı nasıl etkilediğini, sosyal patlamaların nasıl olup da radikal akımlara neden olduğunu daha iyi değerlendirmeleri gerektiğini ortaya koymuştur.

11 Eylül olaylarının; global dengelerin nasıl yeniden gözden geçirileceğini, dünya güçleri arasındaki rekabetin nasıl tırmanacağını ve saldırıların Harvard Üniversitesi siyaset bilimcisi Samuel HUNTINGTON'un iddia ettiği gibi, Usame Bin LADİN'in İslam ve Batı dünyasını karşı karşıya getirerek medeniyetler arası bir çatışmayı körükleyip körüklemeyeceğini göstereceği değerlendirilmektedir. Siyasal saik ile toplumu korkutarak, dehşete düşürerek sistemi değiştirmeye yönelik davranışlar siyasal terör olarak ifade edilmektedir¹⁸.

Paul Wilkinson ve Thomas Perry Thornton'un tipolojilerinde farklı terörizm başlıkları bulunmaktadır. Ancak her iki terörizm uzmanının üzerinde birleştikleri tasnife göre Global terörizm; Uluslar arası sistemi değiştirmeye yönelik terörizm tanımı içine girmektedir. Paul Wilkinson buna ihtilalci terörizm ismi de vermektedir. Asıl amacı sistemde köklü değişiklikler ve reformlar yapmaktır. Suçun işlendiği yer veya mağdurun milliyeti nedeniyle veyahut bu işi planlayanın veyahut bu işi finanse edenlerin, destekleyenlerin bağlantıları sebebiyle ulusal sınırları aşan terörizme Global terörizm denilmektedir¹⁹.

Global sistemden kastedilen evrensel ahlaki normlara dayanan bir sistemdir ancak bu ahlaki sistemin sadece kendisi esas alınmamaktadır. Bu ahlaki sistemin yansımasını bulduğu hukuk normları bulunmaktadır. Buradan çıkarılan sonuç, Global

¹⁸ Siyasal terör siyasal saikle işlenen terördür. Saik bir terimin değil, bir kavramın adıdır. Saik bir bilgi kümesinin adıdır. Kast kavramının içinde yer alır. Kast ceza hukukunda bilmek, istemek anlamına gelir. Kasten bir şeyi işlemek demek o fiili bilerek isteyerek işlemek demektir. Saik bu kast kavramı içinde yer alan bir detay kavramdır. Failin yani bir fiili işleyeninin harekete geçmesine neden olan, fiilden önce var olan faile ait bir düşünce halidir. İşte siyasal terörde bizi alakadar eden biçimiyle ayırdedici unsur budur. Siyasal sebep terörü siyasal olarak nitelendirmemize yol açar.

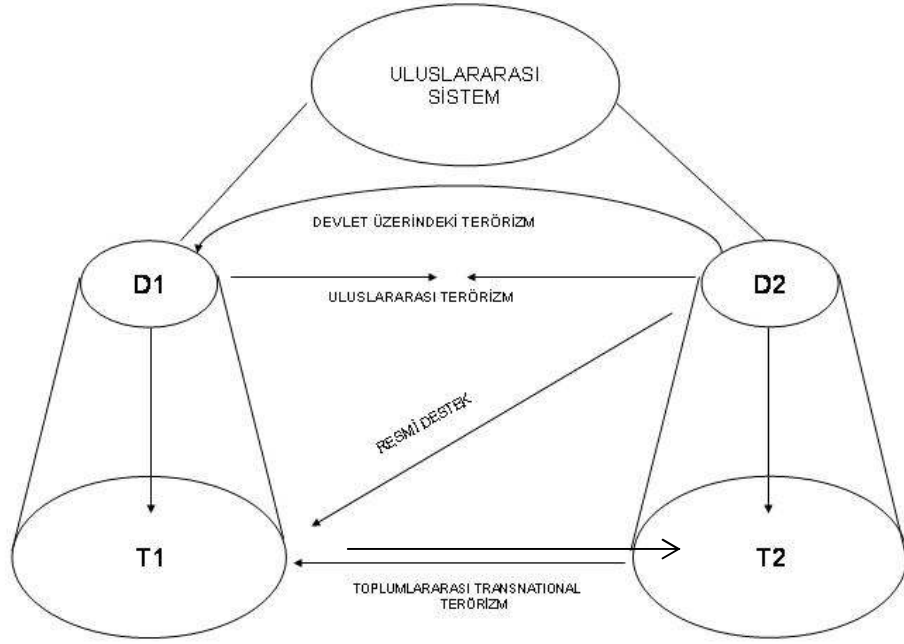
¹⁹ Paul Wilkinson, *Political Terrorism*, London, 1974, s.9.

terörizmi tarif eden en uygun ifadenin Uluslar arası sistemde etkinlik gösteremeyen devletler, toplumlar veya gruplar tarafından Uluslar arası hukuka aykırı bir şekilde Uluslar arası sistemi değiştirmeye yönelik siyasal şiddet kullanmak olduğu söylenebilir²⁰.

Uluslar arası toplumda bir iktidar ve güç mücadelesi mevcuttur. Bu iktidar mücadelesi sonuçta değerlerin paylaşımını da gündeme getirmektedir. Bu yapılanmaya ve sisteme karşı hareket Global terörizm olmaktadır. Sistemin dengesizliğini ve yapısal uyumsuzluğunu farklı değerlendirmelere tabi tutan devlet, kişi veya toplulukların bu sisteme karşı dışarıdan geliştirdikleri hareketin boyutları sistem içindeki duruşlarına göre değişmektedir. Brian Crozier'in bu çatışmayı en iyi şekilde ifade eden sözleriyle “ Uluslar arası sistemin dışında ve sisteme karşı “ hareketin özünü de bu grupların sistem içindeki konumları belirlemektedir (Şekil – 1) . Şekil-1’ de modelin aktörleri, devletler, uluslararası örgütler ve terörist örgütlerdir. D1 ve D2 1 ve 2 numaralı devletlerdir, D1 ve D2 devletlerin toplumları T1 ve T2’ dir. D1 ile T1 ve D2 ile T2 arasındaki ilişki iç siyaseti göstermektedir. Bir de D1 ve D2’nin birbirlerinin toplumlarına doğrudan doğruya yönelen veya toplumların kendi aralarında ortaya çıkan ilişkileri vardır. Bunlar da transnasyonal ilişkilerdir. İç siyasette terörizm D1T1 dairesinde ortaya çıkmaktadır. İşin doğrusu, hemen hemen hiçbir zaman bu daire içinde kalmamaktadır. Mutlaka bir şekilde ulusal sınırları aşmakta uluslar arasılaşmaktadır. ²¹

²⁰ Sertaç Hami Başeren, “*Terörizm: Kavramsal Bir Değerlendirme*”, Terörizm İncelemeleri Teori Örgütler Olaylar, (Derleyen: Ümit Özdağ, Osman Metin Öztürk), Ankara, 2000, s.2.

²¹ Brian Crozier, *The Rebels; A Study of Post-War Insurrections*, London, 1960, s.159.

Şekil 1. Uluslar arası sistemde aktörlerin teröre verdiği destek

1.1.1. Global Terörün kavramsal olarak incelenmesi

Global terörizm, XXI. yüzyılın en önemli güvenlik sorunlarından biri haline gelmiştir. Terörizm etnik ve dini motivasyonları daha yoğun olarak kullanmaya, bunu da global ortama daha sık olarak taşımaya başlamıştır. Bugün artık yüksek teknolojiyi istediği gibi kullanabilen ve hemen her ülkede faaliyet gösterebilen terör örgütlerinin, yeni yüzyılda yaşamımızı nasıl etkileyeceği sorgulanmaktadır.

XX. yüzyıl, iki dünya savaşının görüldüğü, üçüncüsünün ise sıcak bir çatışmaya dönüşmemekle birlikte en az sıcak olanlar kadar tahrip edici olduğu bir atmosferde yaşanmıştır. Bu süreç içerisinde on milyonlarca insan hayatını kaybederken, devlet bütçeleri eğitim ya da sağlık yerine, silahlanma ve savaş sonrası rehabilitasyon programlarına harcanmış; farklı ideolojiler, sosyalizmden faşizme ve liberalizme uzanan yelpaze içinde, farklı dönemlerde siyasal yapıları belirleyen ve rekabete sokan inişli çıkışlı bir gelişim izlemişlerdir. Bu yüzyılın ikinci yarısında ortaya çıkan nükleer dengenin de bir getirisi olarak, ideolojik gerilimlere rağmen büyük çaplı çatışmalardan mümkün olduğunca kaçınılmış ve mücadelenin, rekabet eden güçlerin

kendi toprak alanlarının dışında sürdürülmesi, bir başka deyişle Üçüncü Dünya'ya doğru kaydırılması tercih edilmiştir. Bu çerçevede büyük güçler arasında sıcak bir savaş çıkması olasılığı azaltılmakla birlikte, Dünyanın farklı bölgelerinde irili ufaklı birçok sıcak çatışma yaşanmıştır. Nitekim 1945 sonrası Dünya sathında yaklaşık 160 civarında savaş çıkmış ve bu süreçte 7 milyondan fazla asker (İkinci Dünya Savaşı'nda hayatını kaybeden asker sayısı 8,5 milyon civarındadır) ile yaklaşık 40 milyon sivil hayatını kaybetmiştir. Bu nedenle II. Dünya Savaşı sonrası dünyada bir barış ortamının oluştuğunu ve istikrarlı bir siyasal yapı kurulduğuna yönelik iddialar oldukça anlamsız görünmektedir.

1.1.2. Tarihsel süreçte belli başlı terör gruplarının incelenmesi

Terörizm 20. yüzyıla özgü, tarihsel anlamda yeni bir olgu olarak kabul edilmemelidir. İlk örneklerinin incelenmesi halinde M.S. 66–73 tarihleri arasında faaliyette bulunan “Sicarii” örgütüne kadar uzanılacak olan bir terör tarihçesi yazmanın mümkün olduğu da bilinmektedir. Bağnaz bir Yahudi fraksiyonu olan ve bugünkü İsrail topraklarında faaliyet gösteren örgüt, Roma yönetimine karşı mücadele etmiş ve kurbanlarını esas olarak ılımlı Yahudiler arasından seçmiştir. Hububat depolarına ve su kanallarına saldırılar da düzenleyen örgüt üyelerinin, “sica” denilen bir silah kullanmalarından ötürü kendilerine “Sicarii” adı verilmiştir. XI. yüzyıl, Hasan Sabbah'ın liderliğindeki “Haşhaşiler” adı verilen grubun eylemleriyle sarsılmıştır. Dinsel motivasyona sahip olan bu grubun üyeleri, haşhaş alışkanlıkları ve uyuşturucu olarak eylem yapmalarıyla ün salmışlardır. İsmailiye Mezhebi'nin bir kolu olan ve İran'da faaliyet gösteren bu grubun özellikle siyasette önemli kişilere suikastlar düzenleme stratejisini kullandıkları bilinmektedir. İngilizce ve Fransızcadaki “assasin” kelimesi de bu örgütün adından türemiş ve son derece disiplinli ve sistematik bir gruptan oluşan örgüt, bugünkü dinsel nitelikli terörist örgütlenmelere de ilkel bir model teşkil etmiştir.²²

Modern dönemin terörizm literatürü ise 1793–1794 yılları arasında yaşanan Jakobenler dönemi ile yeni bir veçhe edinmiş ve “terör” kelimesi bu dönemle birlikte, siyasal amaçlı şiddeti tarif eden bir terim olarak Uluslar arası terminolojiye girmiştir.

²² Yılmaz Altuğ, *Terörün Anatomisi*, İstanbul, 1995, s.9.

Fransa'da terörün egemenliğinin ilan edildiği 5 Eylül gününden sonra yaklaşık 300 bin kişi tutuklanmış, 17 bin kişi idam edilmiştir²³.

XIX. yüzyıl süresince terörizm literatürü açısından en önemli grup ise Rusya'daki Narodnaya Volya hareketi olmuştur. Sosyal değişmeyi gerçekleştirebilmek adına aydınların köylüye ulaşması gerekliliğine inanan ve bu amaçla 1870'lerde köylere akın eden bu genç aydınlar grubu giderek daha da radikalleşmiştir. 1871'de II. Alexander'ın öldürülmesinin sorumluluğunu taşıyan örgüt üyeleri, bu olaydan sonra ülke dışına kaçmak zorunda kalmışlardır.

Siyasal amaçlı şiddetin tarihinin çok eski dönemlere kadar uzandığını kabul etsek, pek çoklarına göre terörizmin farklı bir olgu olarak ayırt edilebilmesi için, bir modern devlet arka planının bulunması gerekmektedir. Bunun nedeni ise ancak modern devlet oluşumunda ulusal güvenliğin ve sivil düzenin korunması yükümlülüğünün devlete verilmesidir. Modern devlet öncesi siyasal amaçlı mücadelelerin kavimler arası mücadeleler, taht kavgaları, feodal yapının yansımaları çerçevelerinde değerlendirilmesi ve doğal kabul edilmesi, bunun yanı sıra toplumsal güvenlik olgusunun, "insan hayatının değerli olduğu fikrinin" ve bunların korunmasında devletin sorumluluğunun bulunduğu düşüncesinin yerleşmemiş olması dolayısıyla, o dönemdeki siyasal şiddet hareketlerinin terörizmin bugünkü tanımlamaları ışığında açıklanamayacağı görülmektedir. Zira terörizmin, onu, adi suçlardan ve küçük çaplı savaş olarak adlandırılan çatışmalardan ayırt edilebilmesi, ancak her insanın siyasal ve sosyal birtakım hakları olduğunun, bunların devlet ve hukuk tarafından korunması gerekliliğinin kabul edilerek, siyasal mücadelede kullanılacak araçların sınırlandırılması ve dolayısıyla "haklı savaş" doktrinlerinin geçerliliğini yitirmesi gibi birtakım çağdaş değerlerin benimsenmesi ile söz konusu olmuştur. Bu şekilde modern devlet anlayışının getirdiği sınırlamaların dışında kalan siyasal mücadele biçimleri, bir anlamda "terörizm" olarak kabul edilmiş ve hem devlete hem de insanlığa karşı girişilen bir suç olarak nitelendirilmiştir. Ancak her şeye rağmen bu suçun siyasal nitelikli olması dolayısıyla nesnel bir içeriğe sokulamaması ve modern devlet anlayışının ayrılmaz bir parçası olan insan hakları olgusu ile zaman zaman çatışmaya düşmesi, "terörizmin" net olarak kavramsallaştırılmasına olanak vermemektedir. Bu nedenle terörizmin insan hakları bağlamında ele alınması, iki ucu keskin kılıç olarak algılanmalıdır. Bir tarafta terörizme maruz kalanların hakları, diğer yanda ise terörist olarak adlandırılan ve kimi

²³ Faruk Örgün, *Küresel Terör*, İstanbul, 2001, s.60-61.

zaman teröristler kadar sempatanları, ilgili ya da ilgisiz masum kişileri de kapsayan karşı tarafın hakları. Bu hakların hangisinin daha öncelikli olarak ele alınacağına ise, bugünkü modern devlet anlayışında belirlenememiş olması dolayısıyla, terörizmin ve terörizmle mücadele amaçlı eylem ve felsefelerin toplumsal kurumlar üzerindeki etkilerini tarif etmek mümkün olamamaktadır. Bu nedenle modern devletin ortaya çıkışından bu yana devlet yöneticileri tarafından benimsenen genel eğilim, terörün bir felsefe ve eylem olarak nedenleri ya da etki ve sonuçlarını tanımlamaktansa, onun devletin ve egemen otoritenin varlığının sürdürülmesi için bir tehdit olarak değerlendirilmesi ve onunla silahlı mücadele yönteminin seçilmiş olmasıdır²⁴.

Terörist grupların, siyasal amaçlarının genellikle var olan kurulu düzeni yıkmak ve değiştirmek yönünde şekillenmesine karşı devletlerin politikaları, yapılan eylemlerin düzene karşı değil, topluma karşı girişildiğinin vurgulanması ve teröristin hedeflediğinin aksine, eylemin amacının değil, kurbanının ön plana çıkarılmasıdır. Zira terörizm, iki farklı aşamada faaliyet göstermekte ve bir yandan kurulu düzene karşı bir siyasal felsefe olarak gelişirken, diğer yandan da stratejik ve taktik bir aksiyon biçimi olarak gündeme gelmektedir. Teröristin stratejisi, kullanılan taktiğin, girişilen eylemlerin, kurbanların masum olup olmadığına bakılmaksızın belirli bir etkiyi yaratacak biçimde planlanması ve ortaya çıkan toplumsal reaksiyonun ise kendi savundukları felsefeyi doğrular bir nitelikte olmasının sağlanmasıdır. Devlet politikaları açısından bu engellenmesi ve eylem ile amacın mümkün olduğunca ilişkisizlendirilmesi gerekmektedir. Bu şekilde terörizmin ana ilkelerinden birisi olan hedef ve kurbanın farklılaştırılması bilinçli olarak ortadan kaldırılmaya çalışılmakta ve kurban ön plana çıkarılarak teröristin eylemi, tıpkı bir okun atılmasından sonra hedef tahtasının yerinin değiştirilmesi gibi farklı bir hedefe yönlendirilmektedir. Nitekim Uluslar arası düzeyde kabul gören bu yaklaşım ile terörizm, Uluslar arası platformlarda da bir suç olarak tarif edilmekte ve bir insan hakları ihlali olarak tanımlanmaktadır.

Böylece terörizm tüm Uluslar arası kamuoyunda lanetlenirken, her bireyin onu kendi varlığına yönelik bir tehdit olarak görmesi ve siyasal felsefesi ne olursa olsun, çağdaş toplumun benimseyemeyeceği bir siyasal mücadele biçimi olarak tanımlaması kaçınılmaz hale gelmektedir. Ancak bu değerlendirmenin dahi göreceli olduğu bilinmektedir.

²⁴ Paul Gilbert, *Terrorism, Security and Nationality*, Routledge, New York, 1994, s.55.

1.1.3. Terörizmin yapısında ortaya çıkan değişimler

Global terörizm soğuk savaş sonrası düzende modern toplumun güvenliğine yönelik en önemli tehdit olarak kabul edilmekle birlikte, yalnızca bu dönemin bir özelliği değildir. Muhalif unsurların siyasi amaçlar için şiddet kullanma yöntemini seçmesinin etkileri 1960'ların sonları ile birlikte giderek artan bir biçimde hissedilmeye başlamış ve bir yandan uluslaşan sömürge halklarındaki Neo-Marksist ve devrimci hareketlerin terörü bir mücadele stratejisi olarak benimsemesi, bir yandan Cezayir'in Fransa'dan bağımsızlığını kazanması sürecinde terörün geçerli bir yol olduğunun kanıtlandığı iddiasıyla IRA (Irish Republican Army) ve ETA (Euskadi Ta Askatasuna) hareketlerinin güç kazanması ve diğer yandan da 1970'lerin başlarından itibaren Uruguay'daki Tupamaros'lardan Almanya'daki RAF (Kızıl Ordu Fraksiyonu)'a ve İtalya'daki Kızıl Tugaylara kadar birçok aşırı sol grubun, devrimci bir mücadele için illegal şiddet kullanımını geçerli bir araç olarak görmeleri sonucu terör, yaygın bir yöntem olarak kullanılmaya başlanmıştır²⁵.

Nitekim terörist faaliyet, sayısal olarak özellikle 1968 ile 1988 arasında büyük artış göstermiş ve 1968'de 125'ten, 1985'te 782'ye ve 1988'de 856'ya yükselmiştir²⁶.

1990 ve 2000'li yıllar eylemlerin biçimlerinde görülen farklılaşmalar olduğu kadar, eylemlerin sayısı ve tahribat gücünde de bazı değişikliklerin yaşandığı bir dönem olmuş ve hem nitelik hem de nicelik açısından yeni özellikler ortaya çıkmıştır. Niceliksel olarak bakıldığında söylenebilecek olan temel fark, terörist eylem sayısının her geçen gün azaldığı ve 1990'larla beraber sürekli düşüş gösteren eylem sayısının 1989'da 528'den, 1992'de PKK/KONGRA-GEL'in faaliyeti hariç son 17 yılın en düşük düzeyi olan 361'e indiği, 1996'da ise bu rakamın 296'ya düştüğüdür. Ancak 1999 yılına gelindiğinde yeniden saldırılarda sayısal bir artış ortaya çıkmış ve girişilen 392 terörist saldırıyı, 2000 yılında 423 saldırı izlemiştir ki, bir önceki yıla göre %8'lik bir artış göstermektedir²⁷.

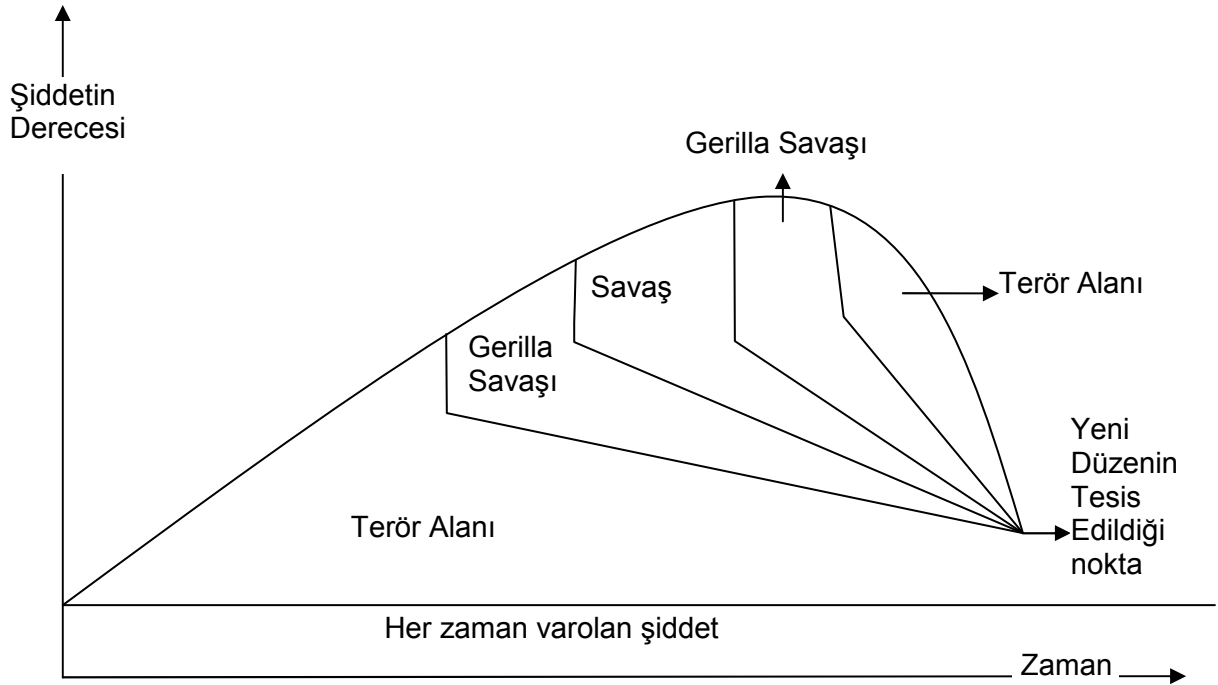
Sovyetler Birliği'nin çöküşü sonrası organize suç örgütleri için bakir bir alan haline gelen eski Sovyetler Birliği toprakları, bu bölgelerde daha önce kurulmuş olan

²⁵ Emin Gürses, *Ayrılıkçı Terörün Anatomisi/IRA-ETA-PKK*, İstanbul, 1997, s.4–6

²⁶ Walter Laqueur, *The Age of Terrorism*, Boston, 1987, s.96.

²⁷ Patterns of Global Terrorism, U.S. Department of State, April 1997, s.67.

nükleer ve konvansiyonel silah üretim merkezlerini birer illegal ticaret odağı haline getirmiştir. Soğuk Savaş sonrası işsiz kalan bilim adamları ve teknik elemanların silah üretim teknolojisine ilişkin bilgiler maddi çıkarlar karşılığında terörist örgütlere aktarmalarının da etkisiyle, bir yandan kitle imha silahları teröristlerin kullanımına açılırken, diğer yandan da terörizme destek veren ülkelerin bir teknolojiyi edinmeleri sağlanmıştır. Ayrıca hafif silahların gittikçe artan vuruş kapasitesi, tanksavar ve uçaksavar silahların kolayca taşınabilir hale getirilmesi ve füze gönderme sistemlerinin terörist örgütlerce elde edilmesi sonucu, eylemlerin neden olabileceği kayıpların düzeyi son derece yükselmiştir. Bu nedenle Global terörizmi Uluslar arası sistemin bünyesinde sürekli alt yapıda mevcudiyetini sürdürür hale gelmiştir. (Şekil – 2)²⁸

Şekil 2. Uluslar arası terörizm bağlamında şiddet ve terörün çeşidi (içeriği) arasındaki ilişki

Terörizmin yerel bir düzensizlik ve anarşi problemi olmaktan çıkarak, bir küresel güvenlik sorunu haline gelmesinin en önemli sonuçlarından bir tanesi de, yapısal değişikliğe uğramış farklı içeriğe sahip terörizm tiplerinin gündeme gelmesidir. Bu terörizm tiplerini kitle imhasına yönelik terörizm (mass destructive terrorism), narko terörizm, medyatik terörizm (media oriented terrorism), etno-dinsel terörizm (ethno-

²⁸ Walter Laqueur, *The Age of Terrorism*, Boston, 1987, s.97.

religious terrorism) elektronik terörizm ve örgütsüz terörizm (amateur terrorism) olarak sınıflandırmak mümkündür.²⁹

1.1.3.1. Narko terör

Terörizmin çok maliyetli bir iş haline gelmesi dünya piyasalarında en çok kâr getiren malın, yani uyuşturucunun ticareti işine teröristlerin dahil olmaları sonucunu doğurmuştur. Uluslar arası örgütlü suçun ise merkezi devlet otoritesinin zayıf olduğu bölgelerde, yani devlet organlarının terörizm ile yeterince yıpratıldığı yerlerde daha fazla hareket serbestliğine sahip olabilmesi nedeniyle, “uyuşturucu trafiği, transnasyonel örgütlü suça iştirak eden ve terörizm biçimindeki görünmeyen savaşlarla destabilizasyon sağlamaya çalışan gruplar arasındaki ortak yaşam ilişkisinin ayrılmaz bir parçası haline gelmiştir”. Bu ortak yaşam ilişkisi farklı biçimlerde ortaya çıkabilmekte ve narko terörizm kavramı farklı çerçevelerde de kullanılabilir. Bazı durumlarda uyuşturucu kaçakçılarının (örneğin Medellin Karteli) hükümetleri, polisi, askeri güçleri ve yargı mekanizmalarını kontrol etmek için terörizm maskesi ardına saklandıkları bilinmektedir. Ancak narko terörizme yüklenen anlamlar açısından en yeni ve günümüzde en geçerli olanı ise devlet mekanizmalarının bizzat uyuşturucu trafiğine dahil olmaları ve bu yolla terörist örgütlerle de bağlantılar kurmalarıdır. Devletin üst kademelerinde görev yapan kişilerin kişisel çıkarlar karşılığında bu alış verişe dahil olmaları ya da devlet organlarının kimi zaman hükümet politikalarının bir gereği olarak, uyuşturucu trafiğine sessiz kalma ve hatta onu kontrol etme girişimlerinin varlığı, terörist örgütlere önemli bir bağlılık sağlamaktadır. Bu şekilde uyuşturucudan sağlanan büyük karlar çoğu zaman malî denetimden de uzak kalarak, örgütlü suç grupları, teröristler ve devletin yozlaşmış mekanizmaları arasında paylaşılmaktadır.

Terörist grupların banka soygunları ve rehin alma faaliyeti devam etmekle birlikte, XX. yüzyılın ikinci yarısından itibaren devlet destekli Global terörizmin ortaya çıkmasıyla yabancı sponsorlardan gelen bağışlar temel finansman kaynağı haline gelmiştir.³⁰

1980'lere gelindiğinde ise narkotik ve uyuşturucu trafiği teröristlerin para makineleri haline gelmiş, özellikle Orta Amerika'da Kolombiyalı FARC ve M-19 ve Perulu Sendero LUMİNOSO (Shinning Path)'nin dünyanın gündemine soktuğu narko

²⁹ Faruk Sönmezoğlu, *Uluslar arası Politika Yeni Alanlar. Bakışlar*, İstanbul, 1998, s.21

³⁰ Marcos Almando, *Bir Efsane; Arafat*, İstanbul, 1996, s.59.

terörizm olgusu temel finansman kaynağı olmuştur. Narko terörizmin Global terörizme yeni bir boyut eklemesiyle birlikte, bu tür faaliyet “çok milyar dolarlık bir iş büyüklüğüne” erişirken, mücadele maliyetlerini de olağanüstü artmış ve devletler açısından da ciddi yükler getirmeye başlamıştır. Bu şekilde terörizm yalnızca bir güvenlik sorunu olmaktan çıkmış ve devletlerin ekonomik kaynaklarına ve birikimlerine yönelik bir tehdit olarak da, önemli bir sorun oluşturmaya başlamıştır.

1.1.3.2. Medyatik terör

XX. yüzyılın son on yılında terörizmin edindiği en önemli özelliklerden birisi de medya yönelimli hale gelmiş olmasıdır. Esasen terörizm gerek en ilkel örneklerinde, gerekse en çağdaşlaşmış modellerinde gerçekte kurbanı değil, izleyici kitlesini hedef alması nedeniyle her dönem eylemin duyurulması, alenileştirilmesi arayışında olmuş ve içeriği gereği haber iletme kaynaklarına yakın durmuştur. Brian JENKİNS’e göre “terör gerçek kurbanı değil, izleyici kitlesini hedeflediğinden bir tiyatrodur” ve bu tiyatronun reklâmının yapılmasında “medya teröristin en iyi dostudur. Çünkü teröristin davranışı kendi başına hiçbir anlam ifade etmezken, bu davranışın herkesçe tanınması alenileşmesi ise her şey anlamına gelmektedir.” Oynanılan tiyatronun boş sandalyelere ve seyircisiz gösterime girmiş olmasının bir anlamı olmayacağından, mümkün olduğunca çok seyirci toplayacak olan, en sansasyonel senaryoların, belki de gerçek oyundan daha sansasyonel bir biçimde izleyicilere aktarılması da ancak medya kanalı ile gerçekleştirilmektedir Bu aktarım süreci içerisinde medyanın seçtiği iletim kavramları terörizmin amacına ulaşip ulaşmamasında da önemli rol oynamakta, bir eylemin toplum tarafından nasıl algılanacağı da teröristinkinden çok, medya çalışanlarınca belirlenmektedir. Yonah ALEXANDER’in da belirttiği gibi “medya terörizme ilişkin haberler yapmak ve onları kitlelere tanıtmak yoluyla terörizmi meşhurlaştırdığından, bulaşıcı bir etkiye sahiptir” ve bir anlamda terörizmin tamamlayıcı parçasıdır³¹. Bu nedenle Çoğu zaman terörizme destek olan ana unsurlar arasında devletlerin desteği, diğer terörist grupların ve organize suç örgütlerinin yardımları ve medyanın desteği bir arada değerlendirilmektedir. Hatta kimilerine göre terörizmi kitle haberleşme araçlarının gelişimi azdırmıştır. Çünkü teröristler reklâm ve propaganda için yaşamaktadırlar ve medya olmasa onları besleyecek hiç bir kaynak kalmayacağından zayıf düşmeleri kaçınılmaz hale gelecektir. Bu da güvenlik birimlerinin operasyonlarını kolaylaştıracak ve terörizm tüm Uluslar arası toplumun güvenliğini tehdit eden başlıca tehdit olmaktan

³¹ Brian Jenkins, *International Terrorism: The Other World War*, California, 1985.

kısmen de olsa uzaklaşabilecektir³². Medya ise, istemese bile genellikle güvenliği göz ardı edip, teröristlerin imajlarını göz alıcı hale getirerek ve hatta romantikleştirerek onlara inanılmaz bir reklâm sağlamaktadır. Bu nedendir ki, çeşitli hükümetler terörizmin haber haline getirilmesi süreçlerinde zaman zaman kısıtlayıcı tedbirler almakta ve medyayı bir anlamda kontrol altında tutmaya çalışmaktadır. Nitekim bugün Global terörizmin yalnızca üçte biri medya tarafından rapor edilmektedir.³³

Terörizmin medyatik bir fenomen haline gelmesi XX. yüzyılın sonuna doğru, onun temel özelliklerinden birisi haline gelmiş ve böylece modern teknolojinin yarattığı global medya ağı küçük terörist gruplara bile çok güçlü bir silah sağlamıştır. Zira medyatik olmak için mutlaka çok büyük bir organizasyona ya da büyük finansal kaynaklara sahip olmak yetmemekte, ancak medyanın desteğiyle bir tek kişinin giriştiği bir eylem bile -örneğin olimpiyat oyunları esnasında ABD’de patlatılan bomba gibi- bütün dünyada yankı uyandıran bir olay haline gelirken, dünyanın güvenlik konusundaki en hassas ve donanımlı devletini bile itibar kaybına uğratabilmektedir. Bu nedenle medyanın Global terörizmin gelişimindeki ister istemez gündeme gelen etkisi, inkâr edilemez hale gelmiş ve hem amatör hem de profesyonelleşmiş teröristler için vazgeçilmez bir konum kazanmıştır.³⁴

1.1.3.3. Etno-dinsel terör

Terörizmin tanımı gereği içerdiği unsurlardan en önemlisi, suç oluşturan ve şiddet içeren bir faaliyet olmasının yanı sıra siyasal nitelikli bir amacının da varlığıdır. Bu siyasal nitelikli amacın çevresinde örgütlenmek, teröristlerin ortak bir kimlik bütünleştiricisine sahip olmaları ve bu kimliği bir motivasyon aracı olarak kullanmaları ile mümkün olmaktadır. Motivasyonları siyasal ideolojilerden çok etnik ve dini nitelikte olanlar en tehlikeli terörist tiplerini teşkil edeceklerdir. Bunların amaçları siyasal üstünlükten ziyade düşmanın tamamen imha edilmesi olacağından, hedeflerine ulaşmada kitle imha silahlarının kullanılmasından da kaçınılmayacaktır. Bu nedenle bir dinler arası çatışma dönemi olması beklenen gelecek yüzyılda, gerek İslam, Hıristiyan, Musevi ya da Konfüçyüs uygarlıklarını temsil eden radikal fraksiyonları, gerekse tarikatlar düzeyinde örgütlenen daha dar inanç sistemlerinin müritlerinin, kendi

³² Erhan Yarar, “Medya-Terör; Bir Kavram Savaşı”, *Stratejik Analiz*, Ankara, No:2, 1995, s.194-195.

³³ E.Yarar, a.g.m., s.195

³⁴ E.Yarar, a.g.m., s.196

aralarında ve tüm kendi dışlarında kabul ettikleri insan topluluklarına karşı terörizme başvurmaları beklenen bir gelişmedir. Özellikle İslami grupların Orta Doğu bölgesindeki siyasal yapılanmaya karşı şiddet kullanma eğilimlerinin bundan sonra da devam etmesi kaçınılmaz görünmektedir. El-Kaide gibi örgütlerin öncülüğünde uluslar arası gündemin en önemli maddelerinden birisi haline gelen terör, yalnızca Batıya karşı değil, liberalizme ve onun aşırı bireyciliğine karşı bir tepki olarak da şekillenmektedir. Nitekim bu örgütler söylemleri gereği eylemlerini tüm İslam dünyasını arkalarına alacak biçimde meşrulaştırmaya çalışmakta ve sosyal bir başkaldırının ilk ivmesini vermeye çaba göstermektedirler. Bu nedenle terörün nihai amacı siyasal olmakla beraber, terörist örgütler eylemlerini evrensel doğrularla da gerekçelendirme arayışına girmekte ve gerçek amaçları ile kutsallıkları bir arada sunmaktadırlar. Böylece dini inanışlar, bu örgütlerin siyasal ideolojileri haline gelirken olması gerekenden çok daha ciddi sonuçlara yol açmaktadırlar. Dinsel kaynaklı terörizmin en yoğun olarak faaliyette bulunduğu bölge olan Orta Doğu'da bu durum, barış sürecine de büyük darbe vurmakta ve 1960-1970'li yıllarda sıcak savaş olarak şekillenen mücadele biçiminin yerini, karşılıklı terör eylemleri almaktadır. İslami grupların terör faaliyetlerine karşılık, Musevi dinine mensup dini fanatiklerin bireysel olarak giriştikleri (camide namaz kılan topluluğa ateş açılması gibi) eylemlerin dışında, "Kach" ya da "Khana Hay" gibi Yahudi kökten dinci terör örgütlerinin varlığı bölgenin kolayca bir barışa kavuşamayacağını göstergesidir.³⁵

Dini nitelikli terör yalnızca Orta Doğu bölgesi ile sınırlı kalmayıp, dünyanın hemen her bölgesinde potansiyel bir tehdit olarak varlığını sürdürmekte ve zaman zaman gündeme gelmektedir. Aum Shrinkyo tarikatının Tokyo metrosuna saldırı da bulunması, ABD'de Tanrının Ordusu (Army of God) örgütünün bombalama eylemleri, en gelişmiş ve refah düzeyi yüksek toplumların bile bu tür tehlikelere karşı başışıklığının olmadığını göstermiştir.³⁶ Avrupa'da da benzer tehditler her zaman varlığını sürdürmekte, özellikle Kuzey Afrika ve Orta Doğu'dan uzanan dinsel terör tehlikesine karşı olağanüstü önlemler alınmaktadır. Ancak Wilkinson'un da belirttiği gibi dini terörden çok, gelecekte Avrupa'da en yaygın terör kaynağını, ayrılma, toprak talepleri, otonomi ve self-determinasyon mücadeleleri içeren etnik çatışmalar oluşturacak gibidir. Bu tür çatışmalar yalnızca Avrupa açısından bir sorun olmayıp, tüm

³⁵ Paul Wilkinson, "Terrorism in Europe- Retrospect and Prospect, *The World in Conflict*", Jane's Intelligence Review Yearbook, 1996, s.59.

³⁶ Sabri Dilmaç, *Terörizm Sorunu ve Türkiye*, Ankara, 1997, s.15

dünyada var olan potansiyel bir probleme de işaret etmektedir. Etnisite uzmanı Walker CONNOR'un raporuna göre bugün tüm dünyada araştırma sahası olan 132 devletin yalnızca bir düzinesi homojen olarak nitelendirilebilmektedir. Bu devletlerden 25 tanesi nüfusunun % 90'ını oluşturan bir tek etnik gruba, 25 tanesi % 75'ini oluşturan bir tek etnik gruba, 31 tanesi % 50 ile % 74'ünü kapsayan bir tek etnik gruba sahipken, 39 devlette de nüfusun % 50'den fazlasını oluşturan bir etnik grup bulunmamaktadır. Yani bu devletlerin ancak yarısından biraz fazlası % 75'inden çoğu bir tek etnik gruba mensup olan bir nüfus yapısına sahip bulunmakta ve bunların çoğu Avrupa ya da Latin Amerika'da yer almaktadır.³⁷

Farklı etnik grupların, Uluslar arası konjonktürden de etkilenecek, siyasal varlıklarını sorgulamalarının XX. yüzyılın ikinci yarısından itibaren sıklıkla karşılaşılan bir durum olduğu bilinmektedir. Bir dönem sömürgelerin uluslaşması mücadelesi çerçevesinde gündeme gelen kendi siyasal varlığını oluşturma süreci, özellikle Sovyetler Birliği'nin ve Yugoslavya'nın dağılmasından sonra hız kazanmış ve çatışmacı anlayışı benimseyen mikro milliyetçilik hareketlerinin de önünü açmıştır. Etno-terörizm olarak adlandırılan bu çatışma stratejisi, genel anlamda ulusal, komünal ya da etnik grupların bir devlet statüsü kazanabilmek amacıyla giriştikleri ve şiddet içeren çabaları ifade etmektedir. Ancak her etnik grubun nihai amacının bir devlet oluşturma hedefi olduğu iddiası çok yüzeysel bir yaklaşım olarak kabul edilmelidir. Bir devlete zaten sahip olan ve buldukları topraklarda çoğunluk konumunda bulunan etnik grupların da diğer azınlıklara karşı terörist faaliyete girişebileceği -Nazilerin Yahudilere karşı giriştiği soykırım kimi zaman terörist faaliyet olarak da değerlendirilmektedir- gerçeğinden hareketle, etno terörizmin kapsamını, etnik bir motivasyonla girişilen her türlü siyasi amaçlı, yasa dışı şiddet içeren hareket olarak tanımlamak daha doğru bir yaklaşım olacaktır. Bu çerçevede Almanya'daki Neo-Nazi gruplar ya da Yugoslavya'daki fanatik Sırp grupları da terörist kategorisinde değerlendirilebilecek ve etnik problemlerin terörizm stratejisi ile beslenmeleri halinde ne kadar ciddi sorunlara yol açabileceği görülebilecektir.

³⁷ Myron Weiner "Peoples and States in a New Ethnic Order", *Third World Quarterly*, Vol. 13, No.2, 1992, s.324.

1.1.3.4 Elektronik terör (Teknolojik terör- Siber terör)

Bilgi çağı ile birlikte iletişim imkânlarının artmış olması, değişen durumlara uyum sağlama konusunda esnek davranabilen ve teknolojinin bütün imkânlarından azami faydalanmayı her zaman başarabilen terör örgütleri, İnternet başta olmak üzere bütün elektronik sistemleri kendi amaçları doğrultusunda, siyasi teorik eğitimden eylem gerçekleştirilmesine kadar her alanda kullanabilmektedirler. Gelişen teknoloji ile bilgi alışışı da hızlanmış ve internet de teröristlerin yeni eylem araçlarından olmuştur. Siber terör, eylemcilere çok cazip gelen bir araç haline gelmiştir.³⁸

CIA sitelerine girebilen sanal teröristlerin; savunma sistemleri ve banka hesaplarını felç etmesi, nükleer tesislerin ve barajların imhasını ve benzeri eylemleri gerçekleştirmeleri mümkün olabilmektedir. Böylece, çok kolay, risksiz, propaganda kapsamı büyük, kitleleri ve devletleri itaate zorlayabilecek eylemler her zaman meydana getirilebileceklerdir. Bundan 27 yıl önce bizzat Pentagon tarafından “kriz durumları için geliştirilen güvenlik iletişim sistemi” olan İnternet bugün güvenlik riskleri taşıyan bir sistem haline gelmiştir. CIA, ABD’ni dijital teröristlerden koruyacak bir sistemi faaliyete geçirmiştir. Bu kapsamda “Kritik Alt Yapıları Koruma Komisyonu” kurulmuş, bütçesi ilk etapta yarım milyar dolar olarak açıklanmış, altı bin bilim adamı, akademisyen ve uzmana görev verilmiştir. Diğer taraftan, Almanya da bilgi savaşları için 126 milyar Euro ayırarak bilgi çağında yerini almak istemektedir.

Toplumlar; bu yeni tip terörizme karşı çok hassastır. Günümüzün gelişmiş toplumu artık elektronik cihazlara daha bağımlı hale gelmiştir. Savunma, emniyet, bankacılık, ticaret, ulaştırma ve bilimsel çalışmaların yanında devlet ve özel sektörün büyük bir kısmı birbiriyle elektronik yolla irtibat halindedir. Bu da bilgisayar korsanları vasıtasıyla bu kuruluşları büyük tehlikelere maruz bırakmaktadır. Bir süre sonra; yapılabilecek bu tür bir sabotaj bir ülkenin hayati fonksiyonlarını felç edecek nitelikte olacaktır.

Siber terörizm 21. yüzyılda küresel güvenliğini tehdit eden en önemli terör olayı haline geleceğini daha 20. yüzyılın sonlarında belli etmiştir. Özellikle gelişmiş olan ülkelerde ulusal bilgi sistemleri, kamu kurumları, bankalar, büyük şirketler hacker’ların

³⁸ Deniz Ü. Arıboğan, *Tarihin Sonundan Barışın Sonuna: Terörizmi Anlamak ve Anlamlandırmak*, 2003, İstanbul, s.123

ve siber teröristlerin saldırılarına hedef olmuştur. Bilgisayarların ve sistemlerin çökertilmesi, bilgilerin silinmesi, vergilerin silinmesi, yatırım hesaplarında veya alışverişlerde yapılan sahtecilik ve tehdit gibi yollarla yapılan saldırılar milyarlarca dolar maddi kayba neden olmaktadır.³⁹

1.1.3.5. Örgütsüz terör

Terörizmin yeni yüzünden bahsederken vurgulanması gereken en önemli unsurlardan bir tanesi de, herhangi bir örgütle organik bağlantısı bulunmayan amatör teröristlerin siyasal nitelikli şiddet kullanma kapasitelerinin ve bu yoldaki teşebbüslerinin artmasıdır. Bireyselliğin ön plana çıktığı ve teknolojik gelişmenin bir getirisi olarak organize yapılara ihtiyaç duymadan tekil kişilerin de sistem içi etkinliklerinin bir anlam kazandığı yeni toplumsal düzende, terörizmin yeni bir boyut kazanması da kaçınılmaz hale gelmiştir. Bunun en tipik örneklerinden birisi “Unabomber” olarak bilinen Theodore KACZYNSKİ adlı bir matematik profesörünün seri halde giriştiği 3 kişinin ölümü ve 23 kişinin de yaralanmasına yol açan bombalı paket gönderme eylemlerinin, bu kişinin yıllar sonra yakalanması sonucu önüne geçilebilmiş olmasıdır. Ancak böyle bir potansiyelin toplum içerisinde sürekli var olduğu da inkâr edilemez bir gerçektir. Nitekim bugün patlayıcı imalatında kullanılabilecek olan pek çok madde, hiçbir denetime tabi olmadan piyasada satışa sunulmakta ve çok da gelişkin olması gerekmeyen bir fizik bilgisi bu maddelerin birer silah haline getirilmesinde yeterli olmaktadır.

Örgütlü terörizmin içerisinde yer alan teröristlerle, yalnız çalışan ve bireysel eylemler yapmayı tercih eden teröristler arasındaki temel fark, örgüt mensubu olanların genellikle son derece sıradan ve toplumsal açıdan uyumlu insanlar olmalarıdır. Nitekim terörist profili çıkarmaya çalışan ciddi çalışmaların ortaya koyduğu portrelerde hiçbir ayırt edici özelliğe rastlanamaması terörizmin belirli bir kişilik yapısına atıfta bulunularak açıklamasının zorluğunu göstermektedir. Bu kişilerdeki en belirgin olumsuzluk grup mensupları arasında kişisel hedeflerine ve beklentilerine ulaşamayıp bunun suçunu devlete atanların bulunmasıdır. Oysaki bireysel teröristlerin eylemleri nedenleri çoğu kez “psikopatik” terör çerçevesinde değerlendirilmekte ve teröristlerin sıra dışı, ruhsal problemleri olan kimseler olduğu düşünülmektedir. Hangi nedenle

³⁹ Mehmet Özcan, “Siber Terörizm ve Ulusal Güvenliğe Tehdit Boyutu”, turkishweekyl.net/türkçe/makaleler

olursa olsun, masum insanları hedef alan bir eylemin normal bir insan tarafından gerçekleştirilmesi imkânsız gibi görünse de, terörist kendi gözünde bir savaşçı, bir devrimci, bir mücahit, kendince meşru olan bir gayeye hayatını hiçe sayarak koymuş bir cengâverdir. Güvenlik Kuvvetlerinin, basın, mahkemelerin, yığınların vb. onu bir katil olarak görmesi, kendi algılayış ve biliş biçimini (en azından eyleminin sonuçlarıyla ilk yüzleştiği ana kadar) değiştirmemektedir. Psikolojik tahlilde “şiddetin kullanana ve terörün yaratana bir güçlülük, başkalarının hayatı üzerinde bir denetim, bir yetki ve iktidar kazandırdığını inkar etmek mümkün değildir. Ölümü, tutsaklığı ve işkenceyi serdengeçtilere özgü bir umursamazlıkla göze alan terörist, bir yandan kendi varlığını bu kıldan ince köprü üzerinde daha kesinlikle hissederken, öte yandan da yaşama ve ölüme hükmedebilmenin verdiği tanrısal bir kudret taşımanın hazzını sürmektedir. Teröriste, yani dehşetin efendisine bu gücünü sağlayan şey ne idealleridir, ne de mevcut durumdan şikâyeti. Kendi başı üzerinde dolaşırken, habersiz kurbanlarına da saçma yetkisini elinde tuttuğu ölümün onun için taşıdığı cazibe aradığı bireysel iktidarı ideallerinin gölgesinde sunmaktadır. Teröristi yaratan ana bileşenler ölümün bireysel cazibesi, gerekçesini sağlayan da değiştirmek istediği koşullara ilişkin retoriğidir”⁴⁰. Bu bileşim bir araya geldiğinde ise toplumsal normların tamamıyla dışında, kendi varlığını ve düşüncelerini tüm topluma kabul ettirebilmenin peşinde olan ve bunu sağlayacak araçları temin etmeye alışan bir potansiyel tehlike profili yaratılmaktadır.

Teröristi amaçlarına ulaştırabilecek olan araçlar modern teknolojinin de yardımı ile kolayca ele geçirilebildiğinden, ciddi ruhsal sıkıntıları olan herhangi bir insanın da potansiyel bir terörist haline gelmesi kolaylaşmakta ve bu kişilerin toplumun kalan kesimlerinden farklılaştırılarak tespit edilmesinin imkânsızlığı, güvenlik birimlerine çok büyük zorluklar çıkarmaktadır. Bu nedenle esasen örgütlü terörizmle mücadele etmek için organize olan uzman birimlerin bireysel terörizm hakkında yeterince etkili olamaması, polisiye önlemlerin yetersizliği, teröristlerin ve ellerinde bulunan araçların sahip oldukları tahrip etme gücünün tespit edilemezliği gibi sebepler ve buna paralel olarak karşı önlem almaktaki güçlükler dolayısıyla, amatör teröristlerin toplumun güvenliğine yönelik çok ciddi bir tehdit haline geldikleri görülmektedir. Bu tehdidin daha rahat algılanması için Dünya Ticaret Merkezi'nin bombalanması girişimini örnek olarak göstermek mümkündür. Saldırının, 6.000 kişinin ölümüne ve yaklaşık 1000 kişinin ise

⁴⁰ Taner Tavas, *İntihar Saldırıları, Terörizm İncelemeleri Teori Örgütler Olaylar*, (Derleyen: Ümit ÖZDAĞ, Osman Metin ÖZTÜRK), Ankara, 2000, s.102-103.

yaralanmasına neden olurken, 550 milyar \$'lık bir maddi zarara yol açması, amatör tehdidin en önemli göstergelerindendir.⁴¹

1.1.3.6. Kitle imhasına yönelik terör

21'nci yüzyıla girerken kitle imha silahlarının terörist örgütler tarafından kullanılabilir duruma gelmesinin en önemli sonucu, terörist faaliyetin yöntem ve hedef konusundaki yaklaşımlarının değişikliğe uğraması olmuştur. Bu şekilde 1970'li yıllarda adam ya da uçak kaçırma, banka soygunları, bombalama gibi basit eylemlerin yerini, daha fazla yıkım yaratacak ve dolayısıyla daha fazla toplumsal reaksiyon doğuracak yanıltıcı faaliyet almıştır.

Kimyasal ve biyolojik silahların dışında, nükleer maddelerin kullanımının da terörist örgütlerin gelecekteki eylem stratejilerinin içerisinde yer alması ihtimalinin de bulunması, uygar yaşam için gelecekteki en ciddi tehditlerden birisi olarak gözükmetedir. Plütonyum ve zenginleştirilmiş uranyumun nükleer bomba yapımında kullanılan en elverişli madde olduğunu bilen terörist örgütlerin özellikle Sovyetler Birliği'nin dağılması sonucu ortaya çıkan otorite boşluğundan faydalanarak, nükleer maddelere ulaşmaya çalıştığı bilinmektedir. Dünya çapında stoku yaklaşık 1500 ton olan ve karaborsada kilo başına yaklaşık 1.200.000 \$'dan satılan plütonyum maddesinin başlıca satıcısı Rus mafyası olarak bilinen Uluslar arası suç örgütü iken, özellikle Orta Doğu'daki dinsel grupların ise başlıca alıcı konumunda oldukları öne sürülmektedir. Bu talebin nedeni kritik kütle (critical mass) olarak adlandırılan 13.5 kilogramlık plütonyum maddesinin zincirleme reaksiyonla tahrip gücü olağanüstü yüksek -13000 ton TNT'ye eşit bir patlama sağlayabilir- bir bomba yapımına yeterli olmasıdır⁴². Bu nedenle, son dönemlerde "micro-proliferation" kavramı gündeme gelmekte ve teröristlerin nükleer bir silahı üretmesi, çalması ya da bir nükleer reaktöre saldırıda bulunması yoluyla çevrenin tahribi, kentleri tehdit altına alması veya şantaj yapmasını engelleyecek bir silah kontrol ve sınırlandırma sistemi gündeme gelmektedir. Terörist örgüt mensuplarının yakalanmasına ilişkin bazı operasyonlarda, örneğin Aum Shinrikyo tarikatı elemanlarının tutuklanmaları esnasında nükleer maddelerin de ele geçirilmiş olması örgütün bu yönde bir hazırlık içerisinde olduğunu

⁴¹ T.Tavas, a.g.e, s.104–105

⁴² Walter Laqueur, *Patterns of Global Terrorism 2000*, U.S.Department of State, April 2001, s.96.

göstermekte ve “nükleer terörizm” adı verilen bu tehlikenin boyutlarının gelecekte çok önemli sonuçlar doğurabileceği gerçeğini ortaya koymaktadır⁴³.

Kitle imha silahlarının, terörist örgütlerce kullanımının yeni bir eğilim olmasına karşın, son yirmi beş yılda bu tür silahların özellikle de biyolojik olanların teröristlerce edinilmesi yönünde bazı kayıtlara rastlanmaktadır. Örneğin 1972’de ABD’de aşırı sağcı “Yükselen Güneş Tarikatı (Order of the Rising Sun)” adlı örgüt elemanlarının, ana su kaynaklarına yönelik olarak kullanmak üzere 30–40 kilogram “tifo (typhoid)” bakteri kültürünü kullanmak üzere iken yakalanması, 1974’de sağ görüşlü İtalyan terörist örgütlerinin yine su kaynaklarına karıştırmak amacıyla nükleer santralden uranyum çalmaları, 1980’de Paris’te Baader-Mainhoff’a ait bir biyoloji laboratuvarının içinde “clostridium botulinum” adlı bakteri kültürünün ele geçirilmesi, 1986’da Oregon’da “Rajneesh” adlı dinsel tarikatın restoranlardaki salata büfelerine “Salmonella typhi” adlı bakteriyi karıştırması ve bunun 750 vaka ile sonuçlanması, bu faaliyetin popülaritesinin artacağına yönelik en önemli göstergeler olmuştur. 11 Eylül saldırısı sonrasında ise tüm Batı dünyasında ciddi bir paniğe yol açan Şarbon mikrobunun salınması ve ölümle sonuçlanan vakalara neden olması biyolojik tehlikenin boyutları hakkında bilgi vermektedir. Öldürücü Ebola virüsünün ve Çiçek hastalığının yeniden dirilmesine yol açabilecek teknik bilgi ve imkânların da teröristlerin elinde var olduğu düşünülürse, çok ciddi bir güvenlik tehdidi ile karşı karşıya olduğumuzu görmek mümkündür⁴⁴.

Bugün baktığımızda 1993 yılında Dünya Ticaret Merkezi’ni bombalayan teröristlerin herhangi bir laboratuardan sağlanabilecek olan Kobalt–60 ya da İyodine–131 kimyasal maddelerini kamyonlara yerleştirmiş olmaları halinde ya da 2001 yılında yine aynı binalara yapılan uçak saldırılarında nükleer bir yöntem kullanılması durumunda New York’un ve dünyanın en önemli finans merkezini nesiller boyunca yaşanamaz hale getirebileceklerini söyleyebiliriz⁴⁵. Bu şekilde terörist örgütlerin yalnızca saldırının yapıldığı yerde ve anda orada bulunan insanları değil, sonradan gelecek nesilleri de hedef alması söz konusu olmakta ve kendi canını düşünmeyerek bir intihar saldırısı

⁴³ Osman Metin Öztürk, “Avrupa ve Orta-Doğu Ülkelerinin Terör Karşısındaki Konumları”, Terörizm İncelemeleri Teori Örgütler Olaylar, (Derleyen: Ümit ÖZDAĞ, Osman Metin ÖZTÜRK), Ankara, 2000, s.137–164.

⁴⁴ Yonah Alexander ve Dennis Pluchinsky, *Europe’s Red Terrorists; The Fighting Communist Organizations*, London,1992, s.13.

⁴⁵ *Patterns of Global Terrorism 2000*, U.S.Department of State, April, 2001.

gerçekleştirebilecek bir teröristin, nükleer ya da kimyasal/biyolojik bir silah kullanması halinde ne denli büyük bir tahribat yaratabileceği ortaya çıkmaktadır.

Mevcut terör örgütleri açısından konuya yaklaşıldığında ise; terör örgütlerine kaynaklık eden Komünist ideolojinin dağılması ile birlikte terör örgütlerindeki siyasi amaç belirsizleştiği ve sınırlamalar ortadan kalktığından, daha önce örnek aldıkları ve örgütsel yapılarını, eylem taktiklerini dolaylı etkileyen SSCB kaynaklı kontrol ve otoritenin olmayışı, terör örgütlerini ve teröristleri bireysel ve daha sert tavırlar içine iteceğinden bu durum gelecekte terörün boyutunu etkileyici rol oynayacaktır. Terörün ideolojisinin kontrolden çıkması terör örgütlerinin de kontrolden çıkmasına ve dolayısıyla eylemlerindeki boyutun daha da artarak kitlesel bir hal almasına neden olabilecektir.⁴⁶

1.2. Soğuk Savaş öncesi ve sonrasında değişen terör anlayışının analizi

Uluslar arası terörizmin yeni yapısı ve niteliği yerli ve yabancı birçok uzman, yazar ve bilim adamı tarafından önemine yakışır bir şekilde üzerinde çalışılarak toplumla paylaşılmıştır. Ancak yapmış olduğumuz çalışma kapsamında, bu konu ile ilgili olarak incelenen dokümanlarda terörizmin yeni yüzünün açıkça kategorize edilerek ele alınmadığı görülmüştür. Nitelik ve yapısında ciddi bir değişme olduğu bilinen Uluslar arası terörizmin; Soğuk Savaşın sona ermesinin üzerinden fazla bir zaman geçmemesi ve nispeten kısa sayılabilecek bu süre (yaklaşık 15 yıl) içerisinde adeta her geçen gün yeni bir yüzü ile tanışılması gibi nedenlerle çok belirgin bir tasnife gidilmeksizin, daha genel ifadelerle açıklandığı değerlendirilmektedir. Belki yakın bir gelecekte uluslar arası ortak kabule şayan olacak bir sınıflandırma yapılabilir. Fakat bugün, konunun daha iyi anlaşılabilmesi için elde mevcut bilgiler ışığında terörizmin yeni yapısı ve niteliğini daha belirgin hatlarla kategorize ederek inceleme yoluna gideceğiz. Michele ZANINI, yeni terörizmin Soğuk Savaş dönemine göre üç sahada farklı nitelik ve yapı gösterdiğine işaret etmektedir. Bunlar; organizasyon, doktrin, strateji ve teknolojidir.⁴⁷

⁴⁶ Sabri Dilmaç, *Terörizm Sorunu ve Türkiye*, Ankara, 1997, s.23

⁴⁷ Michele Zanini (ABD Hava Kuvvetleri), *Countering the new terrorism*, Washington, RAND, 1999, s.41.

1.2.1. Örgütlenme Yapısındaki Değişimler

Soğuk Savaş döneminde terörist eylemler bir komuta kontrol mekanizmasına ve tanımlanmış siyasi, toplumsal ve ekonomik araçlara sahip ve kolayca tanımlanabilir bir örgüte mensup teröristler tarafından gerçekleştirilmekteydi.⁴⁸ Hem Japon Kızıl Ordusu, Alman Kızıl Ordu Fraksiyonu ve İtalyan Kızıl Tugayları gibi solcu örgütler hem de etnik milliyetçiliğe dayanan IRA, ETA gibi örgütler bu geleneksel terörist grup tipine uyuyordu. Bu örgüt modelinde hiyerarşik yapının ve yapı içerisindeki lider kadroların etkinliğinin çok yüksek olduğu ifade edilebilir. Yeni terörizmde de teröristlerin bir hiyerarşik yapı içerisinde olmaları doğaldır. Ancak örgütlenme modeli, sıkı bir hiyerarşik yapıdan bilgi çağına uygun bir yapıya dönme temayülü göstermektedir. “Gruplar içerisinde büyük adama dayalı liderlik anlayışı yerini daha mütevazı ve ademi merkezîyetçi bir yapıya bırakmaktadır.⁴⁹” Geçmişte kalmaya başlayan Leninist hücre modeline dayanan örgütlenme modeli, bugün çok daha gevşek bir görüntü vermektedir. Bu durum, biraz da terörist örgütlere üye olanların artmasının bir sonucu olarak görülebilir. Eski grupların üye sayısı az iken (Japon Kızıl Ordusu 20–30, Kızıl Tugaylar 50–70, IRA ve ETA 200–400 civarında militanla eylem yaparken) bugün EI Kaidenin 5000 civarında militanı olduğu belirtilmektedir.⁵⁰

Terör örgütlerinin geçirdiği yapısal dönüşümün en önemli etkenlerinden birisi de militanların niteliğidir. Bugün hala birçok örgütte ağırlıklı olarak profesyonel eylemciler önemli yer tutmalarına rağmen, eylemlerde kullanılan amatörlerin çoğalması terörist eylemlerin etkinliğinin ve öldürücülüğünün artmasına yol açmıştır. Örgüt üyesi niteliğini taşımakla beraber çok daha amatör özellikte ve merkezi otoriteden uzakta olan amatör insanlar, kitaplar ya da internette birçok bilgiler alabilmektedir. Bu kişilerin keşfedilebilmeleri ihtimallerinin de az olması, onları profesyonellerle karşılaştırıldığında daha öldürücü bir hale getirilebilmektedir.

Bu amatör eylemciler üzerinde merkezi bir komuta otoritesinin yokluğu, hedefler ve ölü-yaralı sayısı ile ilgili kısıtlama ya da sınırlamaları da ortadan kaldırmakta ve yeni örgütlenme modeli, daha etkin ve kontrolsüz “ölüm makineleri”nin “cinayet şebekeleri”nin ortaya çıkmasına neden olmaktadır.

⁴⁸ M. Zanini, a.g.e, s.40.

⁴⁹ M. Zanini, a.g.e, s.41.

⁵⁰ *Stratejik Analiz*, Ankara, Ekim 2001, S.6

1.2.2. Doktrin Açısından Değişim

Soğuk Savaş sonrasında uluslar arası terörizmin yeni özelliklerinden biri de, örgütlerin ideolojik konumlanmalarındaki değişimlerdir. 1960'lar ve 1970'ler boyunca terör örgütleri çoğunlukla aşırı solcu ve aşırı sağcı kanatlarda yer almasına rağmen, 1990'larda din, terörün özellikle de ideolojik boyutunda ön plana çıkan bir olgu olmuştur. Orta Doğu kökenli sözde İslamcı hareketlerin (sözde çünkü bilfiil İslam, bu örgütlerin yaptıklarına karşıdır) yanı sıra Japonya'daki Aum tarikatı gibi oluşumlar da dine dayalı terör yapan örgütler olarak ortaya çıkmaktadır. 1968 yılında hiç dinsel terörist grup yokken, 1995'te 26 adet dinci terör örgütü bulunduğu görülmektedir 1960'lı yıllarda kökleri atılmış, çoğunlukla Marksist veya aşırı milliyetçi söylemi benimsemiş olan örgütler günümüzde de varlıklarını korumalarına rağmen etkinlikleri nispeten azalmıştır. Dinsel bakış açısı ile doktrine olmuş ve 1990'larda yukarıda da ifade ettiğimiz gibi nispeten gevşek bir örgütsel yapıyla ortaya çıkmış olan terör örgütleri Soğuk Savaş sonrasında aktif olan esas aktörleridir.⁵¹

1.2.3. Eylemlerdeki Şiddetin Dozunun Artışı

Soğuk Savaş sonrası terörist örgütlenme modelinin değiştiğini incelemiştik. 1990'lar öncesi daha merkezîyetçi bir örgütlenme modelinde teröristler hedeflerini seçerken çok daha titiz davranırlardı. Çoğu kez eylemlerindeki şiddet dozunun yüksek olmasından kaçınmaya çalışan bu örgütler hedeflerini belirlerken düşman gördükleri düzenin en önemli sembollerini hedef seçerek hareket ederlerdi. Bugün gelinen noktada hedef belirlemedeki mantık hemen hemen aynı kalsa da eylemlerdeki şiddet dozunun artması yapısında ortaya çıkan değişiklikler olarak ortaya çıkmaktadır. 1990'larda terörist eylemlerin sayısında azalma olmasına rağmen saldırılar sonucunda ölenlerin sayısı artmıştır. Yapılan istatistikî çalışmalar, terör eylemlerinin sayısı azalırken, bu eylemlerin sonucu olarak ortaya çıkan ölü ve yaralı sayısının arttığını göstermektedir. 1991'deki olayların sadece % 14'ü ölümlle sonuçlanırken bu oran 1992'de % 17,5, 1996'da % 24 olmuştur.⁵² Terör eylemlerindeki şiddet boyutunun artma nedenlerinden en önemlisi bu yeni nesil terör örgütlerinin eskiden daha az kanlı eylemlerin sonucunda elde edilen etkinin, bugün ölü sayısının artmasıyla gerçekleştiğini düşünmeleridir. 11 Eylül 2001 tarihinde New York'ta ikiz kulelere yapılan

⁵¹ M.Zanini, a.g.e, s.42

⁵²Bruce Hoffman, (ABD Hava Kuvvetleri), *Countering the new terrorism*, Washington, RAND, 1999, s.12.

kanlı terörist eylem bu düşüncenin tipik bir örneği olarak nitelenebilir. Bu çalışmanın yapıldığı dönemde kesin rakamlara ulaşılamamış olmakla beraber, söz konusu terörist saldırının bugüne kadar yapılan yayınlara göre 3000'e yakın kişinin ölümü veya kaybolması ile sonuçlandığını ifade edebiliriz.⁵³

1.2.4. Tecrübe Artışı

Soğuk Savaş sonrasında uluslar arası terörizmin yapısı ve niteliğinin değişmesinin nedenlerinden birisi de geçmiş deneyimlerden ders alınmasıdır. Her yeni terörist bir konudaki önceki tecrübelerden faydalanarak önceki nesillerdeki teröristlerden daha akıllı, daha katı ve yakalanması daha zor bir kişi haline gelmektedir. İletişim imkânlarının akıl almaz bir hızla arttığı bugün, yaşadığımız bilgi çağında teröristler, bu husustaki tecrübelere daha hızla ulaşan, tecrübelerden faydalanan, daha zeki davranan özelliklere sahip olmuşlardır. Örgüt üyeleri kendilerinden öncekilerin yaptıkları hataları görerek yeni eylem tarzları geliştirmektedirler. Alman Kızıl Ordu Fraksiyonu'nun 3'üncü kuşağı bunun klasik bir örneğidir. Üst düzey bir Alman yetkilisine göre, bunlar öncekilerin mahkeme tutanaklarını defalarca okumuşlar ve hem eylem biçimlerini ve tarzlarını, hem de bunlara karşı tedbirleri ayrıntılarıyla öğrenmişlerdir.⁵⁴

1.2.5. Mantık Değişimi

Soğuk Savaş sonrasında terörist örgütlerin davranış kalıplarında görülen bir değişiklik de yeni terörizmin mantığının değiştiğidir. Yeni düzene ve onun mantığına göre örgütlenmiş gruplar yaptıkları eylemleri çoğu kez üstlenmemektedirler. Eskiden terörist gruplar sadece eylemi üstlenmekle kalmazlar, eylemi neden yaptıklarını anlatırlar ve aynı zamanda eylemleri ile övünürlerdi. Son yıllarda ön plana çıkan örgütler gerçekleştirdikleri çok sayıda büyük eylemi üstlenmemişlerdir. 1995'te Tokyo metrosundaki sarin gazı saldırısı, Oklahoma City olayı, 1993'te Bombay'da 317 kişinin ölümüyle sonuçlanan araba bombalama serisi, 1994'te Buenos Aires'te 96 kişinin ölümüyle sonuçlanan Yahudi Toplumu Merkezinin bombalanması, 11 Eylül 2001'deki İkiz Kuleler saldırısı, son olarak 15 Kasım 2003 İstanbul saldırısı hiçbir örgütün üstlenmediği olaylardır. (Bu olaylardan İkiz Kuleler saldırısı, Afganistan'da icra edilen harekât esnasında 2001 Aralık ayında Usame Bin Ladin tarafından üstlenilmiştir.). Bu

⁵³ B.Hoffman, a.g.e, s.12-13

⁵⁴ *Stratejik Analiz*, Ankara, Ekim 2003, S.7

olayların üstlenilmemesinin iki boyutu bulunmaktadır. Birincisi, bu örgütler gerçekleştirdikleri eylemleri üstlenmeseler de medya aracılığıyla isimleri tüm dünyaya duyurulmaktadır. İkincisi, saldırganlar eylemleri üstlenmeyerek sorumluluktan kaçmaya ve özellikle onları destekleyen ülkelere hareket alanı sağlamaya çalışmaktadırlar.⁵⁵

1.2.6. Kitle İmha Silahları Kullanma Olasılığı Artışı

1990'larda terörizme ilişkin en önemli korkulardan birisi kitle imha silahlarının teröristler tarafından kullanılmasıydı. Soğuk Savaş döneminin en büyük cehennem silahları devletlerin kontrolünde olduğundan görece olarak sistem daha güvenliydi. Devletlerin belli sorumlulukları olduğundan, onlar için kitle imha silahları kullanmak daha zordu. Bununla birlikte, uluslar arası topluma ve kendi tabanına karşı devletlerin sahip olduğu türden bir sorumlulukları olmadığından teröristlerin bu tür silahları kullanma ihtimallerinin daha yüksek olduğu ileri sürülüyordu. Terör örgütlerinin, eski Sovyet Cumhuriyetlerinden veya terörizmi destekleyen ülkelere sağlayacakları kitle imha silahlarının kullanılması korkusu 11 Eylül'e kadar da hissedilen, fakat hakkında daha az endişe duyulan bir konuydu. Ancak, son olaylarda binlerce kişinin hedef alınması kitlesel saldırıların gerçekleştirilebileceğine dair olan korkunun artmasına neden oldu. Soğuk Savaşın sona ermesiyle birlikte kitle imha silahlarının kontrol dışı kullanılma riski gerçekten artmıştır. Teröristler ve bunların destekçisi devletlerin elinde nükleer, biyolojik ve kimyasal silahlar şu an yoksa da kısa bir süre içinde olacaktır. Üçüncü bin yıla girerken ırkçı, ayrılıkçı grupların, dinci radikal grupların ve bir takım dinsel tarikatların kitle imha silahlarını elde etme, bunları kullanma ihtimalleri ve çabaları dünya için büyük bir tehdit oluşturmaktadır.⁵⁶

Yukarıda ifade edilenleri destekleyen bir takım olaylar da yaşanmıştır. Bunlardan en önemlisi 20 Mart 1995 Aum Shinri Kyo tarikatının Tokyo Metrosuna düzenlediği sarin gazı saldırısıdır. Saldırıda toplam 12 kişi ölmüş, 5500 kişi gazdan etkilenmiş, 2 metro hattı geçici olarak devre dışı kalırken, 26 metro istasyonu da kapatılmıştır. Bu örnek, teröristlerin nükleer kimyasal biyolojik silahlara erişme ve onları kullanma olanaklarını açıkça ortaya koymaktadır. Bu çerçevede, terörizmin yıkıcılığa ve yok ediciliğe dönük yapısal bir değişim içinde olduğu görülmektedir.

⁵⁵ B.Hoffman, a.g.e, s.13

⁵⁶ B.Hoffman, a.g.e, s.14

1.2.7. İntihar Saldırılarındaki Artış

İntihar saldırıları, intiharın eylemin en zorunlu parçası olduğu açık terörist faaliyetlerdir. 1990'lı yıllara gelinene kadar terör eylemleri içinde yaygın sistematik intihar saldırıları görülmemektedir. Bu açıdan bakıldığında bu saldırılar yeni bir terör usulü olarak değerlendirilebilir.

Planlı, sistematik intihar saldırıları ilk kez 1980'li yılların başında, Orta Doğu'da başlamış, Soğuk Savaş sonrasında süratle yayılma temayülü göstermiş, Türkiye'de etkin örnekleri görülmüş, 11 Eylül 2001 tarihinde adeta terörizmin yeni miladı niteliğiyle New York'da kaçırılan uçakların ikiz kulelere çarptırılması ile doruğuna ulaşmıştır. Halende Irak'ta bu saldırılar artarak devam etmektedir. İntihar saldırılarında, saldırının gerçekleştirilmesinden önce saldırganı tespit etmek çok güç olmakta, dolayısıyla son derece sıkı güvenlik önlemlerine rağmen bu eylemlerin engellenmesi mümkün olamamaktadır. Saldırganların, eylemlerinin amacına göre en iyi zaman ve en uygun yeri tespit etme fırsatları vardır. Bu avantajlarıyla güvenlik kuvvetlerinin sürekli iki üç adım önündedirler. Eylemi gerçekleştiren, planlayan ve lojistik destek sağlayan grupların birbirlerinden farklı olmalarından, hatta eylemi gerçekleştirecek saldırganın eylemi ne zaman ve nerede gerçekleştireceğini bilmemesinden dolayı bu eylemlerin istihbaratının yapılabilmesi önemli bir sorun haline gelmektedir.⁵⁷

İntihar saldırıları seçilmiş hedeflere ulaşma ve mümkün olan en fazla tahribata sebep olma açısından başarılı bir eylem türüdür. Medyanın ilgisini çekecek ve geniş kitlelere duyurulacak sarsıcı bir eylem türü olması, başarı şansının yüksek olması, engellenme riskinin düşük olması ve propaganda etkisinin yüksek olması bu eylemin örgütlerce hem bir eylem tehdidi, hem de eylem olarak kullanılmasının en başta gelen sebepleridir. Terörist amacın başarılması açısından intihar saldırıları tamamen akılcı bir temele sahiptir. Ayrıca, intihar eylemcileri ekonomik açıdan ucuz, canlı güdümlü füzeler olarak da nitelendirilmektedir.

Bomba yüklü araçlarla özellikle askeri hedeflerin içine dalmak suretiyle ya da askeri-sivil hedeflerin yanında patlatılması da bir başka intihar eylemi türüdür. 1980'li yıllardaki intihar saldırıları genelde bu şekilde gerçekleştirilmiştir.

⁵⁷ B.Hoffman, a.g.e, s.15

Eylemin gerçekleştirilmesini kolaylaştırmak için eylemcilere uyuşturucu verildiği de bilinmektedir. Mesela, PKK/KADEK terör örgütünün militanlarının kanlarında yapılan tahlillerde uyuşturucuya rastlanmıştır.⁵⁸

İntihar eylemcileri örgütler tarafından seçilmekte, eğitilmekte eyleme zihnen hazır hale getirilmekte ve eylem talimatını gerçekleştirmektedirler. Eylemciler, eyleme hazır hale getirilmek için çok yoğun bir şekilde yetiştirilirler. Bu eğitim süreci psikolojik ağırlıklıdır. Yoğun telkin altında eylemci, yapacağı işin büyüklüğüne ve önemine inandırılır. Dolayısıyla eylemci de büyük ve önemlidir.

Arkasında hangi güçler bulunursa bulunsun, eğer bir terör örgütü bu eylem yöntemine başvuruyorsa, bu durum artık son noktaya gelindiğine işaret eder. Örgütlerin gerçek iç yüzlerini ve gerçek durumlarını ele veren en iyi ipucunun, kullandıkları yöntemler oldukları bilinmektedir. İntihar eylemi, sözcük anlamıyla çaresizliğin eylemidir. Bu eylem, bir insanın iç dünyasındaki yıkıntıyı dışa vurduğu gibi bir örgütün iç yaşamındaki bunalımı da ortaya koymaktadır. Bu bakımdan örgütsel planda bir intihar eylemi, ardında ne kadar kanlı bir bilânço bıraksa da, yaşanan çaresizliği gözler önüne sermektedir. Hemen vurgulamak gerekir ki; PKK'nın Tunceli'de Adana'da ve Sivas'ta yapmış olduğu intihar saldırıları kendi tarihinde varabileceği son noktaya geldiğinin işaretini ilk defa vermiş bulunmaktadır. Bir örgüt intihar yöntemine ihtiyaç duymamak için, sonuna kadar adeta çırpınıp durur. Mümkün olduğunca bu yöntemden uzak kalmaya azami çaba gösterir. Çünkü bilinir ki, eğer bu yöntem bir kere ihtiyaç duyulursa, kaçınılmaz olarak örgüt yapısı kendi içinde karakter değiştirmeye başlar. Artık bu yöntemden sonra gidilecek başka bir noktanın olmadığı bilinir.⁵⁹

1.3. BM açısından terör tehdidi

BM Antlaşması'nın 1.maddesinde, BM'nin amaçlarından birinin, Uluslar arası barış ve güvenliği korumak olduğu, 2'nci maddesinin 4'üncü fıkrasında da, üye devletlerin, uluslar arası ilişkilerde, birbirlerinin toprak bütünlüğüne ve siyasi bağımsızlığına saygı gösterecekleri öngörülmüştür. BM Antlaşması'nın bu hükümlerini, özellikle devlet destekli Global terörizm açısından görmek gerekir⁶⁰.

⁵⁸ *Sabah*, 19.11.1998, s.8

⁵⁹ <http://www.terör.gen.tr>

⁶⁰ Aslan Gündüz, *Milletlerarası Hukuk Temel Belgeler Örnek Kararlar*, İstanbul, 1998, s.57.

Birleşmiş Milletler(BM) Şartı'nda, BM'nin amaçlarından birinin, uluslararası barış ve güvenliği korumak olduğu, üye devletlerin, uluslar arası ilişkilerde, birbirlerinin toprak bütünlüğüne ve siyasi bağımsızlığına saygı gösterecekleri öngörülmüştür. Özellikle devlet destekli terörizm açısından bakıldığında, BM Şartı'nın bu hükümlerine göre, BM'ye üye devletler, bir devletin toprak bütünlüğünü ve siyasi bağımsızlığını hedef alan oluşumlara, hiçbir şekilde müzahir olmamak yükümlülüğü altındadırlar.

Güvenlik Konseyi'nin 2001 tarihli ve 1373 sayılı kararı Birleşmiş Milletler Organizasyonu'nda üye ülkelere birçok görev yükleyerek bir dayanak noktası oluşturmaktadır, bu görevler: uluslar arası hukuki işbirliği, polis teşkilatları arasında kurulan işbirliği, terörizm karşıtı 12 adet Birleşmiş Milletler anlaşmasının imzalanması ve onaylanması, terörist grupları mali açıdan destekleyen para akışlarının engellenmesini amacıyla yapılan çalışmalar, bu konuda üye ülkelerin fiili kapasitelerini güçlendirmeyi hedefleyen destek programlarının geliştirilmesi vb. Güvenlik Konseyi terörizmle mücadeleyle ilgili aldığı kararlarla iki yardımcı kurul oluşturmuştur:

—Terörizm Karşıtı Komite (CTC), 11 Eylül tarihinden sonra 1373 sayılı kararla kurulmuştur ve terörizm karşıtı tüm faaliyetlerin takibi ve denetiminden sorumludur.

—El Kaide ve Taliban Karşıtı Ceza Komitesi, bu örgütlerle bağlantılı kişi ve kurumların listesini güncelleme özel görevini yerine getirmekte ve yargı gücünün uygulama takibini yürütmektedir.⁶¹

11 Eylül saldırılarının hemen ardından, terörle küresel mücadele için gerekli tüm tedbirlerin alınması amacıyla çıkarılan BM'nin 1373 sayılı kararı ile bugüne kadar teröre destek sağlayan, müsamaha gösteren, bazı terörist eylemleri insan hakları çerçevesinde hoş gören devletlerin, daha radikal tedbirler almaya zorlandığı, terörist eylemlerde bulunanların cezalandırılmasına olanak tanındığı görülmektedir.

01 Eylül 2004 tarihinde Rusya'nın Kuzey Osetya bölgesindeki Beslan kentinde meydana gelen ve 335 kişinin ölümü ile 400'den fazla kişinin de yaralanmasına neden olan terörist saldırı sonrası RF tarafından teklif edilen ve 08 Ekim 2004 itibariyle kabul edilen BMGK'nın 1566 sayılı kararının terörle mücadelede önemli bir adım teşkil ettiği düşünülmektedir.

Söz konusu karar uyarınca, terörist faaliyetlerde bulunduğu değerlendirilen tüm grup, kişi ya da birimlere karşı alınacak önlemler konusunda Güvenlik Konseyi'nin

⁶¹ www.esteri.it (*terörizmle mücadele*) 15 Ağustos 2005

tüm üyelerinden danışmanlık yapacak bir çalışma grubunun oluşturulması kararlaştırılmıştır. Karara göre, sivilleri hedef alan her türlü terör olayı; siyasi, felsefi, ideolojik, ırkçı, dini ya da milliyetçi temellerden hiçbirine dayandırılmayacak ve haklı gösterilemeyecektir. Uluslar arası toplum açısından oldukça önemli olduğu kıymetlendirilen bu kararın somut adımlarla da desteklenmesi gerektiği değerlendirilmektedir.

1.4. AB açısından terör tehdidi

AB Komisyonu da bir öneri hazırlayarak terörü yeniden tanımlamıştır. Buna göre, birey ya da grupların bir veya birden fazla ülkeye, o ülkenin halkına, siyasal ve ekonomik ya da toplumsal yapısına zarar vermeye veya yok etmeye yönelik girişimleri terör sayılmıştır.⁶²

Avrupa Konseyi ayrıca 16–17 Aralık 2004 tarihlerinde, aralarında Konsey Sekreterliği'nin sahip olduğu sağlam istihbarat yapısı, kritik alt yapı elemanlarının korunmasında belirlenen genel stratejinin tanımlanması, terörizmin finanse edilmesiyle mücadele, üçüncü ülkelerle hem siyasi diyalogların geliştirilmesi hem de bu ülkelere verilen teknik destek konularında Avrupa Birliği'nin dış ilişkilerinde terörizme karşı gerçekleştirilen faaliyetlerin tamamlanması gibi konuların da bulunduğu bir dizi tedbiri onaylamıştır. Dinler arası diyalog konusu dâhil olmak üzere Groeningen Konferansı'nda bütünleşme konusunda belirlenen ortak ilkeler temel alınarak terörizmin olgusunun ve bireylerin terörist faaliyetlere iştirak etmesinin kesin olarak önüne geçilmesi gibi noktalara özellikle değinilmiştir.

Avrupa Birliği ayrıca kısa bir süre önce terörizm mağdurlarını da kapsayan, suç eylemleri mağdurlarına tazminat ödenmesiyle ilgili bir yönergeyi de onaylamıştır. Avrupa Birliği terör mağdurları lehine özel bir kararname çıkarmak için çalışmalarda bulunmaktadır.⁶³

Avrupa Birliği(AB)'nin terör tehdidi algılamasında da 11 Eylül terör saldırıları sonrasında önemli değişiklikler meydana gelmiştir. AB'nin 2002 yılında yayınlanan ilk "Terörist Örgütler Listesi"nde sadece PKK ve Devrimci Halk Kurtuluş Partisi/Cephesi (DHKP/C) Terör Örgütleri yer almıştır. Ancak, Birlik tarafından 22 Aralık 2003 tarihinde

⁶² İbrahim Canbolat, "Yeni Savaş Değil, Yeni Model", *Radikal*, 3 Ekim 2001. s.7

⁶³ www.esteri.it (*terörizmle mücadele*) 15 Ağustos 2005

yayınlanan güncellenmiş “Avrupa Birliği Terör Örgütleri Listesi”ne adı geçen terör örgütlerine ilave olarak İstanbul’da uluslar arası kurum ve kuruluşları hedef alan eylemlere adı karışan İslami Büyük Doğu Akıncılar Cephesi (İBDA-C) Terör Örgütü de dâhil edilmiştir.

1.5. NATO açısından terör tehdidi

Dünyadaki en önemli askeri güvenlik teşkilatı olan NATO, soğuk savaş sonrasında, özellikle etnik ve dini temellere dayalı uluslararası silahlı terör faaliyetlerini İttifaka yönelik en önemli tehdit olarak kabul etmiştir. Bu kapsamda, her yıl güncellenen “NATO Stratejik İstihbarat Değerlendirmesi-(MC161)”dokümanına 2002 yılından başlayarak NATO Terörizm İstihbarat Değerlendirmesi(NATO Intelligence Assessment on Terrorism-NIAT) bölümü eklenmiştir. Söz konusu bölümün 2003 yılı değerlendirmesinde, aralarında PKK, DHKP/C, AFID ve Hizbullah’ın da bulunduğu terör örgütleri listesine yer verilmiştir.

2 Nisan 2004 tarihinde bakanlar düzeyinde toplanan Atlantik Konseyi esnasında terörizm hakkında bir Beyannameyi kabul etmiştir. Beyanname üye ülkeler arasındaki işbirliği ve dayanışmanın temel ilkelerini tekrar göz önüne sermekte ve BM (Birleşmiş Milletler Organizasyonu) oturumunda terörizme karşı uluslar arası işbirliği prensiplerine değinmektedir. NATO’nun Afganistan’daki faaliyetleri, Irak’taki askeri güç oluşumu için, diğer bir taraftan terörizmle mücadeleye engel oluşturmaktadır. NATO ayrıca NBC-R (Nükleer, Biyolojik, Kimyasal ve Radyolojik) saldırılarından korunma ve sivil savunma amacıyla yapılan işbirliğinin geliştirilmesi için Avrupa Birliğiyle ortak çalışmalar yapmaktadır. Buna benzer bir diğer işbirliği örneği ise NATO-Rusya Konseyi ve Partenariato Avrupa-Atlantik Konseyi çerçevesinde yapılmaktadır.⁶⁴

1.6. 11 Eylül Saldırıları ve Global Terörizmin Yeni Yüzü

11 Eylül 2001 sabahı ABD’deki önemli noktalara yapılan terör saldırısı, Amerikan ve dünya kamuoyunda şaşkınlık ve nefret duyguları yarattı. Bütün istihbarat servisleri, CIA ve FBI atlatılarak Amerikan havayollarına ait uçaklarla böylesine dehşet verici bir eylemin hiç beklenmedik bir biçimde gerçekleştirilmiş olması, ilk etapta yanıtlanması güç soruları da beraberinde getirdi. Bush, saldırıyı bir savaş olarak

⁶⁴ www.esteri.it İtalya Dışişleri Bakanlığı İnternet sayfası 15 Ağustos 2005 tarihli terörizmle mücadele konulu yazı

nitelendirdi. Gerçi bu, gerekçeleri açıklanmış ve devletler hukukunda uyuşmazlıkların çözümüne yönelik nihai bir araç olarak yeri olan ilan edilmiş bir savaş değil. Ama, sonuçları itibarıyla, de facto, bir savaş etkisi yaratmıştır. Bu hadisede savaşın taraflarından biri ortada yok, kim olduğu da meçhuldür. Yeni bir global terör türü söz konusu olmuştur. Terörizm, sonuçta, Uluslar arası boyutta bir büyük savaş etkisi yaratmıştır. Bunun arkasında kimlerin bulunduğu ve netice itibarıyla kim(ler)in bu yeni konjonktürden istifade edebileceği konusunda çeşitli senaryolar ileri sürülmüş, hatta bunların mantıklı açıklaması da yapılmıştır. Ne var ki somut verilere istinat etmeyen böyle bir varsayım, kısa dönemde komplo teorisi türünde açıklamalar olmaktan öteye geçmemiştir. Ama buna rağmen, bu işi planlayanların aranmasında tek bir odakta şartlanmak yerine, iç ve dış odakların bulunabileceğini ve bunların yerel/global politikalarla ilişkili olduğunu ilgili çevreler göz önünde bulundurmışlar ve bulundurmaktadırlar.

11 Eylül 2001 günü İkiz Kulelere çarpan uçaklar bir anlamda ABD'ye ve onun hegemon olduğu Uluslar arası sisteme de çarptı. Olaydan sonra süper gücün ve dünyanın terör anlayışından, devletlerarası ilişkilere kadar çok şey değişti⁶⁵. Yeni Terörizm (New Terrorism)⁶⁶ kavramı aslında çok da yeni bir kavram değil. Daha doğrusu bu kavram 11 Eylül olaylarıyla ortaya çıkmış değildir. Aksine 1980'li yıllarda işaretlerini veren bu yeni olgu, 1990'lı yıllarda çeşitli defalar kendisini göstermiştir. Bu nedenle Batılı birçok istihbarat örgütü (CIA, MI5 vb.) kaynaklarının yarısından fazlasını terörizme ayırmışlardır. 1990'ların sonuna gelindiğinde ise 11 Eylül benzeri olayların olabileceği Batılı başkentlerde konuşulmaktadır⁶⁷. Bu bağlamda 11 Eylül bir korkunun tüm çıplaklığıyla ortaya çıkmasını sağlamıştır denebilir.

⁶⁵ Haftalık dergi The Economist saldırıyla birlikte 'ABD'nin kendisine ve dünyaya bakışının sonsuza dek değişeceğini öne sürüyor.', *The Economist*, 'The New Enemy' 15 Eylül 2001, s. 15.

⁶⁶ Yeni Terörizm konusunda daha detaylı çalışmalar için ayrıca bkz.: Nadine Gurr ve Benjamin Cole, *The New Face of Terrorism, Threats from Weapons of Mass Destruction*, Londra ve New York, I. B. Tauris Publishers, 2000; Adrian Guelke, *The Age of Terrorism*, Londra, I.B. Tauris, 1998.

⁶⁷ Londra gazeteleri 1998 yılında 'Müslüman teröristler Batılı şehirleri uçaklar ile vuracaklar şeklinde haberler yapmışlardır. Sedat Laçiner, 'İngiltere'de Yeni Terörizm Yasası: Londra PKK ve DHKP-C'yi Yasaklıyor mu?' *Stratejik Analiz*, C.2, S.15, Temmuz 2001, s.102.

II. BÖLÜM

2. TERÖR VE TERÖRİST GRUPLARIN TÜRKİYE'DE GERŞEKLEŞTİRDİKLERİ FAALİYETLER

2.1. Global terörün Türkiye' ye yansımaları ve gelişen olaylar

Türkiye'ye yönelik terör konusu derinliğine incelendiğinde bazı komşu ve yabancı ülkelerin kendi menfaatleri doğrultusunda hareket ederek ülkede bulunan azınlıklar ve farklı gruplar üzerinde güç kazanmak maksadıyla etkili gayretleri görülmektedir. Yabancı güçler Türkiye'yi parçalamak için Müslüman ve Müslüman olmayan Türk vatandaşlarını sürekli isyana teşvik etmişler ve Türkiye'ye karşı terörün tohumlarını bu şekilde atmışlardır. Türk topraklarında meydana gelen isyanların büyük bir bölümü bu düşünceden kaynaklanmıştır.

1950'li yıllarda patlak veren doğu ve batı arasındaki "Soğuk Savaş"ın Ortadoğu'daki en önemli hedeflerinden biri Türkiye olmuştur. 1952'de NATO'ya üye olan Türkiye'nin Ortadoğu'ya ve tüm dünyaya hakim olmak isteyen Sovyetler Birliği ile komşu olması yıllarca ciddi tehlikelerle karşı karşıya gelmesine neden olmuştur. Bu yüzden hayli sıkıntılı günlerin içine girilmiş ve bunları atlatmak için başka ülkelerden yeterli yardım görülmeden tek başına mücadele etmek durumunda kalınmıştır. Türkiye'nin terörizme karşı otuz yıldan beri sürdürdüğü mücadele dünya üzerindeki hesaplaşmaların kanlı bir örneğidir. Türkiye'nin bütünlüğünü hedef alan terör şekil itibarıyla terörizm tarihinde geniş yer alacak özelliklere sahiptir. Batı dünyasında problemler yaratmak isteyen Sovyetler Birliği'nin, bir NATO üyesi olan Türkiye'yi parçalamak için 1990 yılına kadar, yani kendisinin parçalandığı tarihe kadar, Türkiye'deki terörü nasıl beslediği ve kimlerle ittifak kurduğu, artık bir sır olmaktan çıkmıştır.

Sovyet istihbarat örgütü (KGB) ve Bulgar İstihbaratı, bunların arasına bir çok ajanını sokmuş ve Türkiye'ye sızdırmıştır. Bu komünist ajanların faaliyetleri başlangıçta komünizm propagandası yapmak, komünistleri örgütlemek ve casusluk şeklinde olmuş, bu faaliyetleri sonradan terör eylemlerine dönüştürmeyi amaçlamışlardır.

Ancak komünizmi benimseyenlerin, ideolojinin farklı fraksiyonlarında odaklaşmış olmaları ve dış tahriklerle aralarındaki rekabetin çatışmaya dönüşmesi yüzünden ideolojik mücadele terörizme dönüşmüştür. Bu çatışmanın içinde sağ ve solun her kanadı yer almıştır. 1960–1970 yılları arasında Türkiye’deki terörün boyutları bu çerçevede içinde gelişmiştir. Kırsal kesimden kentlere olan yoğun göçlerin sonucu şehirlerde yaşayanların oranı, köylerde yaşayanlara nazaran hızlı bir artış göstermiştir. Ancak bu dönemde ekonominin sunduğu imkânlar, hızla gelişen ihtiyaçların gerisinde kalmıştır. İşte böylesi bir ortam içerisinde toplumun başta öğrenci ve işçi kesiminde kırırdanmalar başlamış ve komünist orijinli terör olaylarının Avrupa’da yayılmasından bir yıl sonra Türkiye’de de şiddetli olaylar olmuş ve özellikle üniversite gençliği ve işçi kesimleri arasında şiddetli çatışmalar meydana gelmeye başlamıştır. 1970’den sonra Türkiye’deki terör farklı bir yönde gelişmiştir. Devreye, Türkiye’nin bazı komşuları girerek, ideolojik ayırım yapmadan bütün terör örgütlerini besleyip kışkırtmaya başlamışlardır. Türkiye’deki terörizmin nedenlerini dış, iç ve diğer etkenlere bağlı nedenler olarak üç bölümde incelemek mümkündür.⁶⁸

2.1.1. Dış Etkenler olarak;

- a) Türkiye’nin jeopolitik konumu itibariyle üç kıtayı birleştiren bir yerde olması ve önemli deniz, boğaz ve karayolları geçiş güzergâhında bulunması
- b) Petrol kaynaklarına yakın olması, zengin yer üstü ve yeraltı kaynaklarına sahip olması,
- c) Nüfus potansiyel ve gelişmekte olan ekonomik gücü nedeniyle önemli bir pazar konumunda bulunması,
- ç) Batı savunma ve demokrasi sisteminin son halkası olması,
- d) Komşusu olduğu ülkelerin önemli bir bölümünün monarşi ve diktatörlükle yönetilmesi ve bu ülkelerin kendi rejimlerini ayakta tutabilmek adına başta Türkiye olmak üzere kendi rejimlerini dış ülkelere ihraç etme gayretleri sayılabilir.

⁶⁸ Suat İlhan, *Terör Neden Türkiye*, Ankara, 1998, s.11–12

2.1.2. İç Etkenler Olarak;

a) 1970'li yıllarda başlayan ve 1984 yılından itibaren de başta Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgesi olmak üzere zaman içerisinde ülke geneline yayılan terör eylemlerine karşı zamanında ve gereken ölçüde hukuksal, ekonomik ve sosyal tedbirlerin yeterli ölçüde alınamaması

b) Halkın eğitim, kültür ve refah düzeyinin arzu edilen seviyeye getirilememesi nedeniyle bir kısım vatandaşların, siyasi ve ekonomik rant sağlamak maksadıyla hareket eden bazı zümrelerin ideolojik, etnik ve dinsel istismarına maruz kalması

c) Laik ve demokratik Türkiye'nin terörle mücadelede daima demokratik kurallar içerisinde hareket etmek zorunda olması ve zaman zaman terörist grup ve eylemlerin bir kısım vatandaşlarca desteklenmesi, ılımlı yaklaşım gösterilmesi terör örgütlerinin başarılı oldukları şeklinde algılanması,

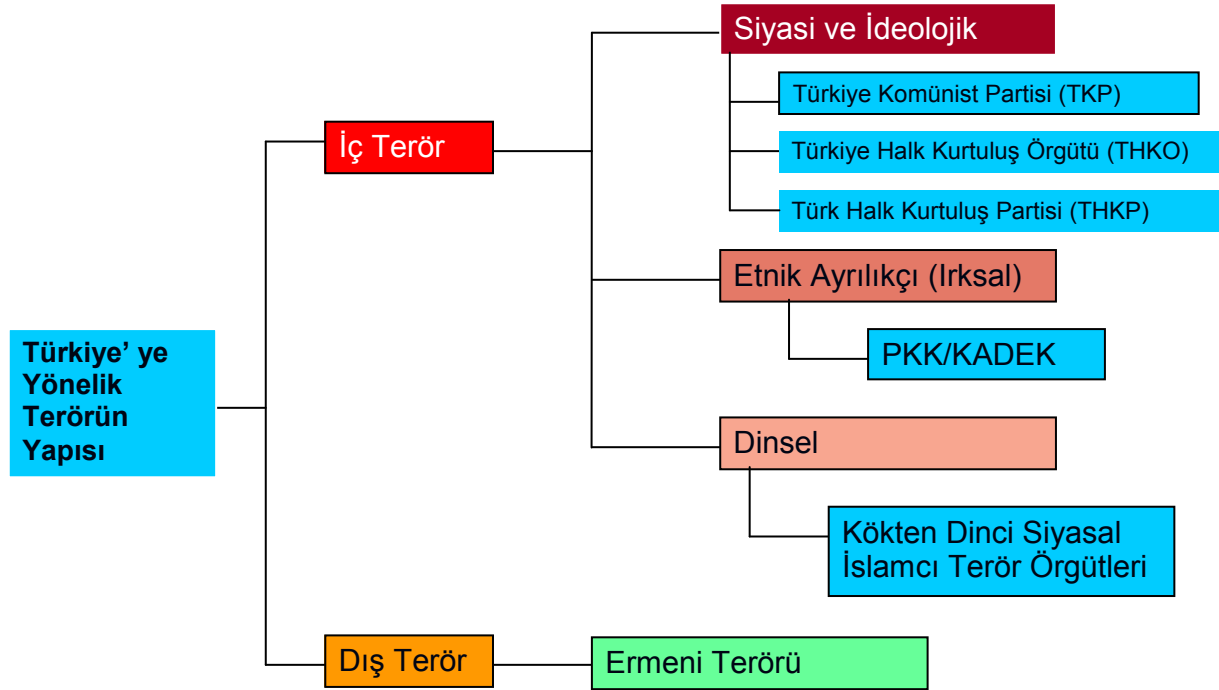
ç) Bağımsız mahkemelerin ve yargı organlarının etkili ve süratli çalışmaması nedeniyle, adaletin tecellisinde gecikmelerin olması, vatandaşların kendi haklarını suç örgütleri vasıtasıyla arama yoluna gitmek zorunda kalması,

d) Bir kısım taraflı basın ve yayın kuruluşlarının basın özgürlüğü kavramını suiistimal ederek devlet aleyhinde ve hatta terörist faaliyetleri övücü, bunlara eleman kazandırmaya dönük taraflı ve örgütlere cesaret verici nitelikte haber ve yayın yapmaları ve bu yayınların devlet organlarında tam anlamıyla engellenememesi,

2.2. Terörün Türkiye'ye etkileri:

Türkiye 1960'lı ve 1970'li yıllarda çağımızın en şiddetli, en uzun süreli iç terörizm dehşetini yaşamıştır. Sol ve sağ gruplar hem devlet ile hem de kendi aralarında çarpışıp, 1980 yılında TSK'nin yönetime el koymasından sonra ezilinceye kadar toplumu felce uğrattılar. Yine bu yıllar sol terör içinde etnik ayrılıkçı (ırksal) terör örgütü PKK ile kökten dinci İslamcı terör örgütlerinin filizlenip yeşermeye başladığı dönem olmuştur. 1980 sonrasında günümüze kadar devlet PKK ve kökten dinci İslamcı terör örgütleriyle mücadele etmek zorunda kalmıştır. Dış terör olarak; Ermeni

Terörü, değişik taktik ve stratejiler izleyerek 1970'li yıllara damga vurmasına rağmen uzun bir sessizlik döneminden sonra 80'li yılların sonu ve 1990'lı yıllarda tek tük olaylarla "Ermeni Sorunu" gündemde tutulmaya çalışmıştır. Kısaca özetlemek gerekirse; 1950-1960'lı yıllar planlı bir karışıklık dönemi geçiren terörizm, 70'li yılların başında eylem aşamasına geçerek 1980 yılına kadar giderek tırmanmış ve 90'lı yılların sonunda doruk noktasına ulaşmıştır.(Şekil-3)⁶⁹

Şekil 3. Türkiye'ye yönelik terör dalgası

2.2.1. Siyasi İdeolojik Terörizm⁷⁰

Türkiye' de sol terör birkaç önemli eylem ve suikast girişimi göz önüne alınmaz ise, 1961 Anayasasının getirdiği hürriyet ve özgürlük ortamının istismarı sonucu 60'lı yılların ortalarından itibaren kurulan ve düşüncenin ifade edilmesi özgürlüğü arkasına sığınan ve kamuoyuna mal edilen düşünceleri örgütlemeleriyle ortaya çıkan THKO, THKP-C, TİİKP örgüt militanlarının adam kaçırmaya, sabotaj, bombalama, silahlı gasp, soygun ve saldırılarla gündeme gelmiştir.

⁶⁹ M.Sami Denker, "Türkiye' ye yönelik terör örgütleri, terörle mücadelede alınması gereken tedbirlere ilişkin öneriler, Terör ve Türkiye" sempozyumu, İstanbul 9–10 Mart 2006, (KHK)

⁷⁰ M. Denker, a.g.e, s.6

1961'den bu yana Türkiye'de sosyalizm ve komünizm faaliyetleri, 19'ncü yüzyıla nispeten çok daha ileri derecede aşama kaydetmiş, 1963 yılında aktif hale gelen bu faaliyetler, 1965 yılında iç çekişmelerden faydalanmış, 1967 yılında müessir örgütlenme yoluna gitmiş, 1968'de öğrenci olayları olarak tezahür etmiş ve 12 Mart 1971'de Marksist, Komünist, Maoist, Kastroist gibi şiddet hareketlerine dönüşmüştür.

1961 Anayasasının sağladığı imkânlar legal düzeydeki sosyalist partilerin kurulması olanağını vermiştir. Nitekim 13 Şubat 1961' de Türkiye İşçi Partisi kuruldu ve 1962'de partinin genel başkanlığına Mehmet Ali AYBER getirildi. CHP'nin ortanın soluna geçmesi ve TİP'in demokratik sosyalizmin arasında kalan boşlukta ise yön hareketi oluyordu. Bu arada Fikir Klüpleri Federasyonu (FKF) ismini değiştirerek Dev-Genç adını aldı ve Milli Demokratik Devrimi (MDD) taşeronluğunu üstlendi. 1960'lı yılların ilk yılları solun ilk defa kitleleşmesine ve Meclis ile tanışmasına sahne olurken, 60'ların sonuna doğru illegalite ve militarizm anlayışı yaygınlaşmış sol radikalleşmiş politikalarını şiddete indirgemeye başlamıştı.⁷¹

2.2.2. Etnik Ayrılcı (Irksal) Terör:

Etnik kökenli ve/veya bölücü yönü ağır basan terör örgütlerinin başında PKK gelmektedir. PKK, "İdeolojisi, amaçları ve eylem türleri" ile tipik bir etnik kökenli ve/veya bölücü yönü ağır basan terör örgütü olarak karşımıza çıkmaktadır.

Kuruluş dönemi, eylemlere başlamasından 1990'lara kadar geçen süreç ve 1990'lar sonrası olmak üzere; örgüt farklı amaç ve mücadele taktikleri sergilemiştir.

Kuruluşu: Bütün bu sürecin sonunda 26–27 Kasım 1978' de Diyarbakır'ın Lice ilçesi Ziyaret köyünde Seyfettin UĞURLU'YA ait bir evde yapılan toplantıyla PKK kuruldu.⁷²

Örgüt yapısı: PKK'nın klasik bir teşkilat yapısı vardır. Kongre, Genel Sekreter, Merkez Komite, Merkez Yürütme Komitesi ile Askeri ve Siyasi Komite. Bu yönüyle PKK klasik piramitsel bir örgütsel yapıya sahiptir.

Öcalan'ın yakalanmasıyla PKK yeni bir aşamaya geçmiştir. Öcalan yakalandıktan sonra, "70'lerin klasik sağ-sol, faşizm, sosyalizm ve ulusal sorun

⁷¹ M.Denker, a.g.e, s.7

⁷² Nihat, A.Özcan, *PKK(Kürdistan İşçi Partisi) Tarihi, İdeolojisi ve Yöntemi*, Ankara, 1999, s.43

kavramlarıyla yazılan program, örgüt biçimleri ve eylem anlayışı, aslında 90'larda masaya yatırılmalı ve dönüşme tedbirleri alınmalıydı. Türkiye genelinde bir demokratikleşmeyle, bölge toplumunun feodal ağırlıklı toplumsal yapısı için daha özgül bir program, özellikle dil, kültür özgürlüklü derinliğine bir demokrasi programı, bunun barışçıl siyasal örgüt yapısı, silahlı mücadele yerine siyasal çalışmanın yasal biçimlerini ortaya koymalıydı” açıklamalarına paralel olarak 6'ncı Kongreden yaklaşık bir yıl sonra, 02-23 Ocak 2000 tarihlerinde K.İrak'ın İran sınırına yakın bir bölgede yapılan 7'nci Kongrede PKK, uğruna yola çıktığı “Kürdistan” kelimesini çıkarma aşamasına gelmiştir. İlk etapta, ARGK ve ERNK'daki Kürdistan kelimeleri çıkarılmıştır. ARGK'nın ismi, Halk Savunma Gücü olarak değiştirilirken, ERNK'nın da kaldırılarak her alanda demokratik halk birliklerinin örgütleneceği bildirilmiştir. Diğer taraftan merkez komite birimi yerine parti meclisi oluşturulurken, saldırganlık ifade eden “ordu” ve “cephe” kelimeleri kaldırılmış ve örgütün silahlı eylemden vazgeçtiği bildirilmiştir. PKK'nın yeni hedefi, “Başkan Apo'ya siyasal çalışma özgürlüğü ve Kürdistan'a barış” olarak tespit edilmiştir. Ancak bu gelişmelere rağmen, “PKK Devrim Çizgi Savaşçıları” adında 100 kişilik bir grubun, örgütün aldığı bu kararları teslimiyet olarak nitelendirerek; “Gelecek bizim kararımız ve eylemimizde gizlidir” açıklamasıyla, silahlı mücadeleye devam edeceklerini açıklamışlardır.⁷³

2.2.3. Kökten Dinci Siyasal İslamcı Terör:

Türkiye'yi pençesine alan bir diğer terör dalgası, 1980'lerde dış destekli dinci terör olarak ortaya çıktı. Pek çok Atatürkçü aydın, sırf laik ve demokratik Türkiye Cumhuriyeti'ni savundukları için dış destekli dinci terör örgütleri tarafından katledildi.

Bütün bu kurbanların ortak niteliği, laik ve demokratik rejimden yana olmaları, bunu bir çağdaşlaşma projesi olarak Atatürkçülük ya da Kemalizm adı altında tutarlı bir ideoloji çerçevesinde savunmaları ve toplumda kamuoyu lideri konumunda bulunmalarıydı. Bu liderlerin öldürülmesiyle bir taşla üç kuş vuruluyordu; Birinci olarak, bu cinayetlerle laik ve demokratik rejimi savunanlara gözdağı veriliyor, kendilerine Atatürkçü ya da Kemalist diyenler sindiriliyor, demokrasinin toplumsal ve siyasal tabanı yok ediliyordu. İkinci olarak, bu değerli insanların toplumsal ve siyasal liderlik işlevleri sona erdirilerek, laik ve demokratik örgütlenme ve hareket zayıflatılıyordu. Üçüncü olarak laik ve demokratik bir ideolojinin düşünsel ve kültürel temellerini güçlendiren

⁷³ M.Denker, a.g.e,6-7

bilim insanları ortadan kaldırıldığı için, Müslüman bir toplumda demokrasinin başarıyla uygulanması için gerekli olan bilimsel çabalar da durdurulmuş oluyordu.⁷⁴

2.2.4. Ermeni Terörü:

Türkiye'nin en uzun süreli mücadele etmek zorunda kaldığı dış terör Ermeni Terörüdür. Osmanlı'nın son dönemlerinde başlayarak günümüze kadar süre gelmiş ve hale daha da sürmeye devam eden terör gelecek açısından çok daha büyük sorunlar yaratacağı kuşkusuzdur ancak şimdilik siyasal etkinliklerin başka kanallara kaymış olması sonunda durulmuş gibi görünmektedir.⁷⁵

2.2.4.1. ASALA-JCAG-ARA

1975'te kurulan ASALA'nın (Ermenistan'ının kurtuluşu için Ermeni Gizli Ordusu) liderliğini Agop AGOPİAN olup, Lübnan asıllı bir Ermeni'dir. Örgüt, Marksist, Leninist ideolojiye sahip, emperyalizm, faşizm ve Siyonizme karşı mücadele verdiğini; bu amaçla hareket eden güçlerle işbirliği yapacağını ve bağımsız bir Ermenistan'ın kurulmasının yolunun yalnızca silahlı mücadeleden geçtiğini ileri sürmüştür. JCAG (Ermeni Katliamı Adalet Komandoları) ve ARA (Ermeni İhtilalci Komandoları) ise daha milliyetçi nitelikte örgütlerdir. JCAG, ASALA'nın Hınçaklara yakın olmasından rahatsızlık duyan Taşnaklar tarafından kurulmuştur.

ASALA ile **JCAG** arasındaki en büyük fark ise; ASALA, kendini Türkiye'nin Güney Doğusunu Sovyet Ermenistan'ına bağlamayı amaç edinen Marksist yapısı nedeniyle Sovyetler Birliği'nin doğal müttefiki olarak görüyordu. JCAG ise, komünist olmayan bağımsız bir Ermenistan'ın kurulmasından yana olmaktadır. Eylemlerinde hedef, doğrudan Türkiye'dir. Monte Mekonian ise 1983'te yolunu ASALA'dan ayırarak Asala-RM'i (Asala İhtilalci Hareketi) kurmuştur.

ASALA ile ASALA-RM arasındaki fark ise; Agopian'ın "Biz Türkiye'ye askeri ve ekonomik yardımda bulunan tüm diğer ülkeleri de düşmanımız addederiz" ASALA kurulduğu dönemde HABBAŞ'ın PHLP'sinden geniş ölçüde lojistik destek ve eğitim almıştır. Lübnan'da kurulan ASALA'nın FKÖ' den önemli ölçüde destek alması FKÖ'nün, Ermenileri, kendileri gibi kayıp vatan ve göçebe topluma sahip çıkmaları şeklinde algılamalarından kaynaklanmaktaydı. George HABBAŞ' a bağlı Filistinli gerillalar,

⁷⁴ Emre Kongar. *Küresel Terör ve Türkiye*, İstanbul, 2002, s.93

⁷⁵ E.Kongar, a.g.e. s.89

1970'li yıllarda Kırım'daki Simferepol Rus Askeri Akademisinde eğitildikleri, teorik eğitimlerinin ise KGB ve Sovyet Askeri İstihbarat Örgütü GRU tarafından FKÖ Moskova Temsilcisi Hikmet Abu ZAİD gözetiminde verildiği hatırlanıldığında, ASALA' ya kuruluşu aşamasında Moskova-Şam üzerinden HABBAŞ aracılığıyla verilen desteğin önemi daha iyi anlaşılır. İsrail' in Lübnan'ı işgal etmesinin ardından ASALA, 1982 yılında FKÖ' nün örtüsü altından Beyrut'u terk etmiş ve faaliyetleri Kıbrıs Rum Kesimine ve Yunanistan'a taşımıştır. Ermenilerin giriştiği Ermeni terör örgütlerinin ana yapısı ASALA ve JCAG olmasına rağmen, çok sayıda başka adlar altında isimlerini duyurmaya gayret etmişlerdir. Bunun iki temel nedeni vardır: Birincisi; dünya kamuoyuna Ermeni davasına ne denli, ne kadar geniş bir biçimde sahip çıkıldığı mesajı verilerek sahip olunan desteğin boyutlarını olduğundan büyük göstermek; ikincisi ise terör eylemlerini araştıran güvenlik güçlerinin kafalarını karıştırarak hedef şaşırtmaktır. Özellikle Fransa'da barınma olanağı bulan ASALA, kendi adını kullanarak Fransız hedeflere yöneldiğinde, Fransa'dan göreceği tepkiyi tahmin ederek eylemlerini farklı örgüt isimleri altında gerçekleştirmiştir.

ASALA-PKK ilişkisi;

08.04.1980 tarihinde Lübnan'ın Sidon kentinde PKK ve ASALA örgütlerinin yöneticilerince yapılan ortak basın toplantısı sonunda bir deklarasyon yayınlanmış tepkiler üzerine deklarasyon hükümlerinin gizlice uygulanmasına karar verilmiş, bu karar doğrultusunda 09.11.1980 tarihinde Strazburg Başkonsolosluğumuz, 19.11.1980 tarihinde Roma Türk Hava Yolları büromuz bombalanmış, saldırıların sorumluluğunu PKK ve ASALA üstlenmiştir.

Bu deklarasyonda:

— Abdullah Öcalan'ın Ermeni Yazarlar Birliği tarafından hayali büyük Ermenistan fikrine olan katkılarından dolayı onur üyeliğine seçilmesine,

— Ermeni Halk Hareketi'nin bünyesinde PKK'nın birçok Avrupa ülkesinde yaptığı gibi "Kürdistan Komitesi" oluşturmasına,

— 04.06.1993 tarihinde ermeni Hınçak Partisi; ASALA ve PKK yetkililerinin Batı Beyrut'ta bulunan bir PKK merkezinde ortak toplantı yapılmasına karar verilmiştir.

Avrupa'da PKK terör örgütünün faaliyetlerinin yasaklanması ve yasadışı ilan edilmesinden, aynı doğrultuda İran ve Suriye'nin PKK'ya karşı tavır almasından sonra, PKK'nın Yunanistan ve Ermenistan'dan başka hamisi kalmamıştır. Bu nedenle örgüt, bütün ağırlığını bu iki ülkeye kaydırmıştır.

Bir başka sanık da; "PKK örgütü içerisinde bulunan yabancı uyruklu militanlar arasında ağırlıkta Ermeniler, Süryaniler az da olsa Yahudilerin olduğunu bunun da çelişkiler yarattığını, hatta değişik bahanelerle birbirlerini de katlettiklerini, bu yabancı uyrukların gruplar içerisinde sevk ve idareci olarak, hatta katliamcı olarak bulunduğunu, yabancı uyruklular, devletler esas alınacak olursa; Suriye'den Ermeni ve Süryani grupları, İran ve Irak'tan da Ermeni Uyrukların ve azınlıkta bulunan Yahudilerin de bulduklarını" beyan etmiştir.

Yapılan operasyonlarda birçok militanın sünnetsiz olduğu da göz önünde bulundurulursa bölücü örgütün Ermeni çıkarları için çalıştığı sanırım inkâr edilemez.

III. BÖLÜM

3. PKK TERÖR ÖRGÜTÜNÜN KURULUŞU, STRATEJİSİ VE SİYASALLAŞMA SÜRECİ

3.1. PKK Terör Örgütünün Kuruluşu, Stratejisi, Teşkilatı

Bir İngiliz belgesinde “Kürt milliyetçiliğinin İngiliz politikasının bir çocuğu olduğu” bizzat İngilizler tarafından kabul edildiği gerçeğinden hareket ederek, Türkiye’yi bölme çabalarının ve buna bağlı terör olaylarının temelinde, demokratikleşme eksenli diğer mevcut faktörlerin yanında, dış desteklerin varlığı da inkâr edilemeyecek bir gerçeklik olarak karşımıza çıkmaktadır. Ülkemize yönelik dış tehditler tarih boyunca hem batılı devletler hem de doğulu devletler tarafından sürdürüle gelmiştir. Aynı şekilde, 1984 yılından bu yana Türkiye’ nin hem sosyal, hem siyasi, hem de ekonomik alanda ciddi sıkıntılara girmesine neden olan terör olaylarına da, dış destekler hem batıdan hem doğudan, bir ülkeden değil birçok ülkeden gelmektedir.⁷⁶

PKK terör örgütü 1984 yılında ülke gündemine oturmuş olmasına rağmen, temelleri ve ilk eylemleri çok daha önceki yıllara dayanmaktadır.

Türk istihbarat birimlerine göre PKK Terör Örgütü kurucusu Abdullah Öcalan, 1947 yılında Şanlıurfa ili, Ömerli köyünde Üveyiş (Türk) ve Ömer (Suriyeli bir Ermeni) isimli şahıslardan yoksul bir ailenin, yedi çocuğundan(dördü kız) biri olarak dünyaya geldi. Gerçek adı “Artvin Agopyan “ olup yıllarca bunu saklamış ve adını değiştirmiştir (Fransız istihbaratına göre ise ailesi alevidir).İsminin özellikle seçildiği tahmin edilmektedir.(Abdullah:Apo; Dede anlamına gelir, bu aleviler için önemli, dini bir şahsiyettir.)1969’ da Ankara Tapu Kadastro Meslek Lisesi’ni iyi dereceleyle bitirmiş, 1969’da “Diyarbakır Tapulama Müdürlüğü” ne atanmıştır.Ekim 1970’ de İstanbul Bakırköy Tapulama Müdürlüğü’ ne atanmıştır. 1971’de Bakırköy’de çalışırken İstanbul Hukuk Fakültesi’ne girdi. Şanlıurfa ili Halfeti ilçesi Askerlik şubesinde son yoklama çağrısı çıkmışken 2 Ağustos 1971’ de öğrenci olduğunu bildiren yazıyı gönderince askere alınmadı. 1971’de A.Ü Siyasal Bilimler Fakültesi’ne yatay geçiş yaptı. Öğrencilik ilişkisi 1984’ e kadar sürdü.⁷⁷ İstanbul DDKO’l arına üye olan Öcalan burada cesurca

⁷⁶ Mehmet Özcan, “ Avrupa Birliği-Türkiye İlişkilerinde Terörün Etkisi”, Türkiye’de Terörizm Dünü, Bugünü, Gelişimi ve Alınması Gerekli Tedbirler, Ankara, 2003, s.139

⁷⁷ Atilla Şehirli, *Türkiye’de Bölücü Terör Hareketleri*, İstanbul, 2000, s.267

konuşmalar yaparak Kürt meselesini savunan Mahir Çayan'dan fikri anlamda çok etkilenmiştir.

Bir yandan DDKO' larda faaliyetini sürdüren Öcalan, bir yandan da Marksist/Leninist hareketleri yakından takip etmektedir.⁷⁸ Fakat DDKO (Doğu Devrimci Kültür Ocakları) ' ndan arkadaşları ile birlikte, Doğu sorununun silahlı mücadele ile çözülebileceği fikrini yaymaya çalıştıkları için ihraç edilmişlerdir.⁷⁹ 12 Mart Muhtırasıyla birlikte de DDKO' lar kapatılmış ve birçok üyesi tutuklanmıştır.⁸⁰

Abdullah Öcalan, 7 Nisan 1973'de bir grup Doğu kökenli arkadaşı ile birlikte Ankara Çubuk Barajı'na giderek örgütün ilk adımını attılar. Arkadaşlarına, "bir parti kurup, gerilla yöntemleri ile ayaklanma hazırlamak gerektiğini anlatmıştı." Daha sonradan toplantılar Dikmen'de bir evde (Kamer Özkan' nın evi) yapılır. 1975'de Abdullah Öcalan ve Haki Karaer Ankara Yüksek Öğrenim Derneği yönetim kurulu üyeliğine seçilirler. Öcalan ve arkadaşları bu dernek tartışmalarında "Ulusal Sorun" konusunu ortaya atınca ilgi çeker. 1976'da faaliyetlerde bulunmak üzere, AYÖD tarafından Doğu Anadolu'ya gidilir. Öcalan Urfa örgütlenmesinden sorumludur. Öcalan "Kürdistan Devrimcileri" isimli bir grubu oluşturmuşsa da 18 Mayıs 1977'de G.Antep' de Haki Karaer, Tekoşin tarafından (veya kendisinde olabilir) öldürülünce tek güç haline gelir ve grup lideri olur. Arkadaşlarına danışmadan 1977 sonlarında "Kürdistan Devriminin Yolu" adlı broşürü ve henüz kurulmamış parti programını tek başına yazar.⁸¹

3.1.1. Terör Örgütünün Amacı ve Stratejisi

Terör örgütü PKK'nın amaç ve stratejisini, lideri Öcalan'ın yakalanmasından sonra geliştirdiği yeni stratejiler çerçevesinde; "1.Dönem (1978–1998)" ve 2.Dönem (1998 ve sonrası)" şeklinde ikiye ayırmak mümkündür.⁸²

1.Dönem PKK'nın Amacı; Marksist-Leninist ilkeler doğrultusunda Türkiye'nin Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgelerini de içine alacak şekilde Suriye,

⁷⁸ Nihat A.Özcan, *PKK(Kürdistan İşçi Partisi) Tarihi, İdeolojisi ve Yöntemi*, Ankara, 1999, s.29–30

⁷⁹ A.Şehirli, a.g.e., s.268

⁸⁰ Emin Gürses, *Ayrılkçı Terörün Anatomisi/ IRA-ETA-PKK*, Ankara, 1997, s.76–77

⁸¹ A.Şehirli, a.g.e. s.267–68

⁸² Necati Alkan, *Gençlik ve Terörizm*, Ankara, 2000, s.95–96

İran ve Irak topraklarının bir kısmını içeren, Bağımsız Birleşik Demokratik bir Kürdistan Devleti kurmaktır. Stratejisini, "Ulusal Demokratik Halk Devrimi" olarak adlandıran örgüt, mücadele yöntemi olarak, "Uzun süreli Halk Savaşı"ni benimseyerek, stratejik savunma, stratejik denge ve stratejik saldırı şeklinde bir yol izlemiştir. Bu halk savaşını yürütebilmek için de, "Parti-Cephe-Ordu" yani "PKK-ERNK-ARGK" şeklinde örgütlenmiştir.⁸³

2.Dönem PKK'nın Amacı; Türkiye'nin üniter bütünlüğü içerisinde Türk-Kürt ortaklığını sağlayabilmektir. Örgüt, bu amacının gerçekleştirebilmek için stratejisini, "siyasal mücadele" şeklinde değiştirmiştir. Bu mücadele yöntemi, yasal zeminlerde yürütülen her türlü faaliyeti kapsamaktadır.⁸⁴

3.1.2. Terör Örgütünün Genel Teşkilat Yapısı

Terör örgütü kuruluş yıllarından bu yana Marksist-Leninist örgütlenme yapısını muhafaza etmekle birlikte, zaman zaman terör örgütü imajından kurtulmak ve strateji değişikliklerini daha kolay uygulamaya geçirmek için isim ve teşkilat değişikliklerine gitmektedir (2002 yılında KADEK, 2003 yılında KONGRA-GEL).. Örgüt Irak kuzeyinde yaptığı en son kongrede sözde demokratik konfederalizm sistemi doğrultusunda yasama, yürütme ve yargı olarak yeni teşkilat yapısını onaylamıştır. Bu kapsamda;

Terörist başının yeni teşkilatın önderi olarak belirlendiği, KONGRA-GEL'in örgütün yasama organını oluşturduğu, bu kapsamda 300 kişilik genel kurulun, başkanlık divanının ve 11 daimi komisyonun teşkil edildiği, 1 başkan ve 30 üyeden oluşan yürütme konseyi ile 11 ayrı komitenin belirlendiği, Örgütün ideolojik merkezi olarak 04 Nisan 2005 tarihinde ilan edilen Yeni PKK'nın yürütme konseyinin alt komitesi bilim ve aydınlanma komitesine bağlı olarak faaliyet göstereceği, Yine örgütün silahlı kanadı sözde Halk Savunma Güçleri (HPG), Kadın Yapılanması (KJB)'nin Halk Savunma Komitesine bağlı olarak faaliyet gösterdiği, Yargı olarak; idari adalet divanı, halk özgürlük mahkemeleri ve halk mahkemelerinin kurulacağı elde edilen bilgiler arasındadır.

Terör örgütü, başta Türkiye olmak üzere, İran, Irak ve Suriye'ye yönelik silahlı ve siyasi faaliyetlerini, Irak kuzeyinde yer alan Kandil Dağı'ndaki ana karargâhından

⁸³N. Alkan, a.g.e., s.95

⁸⁴N. Alkan, a.g.e., s.95

yönlendirmeye devam etmektedir. Örgüt başta Avrupa olmak üzere diğer ülkelerdeki çalışmalarının koordinesini yine bu bölgeden sağlamaktadır.

3.2. Tarihi Gelişim

3.2.1. PKK'ya Kadar Yaşanan Süreç ve PKK'nın kurulması

Avrupalı Devletlerin, sonradan “Şark Meselesi” diye adlandırdıkları, Osmanlı Devleti'ne yönelik temel politika ve stratejilerinin ilk safhası; 1071 yılında Selçuklu Sultanı Alparslan'ın Bizans İmparatoru Romen Diojen Ordusu'nu Malazgirt Meydan Savaşı'nda yenilgiye uğratıp bölgeye hâkim olmasıyla başlar. Bu ilk safhada Avrupalıların ana stratejisi: Türklerin Batıya, Balkanlara, Avrupa'ya ilerlemelerini durdurmak, o bölgelere yerleşmelerini önlemek esasına dayanıyordu. Güttükleri bu stratejide 612 yıl (1071–1683) başarılı olamadılar.⁸⁵

Avrupalılar kendileri açısından ulaşılması gereken hedef olarak gördükleri Şark meselesi çerçevesinde, Osmanlı İmparatorluğu'nu iktisadi ve siyasi nüfus altına almayı ve çeşitli suni meseleler çıkartarak Türk yönetiminde yaşayan azınlıklara bağımsızlık kazandırmaya çalışmışlardır.⁸⁶

İkinci Viyana Kuşatmasına kadar Türklerin taarruz Avrupalıların savunma stratejisi uygulaması, Türklerin başarısızlığının ardından rolleri değiştirecekti. İzlerini ve yankılarını bugünde hissettiğimiz yeni bir dönem başlıyordu. Emperyalist Devletlerin, Türk hâkimiyetindeki Balkanlar, Boğazlar, Mısır ve Ortadoğu'daki topraklarına sahip olma çabalarının yoğunlaştığı bir dönemde Türk devletleri bir taraftan, Emperyalistlerin parçalama faaliyetlerine karşı bütünlüğünü korumak için İngiltere'ye, Almanya'ya, Rusya'ya ve 1945 yılından sonra da ABD'ne dayanma yani “denge politikası” takip ederken diğer taraftan, 1839'da Tanzimat Fermanı, 1856'da Islahat Fermanı ve 1876'da Birinci 1908'de İkinci Meşrutiyeti ilan ederek içyapısını daha sağlam temellere dayandırmak istemiştir.⁸⁷

Avrupa'da özellikle 15.yy'dan itibaren, maddi bilimsel, politik, askeri, teknolojik ve toplumsal sonuçları olan, Avrupa için bir iç düzen oluşturan denizaşırı ticaretin başlaması ile 17. yy'da askeri kuvvet dengesinin Avrupa lehine hızla değişmeye

⁸⁵ Selahattin Çetiner, *Sorunlarıyla Doğu ve Güneydoğu Anadolu Gerçeği*, Ankara, 2000 s.111.

⁸⁶ Cevdet Küçük “Şark Meselesi Hakkında Önemli Bir Vesika”, *Tarih Dergisi*, 1979, s.31

⁸⁷ Fahir Armaoğlu, *Siyasi Tarih Cilt I.*, Ankara, 1988, s.43–58.

başlaması bunun sonucu olarak, Avrupa'nın politik çoğulculuğunu ve deniz ticaretine egemen olmasını ve Türklere karşı üstünlükler elde edilmesi gelişmelere paralel olarak Türkler dâhil diğer Müslüman ülkelerin sanayileşme çalışmalarında yerinde sayması Viyana yenilgisinin hazırlayıcısı ve sonuçlarıdır.

Bilhassa 1800'lerden itibaren Rusya, İngiltere, Fransa ve hatta İtalya hükümetlerinin; Osmanlı ülkesinde Rumeli'de, Anadolu'da, Ortadoğu'da, İstanbul'da, temelinde ve amacında Hıristiyanlığı yaymak ve korumak da olan, faaliyetleri artmıştı. Kiliseler yaygınlaştırılmış, sayıları çoğaltılmıştı. Ayrıca bu ülkeler o tarihlerden başlayarak amacı sadece eğitim vermek olmayan okullarını, kolejlerini büyük şehirlerde açmakla yetinmemiş, Tarsus, Harput (Elaziz), Amasya, Diyarbakır, Mardin, Kayseri, Antep, Maraş, Merzifon gibi Anadolu'nun içlerine kadar yaymışlardır. Öyle ki, 1870'lere gelindiğinde Osmanlı ülkesinde yabancı eğitim kurumlarının sayısı üç yüze kadar çıkmıştır.⁸⁸

Avrupa'nın genel manada gelişmesinden ve sömürgelere sahip olmasından bahsedilirken, Avrupa'nın Türkler aleyhinde gelişmesini sağlayan birçok önemli faktörler arasında, Gayri Müslimlerin Osmanlı toplum yapısında milletçikler halinde örgütlenme biçimine sahip olması ve bu yapının zamanla dış etkilerle sistemi olumsuz yönde etkileyen özelliği yanında Emperyalist Devletlerin amaçlarının gerçekleşmesine zemin hazırlayacak bir hal almış olmasıdır.⁸⁹

Kürtler, Ermeniler ve Araplar Kutsal Yerler Meselesi, Balkan Meselesi, İnanç ve Hürriyet Meselesi gibi senaryolar dahilinde özellikle 19. yy'dan itibaren dış güçler tarafından Osmanlı'ya karşı kışkırtılmışlardır. Türk ülkesinde söz konusu faaliyetlerde bulunmak üzere ilk olarak, 17. yy'da Fransız ve İtalyan asıllı Katolik misyonerler, 19. yy'da İngiliz, Amerikalı, Alman ve İsveçli diğer misyonerler gelmiştir. Bu misyonerler Rum, Hıristiyan, Arap, Nasturi, Süryani, Yahudi ve Ermeniler üzerinde etkili olmuşlar ve onları etnik bir yapıya ve mezheplerini değiştirmeye teşvik etmişler, bu maksatla okul, hastane, matbaa vb gibi kurumlar oluşturmuşlar ve bu kurumlarda verdikleri eğitimlerle söz konusu unsurları Devlet aleyhinde kışkırtmışlardır.

⁸⁸ S.Çetiner, a.g.e, s.112–113.

⁸⁹ Mim Kemal Öke, *Şark Meselesi ve Abdülhamit'in Garp Politikaları (1876–1909)*, İstanbul 1982, s. 253.

Genel olarak, Avrupa'nın Emperyalist politikalarının gelişme sebepleri maddi, stratejik ve psikolojik olmak üzere üç ana temele dayanmaktadır. Bu esaslar doğrultusunda harekete geçen Avrupa, sanayi inkılâbının ardından 19. yy'da dünyanın sanayi, sermaye ve üretim merkezi haline gelmiştir. Gittikçe güç kazanan Avrupa ham madde temin etmek ve ürettiği maddeleri satmak için yeni pazarlar aramaya ve bu pazar alanlarından güvenli bir şekilde faydalanmak için de stratejik mevkileri ele geçirmeye çalışmıştır. Bu çalışmalarının yanı sıra, ülkenin prestijini artırma, diğer ırklardan üstün oldukları imajını uyandırma ve Hıristiyanlığı yayma faaliyetleri Şark Politikasının uygulama esasları olmuştur.

Emperyalist kaynaklı Kürtçülük faaliyetleri ise özellikle, 19. yy başlarından itibaren gündeme getirilmiş ve işbirlikçileri vasıtasıyla, ülkeleri için zenginlik kaynağı durumunda olan Ortadoğu'yu etnik çatışmalarla istikrarsız bölge haline getirmeye ve bu coğrafyada ileriye dönük siyasi, ekonomik ve askeri çıkar alanları oluşturmaya çalışmışlardır.⁹⁰

19. yy' ın başlarından itibaren Batılı yazarlar Kürtlere Türk'ten ayrı bir kimlik kazandırabilmek için akla gelebilecek her konuya el atmışlar, istismar edebilecekleri hususları sürekli olarak gündemde tutmaya çalışmışlar, ancak, tüm zorlamalara rağmen Kürtleri Türklerden ayrı bir kökene bağlama konusunda başarılı olamamışlardır. Çünkü dönemin tarihi kaynakları olan ne salnamelerde ne Asurların ne de Mezopotamya'nın eski tarihinde Kürtlerle ilgili bir bilgi bulunmamaktadır.⁹¹

İngiltere ve Rusya Kürtçülük faaliyetlerinde hep arka planda olmuşlardır. Planlı olarak verilen destek ile Türk Devleti'nin gündemi ve önceliği devamlı olarak değiştirilmiş, bölgedeki aşiretlerde bir araç vazifesi görmüşlerdir.

O tarihlerde İngiltere, Osmanlı Devleti'ne son vermek düşüncesi ile belirlediği program gereğince, 30 Ocak 1919'daki Paris Konferansında Lloyd George Kürt konusunu gündeme getirmiş ve "Ermenistan, Suriye, Mezopotamya ve Kürdistan, Filistin ve Arabistan, Osmanlı İmparatorluğundan ayrılmalıdır" maddesini koydurmuştur.⁹²

⁹⁰ Veli Fatih Güven, *Siyasi Kürtçülük Faaliyetleri, Kürt İsyanları*, Ankara 1996, s.6.

⁹¹ Abdülhaluk M.Çay, *Her Yönüyle Kürt Dosyası*, İstanbul 1994, s.35.

⁹² S. Çetiner, *a.g.e*, s.118.

Çözümü Lozan sonrasına bırakılan ve Kürtçülük faaliyetlerine kaynaklık eden Musul meselesi, İngiltere ile Türkiye arasında gerginliğe neden olmuştur. Türkiye, Misak-ı Milli hükümleri çerçevesinde Musul'un Türkiye'ye verilmesini isterken, İngiltere bu isteğe kesinlikle karşı çıkarak, Musul'un halkının Türkiye ile birleşmek istemediğini ve Türkiye'nin kendi iç bünyesinde istikrarı bulamadığını iddialarını ileri sürmüştür.⁹³

Musul sorununun çözümü ile ilgili görüşmeler, İngilizlerin tüm çabalarına karşın, Türkiye'nin engelleyememesi yönünde gelişmeler göstermeye başlayınca, bilinen İngiliz oyunu oynanmaya başlamıştır. Bu arada Musul ile ilgili her türlü gelişme de dikkate alınarak, içeride askeri hazırlıklar da tamamlanmıştır. Görünürde dini ve etnik nedenlere dayandırılan bu hareket, sonuçta Musul'un petrol zenginliğine dayalı çirkin İngiliz emperyalizmini açığa çıkarması bakımından ibret vericidir.

Doğu Anadolu'da geniş bir Ermeni devleti kurulması fikri, bir kısım aşiretten doğulu kimselerin kafasına ayrı bir devlet kurma isteğini pekiştirdi. 1923'de Seyit Abdülkadir, Hasenanlı Halit, Hacı Musa ve Yusuf Ziya'nın Azadi teşkilatını kurmalarının ardından Seyit Abdülkadir Kürt Bağımsızlık Komitesi Başkanı sıfatıyla Büyük Britanya Dışişleri Bakanlığı Şark Şubesi Memurluğu ile temasa geçerek Diyarbakır'ın alınmasına müteakip Musul hududunda İngilizlerle irtibat sağlanması durumunda silah, cephane ve ilk taksit olarak 250.000 altın verilmesi konusunda fikir birliğine vardılar.⁹⁴

Şeyh Sait ve yandaşları, Türkiye Cumhuriyeti'ne karşı kıskırtılarak, 13 Şubat 1925 tarihinde Pirhan'da ayaklanma çıkartılmıştır. Bölgede kısa sürede genişleme eğilimi gösteren hareket, hükümetin aldığı önlemlerle 15 Nisan 1925 tarihinde bastırılmıştır. Musul görüşmeleri de, Milletler Cemiyeti'nin İngilizlerin tarafını tutmasıyla, İngilizlerin istediği şekilde yani, Musul'un Misak-ı Milli sınırları dışında kalmasıyla sonuçlanmıştır.⁹⁵

Şeyh Sait isyanı zaman ve mekân açısından kendi sınırları içerisinde başlayıp biten bir hadise olmamış kendisinden sonra gelecek bir seri tahribata zemin hazırlamış, toplumsal yarayı derinleştirmiş ve etnik ayrılıkçı fikirlerin oluşmasına vesile teşkil etmiştir. Ekonomik zararı itibariyle, T.C. Bütçesinin iki yıl açık vermesine, Musul

⁹³ T.C Genelkurmay Harp Tarihi Başkanlığı Resmi Yayınları, *Türkiye Cumhuriyeti'nde Ayaklanmalar (1924-1938)*, Ankara 1972, s.72.

⁹⁴ Yaşar Kalafat, *Bir Ayaklanmanın Anatomisi*, Ankara, 2003, s.166-167.

⁹⁵ Veli Yılmaz, *Anadolu'da Türk Varlığı ve Güneydoğu Olayları*, İstanbul, 1993, s.109-113; Uğur Mumcu, *Kürt-İslam Ayaklanması*, İstanbul, 1994, s.165-172.

petrollerinin elimizden çıkmasına ve İngiliz emperyalizmi kapımızda sürekli hale gelmesine, sınırlarımızda bir tehlike olarak Baas'ın Arap ırkçılığını gelişmesine, Irak ve Suriye sınırı dışında İran sınırı itibariyle de toprak kaybına uğramamıza neden olmuştur.⁹⁶

İstiklal Harbi döneminde; İngilizlerin kışkırtmaları ve İstanbul Hükümeti'nin de teşviki neticesi, bazı doğulu Türkmen Aşiretleri'nin bağımsız Kürdistan hayali ile ayaklanmaları, isyan bölgelerine önemli miktarda kuvvet ayrılmasını gerektirmiştir. Çıkarılan birçok isyanlarda başarı sağlanamayınca, Kürtçülük hareketleri, yüksek öğrenimlerini tamamlamak üzere İstanbul'a gelen doğulu gençler tarafından yürütölmeye başlanmıştır. İstanbul'a gelen gençlerin barındırılması ve birbirleriyle fikir alışverişinde bulunabilmeleri için 1938 yılında Dicle Talebe Yurdu kurulmuştur. Bu yurt kısa zamanda Kürtçülüğün bir ocağı haline gelmiştir. Geçmiş isyanların kötü neticelerini göz önünde tutan Kürtçü liderler, Türk Devleti'nin kudretini de dikkate alarak, önce aydın bir Kürtçü kadro yetiştirmeyi, bilahare de, yasal yolları deneyerek amaca ulaşmayı planlamışlar ve bu hareketin merkezi de Dicle Talebe Yurdu olmuştur. Bu fikirleri gençlere yaymak için, bir de "Dicle Kaynağı" isminde bir dergi çıkartmışlardır.⁹⁷

İkinci Dünya Savaşı sonrasında dünya dengeleri değişmiş ve iki kutuplu sistem egemenliği ortaya çıkmıştır. Birinci kutup, yönetimleri demokrasiye dayalı ölkelerden, ikinci kutup ise, yönetimleri demokratik olmayan ölkelerden oluşmuştur. Birinci kutup, ABD'nin; ikinci kutup ise, Sovyet Rusya'nın önderliğinde kümelenmiştir. Sovyet Rusya'nın Türkiye'ye karşı tavırları tehdide dönüşmesi ve toprak isteklerini açıkça belirtmesinden sonra, Türkiye İkinci Dünya Savaşı'ndan yorgun çıkan İngiltere'ye dayalı denge politikasını zorunlu olarak değiştirdi ve İngiltere yerine ABD'ne dayalı bir politikayı uygulamaya koydu.

Türkiye 1939–1958 dönemini, yabancı ölkelerden yönelik Kürtçülük kışkırtmalarının ve içteki eylemlerin çok azalmış olması nedeniyle oldukça sakin ve rahat geçirmiştir. Buna karşılık daha sonraki yıllarda; aşırı solcu, bölücü ve irticacı kişi

⁹⁶ Yaşar Kalafat, *Şark Meselesi Işığında Şeyh Said Olayı, Karakteri, Dönemindeki İç ve Dış Olaylar*, Ankara, 1992, s.150.

⁹⁷ M. Sami Denker, *Uluslar arası Terör, Türkiye ve PKK*, İstanbul, 1997, s.45

ve örgütlerin teröre yönelik maksatlı propagandaları, teşkilatlanma ve eylem hazırlıkları artmış, gelişmiş ve yer yer gerçekleşmiştir.⁹⁸

Özellikle, 1961 Anayasa' sını ile getirilen özgürlükler ortamında toplumun çeşitli kesimlerinde doğal olarak demokratik örgütlenmeler başlamıştır. Bu örgütlenmelere sızma olanağı bulan bir takım aşırı uçlara mensup kişiler, bu kesimlerde etkinliklerini artırmaya, başlamış ve neticede örgütlü, planlı ve sistemli olarak fikir düzeyinde ideolojik savaşı başlatmışlardır. Geniş özgürlüklerin doğal sonucu olan sendikalaşmalar, işçilerin yıllardır özlemle beklediği birçok hakların alınmasında olumlu bir uygulama sağlarken, her fırsatı amaçları doğrultusunda saptırmayı çok iyi bilen yıkıcı örgütler işçilerin yasal örgütlenmeleri olan bir kısım sendikalara da sızmayı başarmışlar birer yasal işçi hakkı olan grevler, amacından saptırılarak fabrikaların durması ve ekonominin çökmesi için kullanılmaya başlamıştır.⁹⁹

Demokrat Parti' yi, iktidardan uzaklaştıran 27 Mayıs 1960 askeri müdahalesi sonrasında kabul edilen, 1961 Anayasası, geniş bir özgürlük ortamı sağladı. Dünya genelinde hüküm süren soğuk savaşın ideolojik çatışmaları ile Türkiye'de de kabul görmeye başlayan Marksist fikirler bir süre sonra özellikle gençler arasında taraftar buldu. Marksizm Doğu Anadolu'dan Üniversitelere gelen bir kısım öğrenciler için olaylara yeni bir yorum getiriyor, bir ideoloji olarak tüm sorulara sistematik cevaplar veriyordu. Bu ideolojik şekillenme, sonuçta hem bir yöntem, hem de politik ittifaklar için vazgeçilmez ve zengin bir zemin oluşturuyordu.¹⁰⁰

Bu dönemde, bölgede aşiret ileri gelenleri yaşlı kuşağa mensup sözde aydınlar, medrese kökenli din görevlileri Molla Mustafa Barzani'ye olan hayranlıklarından dolayı, sözde "Kürt Milliyetçisi" görüşleri benimseyen T-KDP'nin çatısı altında bir araya gelirken, genellikle üniversitelerde okuyan Doğu ve Güneydoğu Anadolu gençlik kesimi de Marksist Leninist örgütler içerisinde yer almışlardır.¹⁰¹

Türk siyasi yaşamında önemli bir yer tutan Türkiye İşçi Partisi (TİP) ise legal varlığı ile Marksist Kürtçülük hareketinin siyasi alana taşınmasında önemli bir rol

⁹⁸ S.Çetiner, *a.g.e.* s.137.

⁹⁹ Başbakanlık Basımevi, *Türkiye'deki Anarşi ve Terörün Gelişmesi, Sonuçları ve Güvenlik Kuvvetleri ile Önlenmesi*, Ankara,1982, s.17–18.

¹⁰⁰ N.A.Özcan, *a.g.e.* s.21

¹⁰¹ Emniyet Genel Müdürlüğü, *PKK Cilt 1, (1973–1979)*, İDB Yayınları No:52, s.34

oyladı. Parti içi çekişmeler ve ideolojik ayrışma sonrası parti “Doğulu Delegerin” etkisi altına girdi. Öyle ki, 29 Ekim–1 Kasım 1970 tarihinde gerçekleştirilen 4. büyük kongrede Doğulu Delegerin baskısı ile sonuç bildirisinde “Kürt Halkının demokratik özlemi ve istekleri doğrultusunda verdiği mücadelenin desteklendiği” belirtildi. Bu bildiri Partinin Anayasa Mahkemesi tarafından kapatılmasına neden oldu.¹⁰²

Mayıs 1969’da, özellikle Yön Hareketi ve Türkiye İşçi Partisi içinden gelen Kürt sosyalistleri Ankara ve İstanbul’da (daha sonra da Diyarbakır ve Batman’da) DDKO (Doğu Devrimci Kültür Ocakları)’nı kurdular. “Kürtlerin kültürünün geliştirilmesi, Kürtlerin yaşadığı bölgelerdeki her türlü baskının sona erdirilmesi” gibi düşünceler etrafında örgütlenen bu gruplar;”üniversitelerdeki Kürt gençlerini kültürel bir çalışma içerisine sokmak” amacıyla yola çıkmışlardı.¹⁰³

DDKO (Doğu Devrimci Kültür Ocakları) ise belirttiğimiz gibi daha çok üniversite gençliği ile Kürt kökenli avukat, doktor ve yeni politika heveslilerinden meydana gelmektedir. Bunlar, “ Doğuya yol, su, elektrik vs.” , “Komando zulmüne son” gibi sloganlarla bölgede isim yapma çabasındaydılar ve “AYDIN” olmanın gereğini bu şekilde yerine getiriyorlardı. Faaliyet sahaları Diyarbakır, Silvan, Siverek, Ağrı vs. gibi yerlerdi.¹⁰⁴

1971’in getirdiği siyasi kısıtlı ortam 1974 Genel Affı ile yerini serbest siyasi ortama terk edecektir. Bu arada tutuklanan Marksist-Leninist aşırı sol militanlar ile Kürtçü militanlar serbest kalınca, bıraktıkları mücadelelerine çok sayıda yasadışı bölücü örgütler kurmak suretiyle devam edeceklerdir.¹⁰⁵

1974 yılında Ankara Yüksek Öğrenim Derneği (AYÖD) isimli gençlik organizasyonu içerisinde faaliyet gösteren Abdullah Öcalan, Kesire Yıldırım (Öcalan), Haki Karaer, Cemil Bayık, Kemal Pir isimli şahıslar Ankara’nın Tuzluçayır semtinde yaptıkları bir toplantıyla PKK’nın ilk temelini atmışlardır.¹⁰⁶

Öncü kadro oluşturmak maksadıyla irtibat kurduğu ilk kişilerin Kemal Pir, Haki Karer gibi Türk kökenli üniversite öğrencileri olduğu bilinmektedir. Bilahare bu gruba 1973, 1974 ve 1975 yıllarında Cemil Bayık, Şahin Dönmez, Ali Haydar Kaytan, Mehmet

¹⁰² N.A.Özcan, *a.g.e*, s.23,24

¹⁰³ A.Şehirli, *a.g.e*, s.265,266

¹⁰⁴ A. Cem Ersever, *Kürtler PKK ve A. Öcalan*, Ankara 1993, s.40

¹⁰⁵ A.Şehirli, *a.g.e*, s.266

¹⁰⁶ Mehmet Ali Bal, *Savaş Stratejilerinde Terör*, İstanbul, 2003, s.162

Hayri Durmuş, Duran Kalkan, Selahattin Çelik, Doğan Kılıçkaya, Kesire Yıldırım, Abdurrahman Polat, İsmet Kılıç, İsmet Ateş, Ali Rıza Altun, Baki Karer, Ali Özer, Musa Erdoğan, Turgut Çetineren, Hasan Asgar Gürgöze, Ali Şir Gürgöze, Mustafa Dere, İsmail Güngör, Kamer Özkan, Mustafa Karasu gibi isimlerin dahil edildiği anlaşılmıştır.¹⁰⁷

Abdullah Öcalan, 1975 yılında üst düzey elemanlarından Mehmet Hayri Durmuş ile birlikte grubun manifestosu veya örgütün program taslağı niteliğindeki 68 sayfalık “Kürdistan Devriminin Yolu” isimli broşürü kaleme almıştır.¹⁰⁸

Öcalan örgütün kuruluş aşamasında mücadeleyi somut bir temele oturtmak için Kürdistan’da Zorun Rolü ve Manifesto adlı iki kitap yazarak bunları Almanya’da bastırılmış ve bu yayınları militanlarına dağıtarak okumalarını sağlamıştır. Daha sonraki yıllarda da Öcalan Çözümler adlı yazılarıyla örgüte yön vermeye çalışmıştır.

Abdullah Öcalan, öğrenci evleri, okul kantinleri ve yurtlarda öğrenci kesimini etkilemeye çalışırken başta Tuzluçayır ve Dikmen olmak üzere çeşitli semtlerdeki “Kültür, Güzelleştirme, Yaşatma” sıfatlı derneklerde çeşitli yaş grubundan gençlere ve ailelerine el atmıştır. Böylece ideolojik altyapı ve öncü kadro oluşturma faaliyetleri yürüten Abdullah Öcalan öncülüğündeki grup 1975 yılı sonlarında Dikmen semtinde bir toplantı yapmışlardır. Bu toplantıda ideolojik oluşumun sağlandığı, asgari kadronun olduğu sonucuna varılmıştır. Örgüte göre Dikmen toplantısının pratik sonuçlarından bir diğeri de grubun ülkeye bir sefer düzenleyip belirli bir süre propaganda faaliyetleri yürütmesi kararıdır. Toplantının ardından Kemal Pir ve Cemil Bayık Antep’e; Ali Haydar Kaytan Tunceli (Dersim)’ye; Mazlum Doğan Bingöl ve Karakoçan’a; Haki Karer Adana’ya gidiyor. Grubun diğer mensupları Ankara’da Öcalan’la birlikte çalışmalarını yürütmek üzere kalıyordu. Öcalan’ın önderliğindeki grup, kendilerine “Kürdistan Devrimcileri” adını takmışlardı. Bu grubun üyelerinin önemli bir bölümü üniversite öğrencilerinden oluşuyordu. 1975 yılının son aylarına değin Ankara’yı kendilerine merkez seçmişlerdi. 1975’lerden itibaren illegal örgütler yavaş yavaş legalize olmaya başlayınca, “Kürdistan Devrimcileri” grubu da ilk kez duyulur oldu.¹⁰⁹

¹⁰⁷ J. Gn. K.İği İç Güvenlik Harekâtı Değerlendirmesi(Hizmete Özel), Ankara, Aralık 2005, s.87

¹⁰⁸ Arslan Tekin, *İmrâlı’daki Konuk*, Ankara, 1999, s.108

¹⁰⁹ J. Gn. K.İği, Terörle Mücadele ve İç G. Har. Değ, s.26

1978 yılının Kasım ayına girilirken, kongre için aranan emniyetli güvenli yer bulundu. Lice ilçesinin Ziyaret Köyünde Seyfettin Uğurlu'ya ait evde yapılacaktı. Toplantı, planlandığı şekilde 26–27 Kasım 1978'de yapıldı. Bayık' a göre, “yüzde doksan beşini” Öcalan'ın konuştuğu toplantıda zaten “Parti önderliğini anlayan, kavrayan da Hayri ve Mazlum” du. Kongrede, öncelikle tüzük konusu ele alındı. Öcalan tarafından, önceki örneklerden kopya edilerek hazırlanan, Parti programı ile tüzük kabul edildi. Toplantı 24 kişinin katılımı ile gerçekleştirildi.¹¹⁰

Örgüt bölgede “Kürdistan Devrimcileri” olarak bilinen ismini “Partiya Karkeren Kürdistan (PKK), Kürdistan İşçi Partisi” olarak ilan etmeyi kararlaştırdı.¹¹¹PKK kuruluşunu Temmuz 1979'da Urfa milletvekili Mehmet Celal Bucak'a saldırarak ilan eder.¹¹²

Kuruluş kongresinden sonra yapılan, görev bölümleri neticesinde her şey umulduğu gibi gitmedi. MK üyesi Şahin Dönmez'in güvenlik güçleri tarafından yakalanması ile o güne kadar örgüt hakkında çok az şey bilen güvenlik güçleri terör örgütünün parti program ve tüzüğünü ele geçirerek örgüt hakkında önemli bilgilere sahip olmuşlardır. Bu olay üzerine Abdullah Öcalan aynı yıl içerisinde Şanlıurfa'dan sınırı geçerek Suriye'ye oradan da Lübnan'a kaçmıştır.¹¹³

Öcalan 12 Eylül 1980 askeri harekâtı ile birlikte Türkiye'den 150–200 kişilik bir terörist grubu çekmeyi başarmıştır. ¹¹⁴12 Eylül askeri harekâtına kadar PKK terör örgütü pek çok cinayete karışmıştır. PKK kendi adına eylemlere karıştığı yıl olan 1976'dan 12 Eylül 1980 askeri müdahalesine kadar faaliyet gösterdiği bölgelerde politik amaçlı 354 öldürme ve 366 yaralama olayının sorumlusudur.¹¹⁵

PKK terör örgütü amacına ulaşmak için halk savaşının gerektirdiği Stratejik Savunma, Stratejik Denge, Stratejik Saldırı şeklinde bir yol izlemeyi benimsemiştir.¹¹⁶ Stratejik savunma en uzun dönemi kapsar. Bu sürenin uzaması Devleti ve kurulu düzeni sürekli yıpratmasına karşılık, halk savaşını sürdüren ve sınırlı ölçüde güçleri

¹¹⁰ N.A. Özcan, *a.g.e.* s.42

¹¹¹ N.A.Özcan, *a.g.e.* s.85

¹¹² A.Şehirli, *a.g.e.* s.268

¹¹³ M.A.Bal, *a.g.e.*, s.166

¹¹⁴ A.Şehirli, *a.g.e.* s.270

¹¹⁵ N.A.Özcan, “*Terör ve Ekonomi*”, Der. Ümit Özdağ, Osman Metin Öztürk, *Terörizm İncelemeleri*, Ankara, 2000, s.300

¹¹⁶ M.A.Bal, *a.g.e.*, s. 165

olan örgütleri devamlı geliştirir. Stratejik denge aşaması ise; her iki güç açısından en kritik dönemi oluşturur. Denge döneminde halk savaşını yürüten gücün geriye düşme ve dengenin uzaması halinde yıpranma, Devleti ve kurulu düzeni de bütün kurum ve kuruluşları ile çöküşe geçme durumu olabileceği, dengelerin kısa ve kararsız olduğu dönemdir. Stratejik saldırı aşamasında ise; halk savaşını sürdüren gücün süratle sonuca gitme zorunluluğu vardır. Devletin ve kurulu düzenin şiddetle direniş göstermesi halinde karşısındaki güç kontrolden çıkarak dağılılabılır.¹¹⁷

PKK eşkiyasının bölgede gayri nizami harp taktik ve tekniklerini kullandığı bilinmektedir. Bu tip harekâtı önlemek başlangıçta çok kolaydır. Gecikildiği takdirde konu müzminleşeceği, derinleşip kök salacağı için, özel terimi ile müteakip safha harekâtında mücadele ve sonuç alama güçleşecektir. Mücadele uzarsa, tarihteki örneklerde olduğu gibi gayri nizami harbin yenilmezliği de söz konusu olabilir.¹¹⁸

PKK, ERNK (Kürdistan Halk Kurtuluş Cephesi/Eniya Rızgariya Netawa Kürdistan) ve ARGK (Kürdistan Ulusal Kurtuluş Ordusu/Ateşe Rızgariya Gele Kürdistan)'nın kurulmasını ilan ederek halk savaşlarının 3 temel unsuru olan Parti PKK (Kürdistan İşçi Partisi), Cephe ERNK (Kürdistan Halk Kurtuluş cephesi), Ordu ARGK (Kürdistan Halk Kurtuluş Ordusu) örgütlenmesini tamamlamış oldu. ERNK örgütlenmesi terör örgütü PKK'nın siyasi kanadını oluşturarak terör örgütünün, askeri kanadı olan ARGK'nın lojistik, savaşçı, para, halk desteği v.s.. ihtiyaçlarını karşılama görevi yapmaya başlamıştır. ARGK bölgede yaptığı eylemleri ERNK militanları aracılığıyla halka abartılı biçimde anlatarak onları etki altına almak istemekteydi.¹¹⁹

ERNK'nın diğer bir amacı, öğrenci, gençlik, işçi, memur gibi halk kesimlerinden destek alarak bu kesimlerden eleman kazanabilmek ve yurtiçinde-yurtdışında siyasi faaliyetlerde bulunabilmektir. Bu bağlamda ERNK, örgütün propaganda faaliyetlerini yürüttüğü bir organı olduğu söylenebilir.¹²⁰ Propaganda ve lojistikten sorumlu olan ERNK; PKK eylemlerinden sonra köylerde toplantılar yaparak örgütün halk üzerindeki psikolojik baskısını arttırmaya çalışmaktaydı. Cephenin Avrupa

¹¹⁷ A.Tekin, a.g.e, s.112

¹¹⁸ Sadi Koçaş, *Kürtlerin Kökeni ve G.Anadolu Gerçeği*, İstanbul, 1990, s.252

¹¹⁹ M.A. Bal, a.g.e, s.168

¹²⁰ N.Alkan, a.g.e., s.91

ve Türkiye’de faaliyetleri vardı ve cephe, gençlik, köylü, kadın, işçi, aydın ve kültür birlikleri aracılığıyla çalışıyor.¹²¹

3.2.2. Ortadoğu’ya Açılım ve Kuzey Irak’a Geçiş

Siverek pratiği ile amaç, daha geniş bir halk hareketini yaratmak örgütsel bakımdan silahlı propaganda ve elemanlara kavuşmak, dağlara açılmaktı. Örgüt için bu olay partinin kuruluşu arkasından mücadeleyi geliştirecek ve büyüülecek bir atılımın ülke içerisinde sağlanması çabasıydı. Fakat Siverek kör dövüşü ve saflaşmaya çekildi. Örgüte göre bu dönem Devrim değerlerinin tüketildiği taktik açıdan partinin öngördüğü açılımın sağlanamadığı bir çıkmazdan öteye gidemedi.

Elazığ tutuklamaları neticesinde elde edilen bilgiler ışığında geliştirilen operasyonlar nedeniyle pek çok PKK mensubu etkisiz hale getirilirken diğer bir bölümü aranır hale düşmüş ve aktivitesini yitirmiştir. Suriye’de bulunan Abdullah Öcalan, Suriye istihbaratının yardımıyla Lübnan’da gerekli altyapıyı oluşturduktan sonra en fazla aranan ve merkezle barınma zorluğu çeken 250 kadar elemanın eğitilmek üzere yurtdışına çıkmalarını istemiştir. Buna rağmen Ekim- Kasım- Aralık 1979 aylarında yurtdışına ancak 60–70 kadar örgüt mensubu çıkabilmiştir.

1979 yılının Kasım ve Aralık aylarında yurtdışına çıkan bu kişiler Lübnan’da Suriye’nin kontrolündeki sahada 1980 yılı Nisan ayının başına kadar eğitim görmüşlerdir.

Konuyla ilgili kesin talimatlar olmasına rağmen yurt içindeki sorumlular, içinde bulunulan yoğun çatışma ortamı da eleman kaybının sürekli olarak artması ve yönetici pozisyonundaki kadroların azalması nedeniyle, daha fazla kişi gönderememiştir. 1979 yılı Kasım ayı içinde Türkiye’den illegal geçiş yaparak Suriye’ye geçen PKK mensupları buradan da Lübnan’da bulunan Yaser Arafat’ın liderliğini yaptığı FKÖ (Filistin Kurtuluş Örgütü) içerisinde en büyük ve etkin grup olan EL-FETİH örgütünün 2 kampına aktarılmıştır. Yurtdışına gönderilen ve aralarında Kemal Pir, Mahsun Korkmaz’ın bulunduğu militanlar 1980 nisanına kadar ağırlıklı olarak askeri eğitim görmüşlerdir. Askeri eğitim kendilerine subay rütbesi takan Filistinlilerce verilmiştir.¹²²

¹²¹ Halit Keskin ve Ercan Karakoç, “Türkiye’de Bölücü Terör: PKK Örgütünün İncelenmesi”, Türkiye’nin Güvenliği Sempozyumu, Elazığ, 2002, s.485

¹²² Emniyet Genel Müdürlüğü, *PKK Cilt 2(1979–1984)*, İDB Yay. No:62, s.22

PKK Türkiye karşıtı diğer örgütlerle işbirliği kapsamında FHKC (Filistin Halk Kurtuluş Cephesi) lideri George Habbash'a bağlı militanların gözetiminde Lübnan'ın Sidon (Sayda) şehrinde toplam 14 PKK-ASALA üyesinin katıldığı bir toplantı düzenlenir.¹²³

Bu toplantıyı takip eden günlerde örgüt lideri Abdullah Öcalan, yurt içerisinde faaliyet sürdüren elemanlarına bir talimat göndererek, PKK'nın 21–28 Nisan tarihlerini "Kızıl Hafta" ilan ettiğini, bu tarihe denk gelen günlerde bütün imkânların seferber edilerek silahlı eylemlerin tırmandırılmasını istemiştir.¹²⁴

Söz konusu hafta içerisinde yoğun eylem kampanyası neticesinde irili ufaklı 40 kadar eylem gerçekleştirilmiştir. İlginç olan bir başka nokta ise hafta içerisinde yer alan 24 Nisan tarihinin sözde Ermeni Soykırımını anma günü olmasıdır.¹²⁵

Eğitim gören militanlar gruplar halinde Doğu ve Güneydoğunun 3 noktasında üslenmek üzere Türkiye'ye gönderilmişlerdir. Bu üç ana üs bölgesi Adıyaman, Tunceli ve Sason'dur. Terörist gruplarının koordinatörlüğüne de Kemal Pir atanmıştır.¹²⁶

1980 yılıyla beraber Türkiye'de iç güvenlik sorunu belirgin bir biçimde kötüleşti. PKK terörü kendi içindeki muhalifler, kamu personeli ve rakip gruplara kadar yayıldı. Yapılan saldırılarda özellikle feodal-komprador olarak niteledikleri aşiretlerin reisleri ve onların aileleri hedef olarak alındı.

Öcalan militanlarına ağustos ayı içerisinde çekilme emri verdi. Çekilmenin gerekçesi ise yapılması muhtemel bir darbenin emir komuta zinciri içerisinde olacağı ve iç savaş ihtimalinin olmayışı idi. 12 Eylül harekâtı sonucunda birçok PKK militanı yakalandı veya ölü ele geçirildi. Parça parça olarak yapılan yurtdışına çıkışlar darbeden sonra yoğunluğunu artırdı.¹²⁷

1980 yılında başlayan geri çekilme 1981 yılında 150 kişi ile tamamlanmıştı. Bir miktar militan da Avrupa'dan ve Libya'daki işçilerden temin edilmiş, toplam sayı 200

¹²³ Ercan Çitlioğlu, *Yedekteki Taşeron Asala*, Ankara, 1998, s.64

¹²⁴ *Emniyet Gen. Müd. PKK Cilt 2*, s.26

¹²⁵ A.C.Ersever, *a.g.e*, s.59

¹²⁶ *J. Gn. K.ığı, Terörle Mücadele ve İç Guv. Har. Değ.*, s.58

¹²⁷ A.C.Ersever, *a.g.e*, s.59

kişiyi bulmuştu. Örgütün yönetici kadrosundakiler hariç diğerleri Filistin Demokratik Halk Cephesi karakollarına dağıtılmışlar, olacakları bekliyorlardı.¹²⁸

Peki örgüt neden Lübnan'ı seçti? Bunu parti önderliği şöyle açıklıyor: Filistin, Kürdistan devriminde yeni bir dönemin başlatılması hazırlıklarının yürütülmesi açısından en elverişli alandır. 1976'dan bu yana süren Lübnan iç savaşı devlet otoritesini zayıflatmış olduğundan Filistinli örgütler alanda oldukça rahat hareket etmektedirler. Lübnan dünya devrimci, ulusal kurtuluşçu örgüt ve hareketlerinin temsilciliklerinin bulunduğu bir merkez gibidir ve Kürdistan Ulusal Kurtuluş Mücadelesinin en temel sorunlarından biri de kendini dünyaya tanıtması olduğundan bu açıdan da çok elverişli koşullar sunmaktadırlar.¹²⁹

Nihayet Abdullah Öcalan, 1981 yılı Haziran ayında Şam'dan Lübnan'a geçerek Suriye sınırı ve Lübnan toprakları içerisinde bulunan, Suriye ordusunca özel olarak korunan ve Filistin Demokratik Halk Cephesinin cephaneliklerinin bulunduğu Helve Kampı'nı tamamen PKK'ya tahsis ettirdi.¹³⁰

Toplantıda parti disiplininin artırılması ön plana çıkarılırken, örgüt kadrosu ile sempatican kitlenin birbiri hakkında rapor hazırlaması sağlanarak kadroların bir arada tutulması amaçlanmıştır. Konferansta, Türkiye'ye dönme, bu amaçla dönüş çalışmalarına başlanması ve siyasi-askeri hazırlıkların yapılması kararları alınmıştır. Suriye'nin kontrolü altındaki bölgelerde eğitim çalışmalarına hız verilmesi ve Iraklı Kürt hareketleri ile de doğrudan ilişkiye geçilmesi kararlaştırılmıştır. Konferansta birlikte, dış bağlantılarda artan bir yoğunluk görülmektedir. Bu konferansın asıl önemi Avrupa cephe yapılanması için kararlar alınmasıdır.

1 Haziran 1982'de 7 Türk sol örgütü ile FKBDC (Faşizme Karşı Birleşik Direniş Cephesi)'ni oluşturan PKK, 6 Haziran 1982'de İsrail'in, Filistinlilerin çoğunlukta olduğu Güney Lübnan'ı Galile operasyonu ile işgal etmesiyle birlikte Suriye'ye geçmek zorunda kalmıştır.¹³¹

¹²⁸ A.C.Ersever, a.g.e, s.65

¹²⁹ J. Gn. Kılıç, *Terörle Mücadele ve İç Güvenlik Har. Değ.* s.98–99

¹³⁰ A.C.Ersever, a.g.e, s.66

¹³¹ Fahir Armaoğlu, *Siyasi Tarih, Cilt II*, İş Bankası Yay. No: 313, Ankara 1991, s.20.

3.3 Sözde Ateşkes Süreci ve Sonrası

PKK 1993 baharına etkili eylemler gerçekleştirmesinin hazırlıklarını sürdürürken, Celal Talabani tarafından dayatılan tek yanlı silah bırakma girişimini örgüt lideri Abdullah Öcalan kabul ederek birçok çevreyi şaşkırtmıştır.¹³²

Ancak, sözde ateşkesi sadece taktik olarak benimsemiştir. Hiçbir şart altında silahlı faaliyetten vazgeçmek istememiştir. Ayaklanma üzerine tezler ve görevlerimiz Ocak 1992 isimli broşüründe, sözde siyasi hal yoluna ilişkin görüşlerini şu şekilde belirtmiştir. “Siyasal hal yoluna ilişkin görüşlerimiz halkta da büyük bir güç ve destek bulabilir. Bu tartışmalar uluslararası kamuoyunda da büyük güç ve destek alabilir. Partimiz her zaman bu yönünün açık bırakıyor. Fakat esas itibari ile gerilla, içi içe ayaklanmayı tırmandırıyor. Böylece düşmanı ayrıca tecrit ve teşhir etme gibi bir taktiği hem halk içinde, hem uluslar arası kamuoyunda yürütüyor.” Bu sözler örgütün siyasi hal yolu gibi görüşlere sadece taktik olarak değer verdiğini göstermektedir.

İçişleri Bakanı İsmet Sezgin bu çağrıya cevaben, “Devlet eşkiya ile pazarlık yapmaz” ile devletin tutumunu örgüte ve kamuoyuna iletmiştir. Nevruz 1993'te Cizre'de ve Diyarbakır'da kutlanırken, PKK yine provokasyonlarla çeşitli olaylar çıkarmıştır. TSK ise operasyonlarına devam etmiştir. Operasyonları gerekçe gösteren PKK; 24 Mayıs 1993 tarihinde Elazığ-Bingöl karayolunun Çevrimpınar yol ayrımında otobüslerden indirdikleri 33 er, 3 öğretmen ve 2 sivil vatandaşı hunharca katledince “sözde ateşkesi” sona erdirmiş oldu.¹³³

PKK, 5–15 Mart 1994 tarihleri arasında A.Öcalan denetiminde Suriye topraklarında gerçekleştirilen III. Konferansında silahlı mücadeleyi DHKP/C terör örgütüyle anlaşarak Karadeniz kırsalına (Artvin, Trabzon, Hopa) ile Sivas Amasya bölgesine kaydırılması suretiyle yaygınlaşmak istemiş ancak bu girişimler de sonuçsuz kalmıştır.¹³⁴

Nitekim 1994 tarihinden itibaren terör örgütü PKK'nın yurt içi faaliyetlerinde açıkça izlenebilen bir bocalama devresi geçirmiş ve örgütçe belirlenen esaslar, getirilen kuralların uygulanabilirliği devamlılık arz etmemiştir. Örgüt içinde bulunduğu durumu en az zararla atlarmaya ve günü kurtarmaya çalışmıştır. Örgüt, silahlı elemanlarını

¹³² J. Gn. Kılıç, *Terörle Mücadele ve İç Güvenlik Har. Değ(Hizmete Özel)*, Ankara, 2005,s.128

¹³³ A.Şehirli, a.g.e. s.329

¹³⁴ Necati Alkan, *Psikolojik Harekât, Terörizm, Polis*, Ankara, 2000, s. 131

tamamen yitirmeden, bu potansiyeli tamamen tüketmeden legal zeminlerde meşruiyet kazanma telaşına düşmüştür. Örgüt artan bir ivmeyle bölgeye yapılan yatırımları engelleme ya da ihaleleri kendilerinden onaylı işadamlarının olmasını sağlayarak finansal sorunları bertaraf etmeye çalışmıştır. Yine bu yıl yapılan bombalamalar neticesinde Türk Turizminde 700 milyon \$ bir düşüş (bir önceki yıla göre) yaşanmıştır ki bu miktar Türk Turizminde tahmin edilen düşüşün %50 sine denk gelmektedir. Silahlı gruplar en güçlü olunan Botan'da bile hızla çözülmeye, birlikler tabur ve bölükten süratle "Takım" haline dönerek hareket etmeye başladı. Bunun anlamı ise varlığını sürdürmek için gizliliğe ihtiyaç duyması idi. Artık katılımlardaki artış durmuş, inisiyatif yerini kendini koruma duygusuna bırakmaya başlamıştı. Bu saldırı duygusunun yitirilmesi, olayların hızla PKK'nın geliştireceğini gösteriyordu. Bu çıkmazdan kurtulabilmek için gerekçeler yerine, zayıflığı örtecek modeller geliştirilmeye çalışılacaktı.1994 yılı bu şekilde kapanırken örgüt 1995 yılına geçmiş dönemin yaralarını sarmak için en uzun süreli kongresini Avrupa delegelerinin de hazır bulunmasıyla 8–28 Ocak 1995 tarihlerinde K.İrak - Haftanın'de topladı.¹³⁵

3.4. Çekiç Harekâtı ve Kriz Yönetimi

Karadeniz Bölgesi'nde 1997 yılı başı itibari ile bir takım eylemlerin başlatılması, özellikle Tokat-Amasya Bölgesinde PKK-DHKP/C örgütlerinin müşterek üslenme faaliyetleri, örgütün Karadeniz'e açılım planlarının 1996 yılında "keşif", 1997 yılında ise "üslenme ve eylem aşamasına" geldiğini göstermiştir. Öte yandan 1996 yılında Akdeniz Bölgesi'nde eylemlerini hızlandıran örgüt mensupları üslendikleri Nurhak dağlarından ve Toroslar üzerinden daha batıya açılmanın planlarını yapmışlardır.¹³⁶

PKK IV. Konferansta aldığı kararlara istinaden yaygınlaşma ve mücadeleyi Türkiye'nin diğer bölgelerine taşıma amacıyla çalışmalar yürütürken K.İrak'ta geri cephe gücü her zaman avantaj olarak görünüyordu.

Bunu bertaraf etmek için Türkiye Güvenlik Kuvvetleri 14 Mayıs 1997' de K.İrak'a girerek Çekiç Harekâtına başladılar.¹³⁷

¹³⁵ J. Gn. K.İğli, *Terörle Mücadele ve İç GÜv. Har. Değ* s.222

¹³⁶ A.Şehirli, *a.g.e.* s.125

¹³⁷ *Milliyet*, 15 Mayıs 1997

Harekât PKK için tahripkâr olmakla beraber, 18 Mayıs'ta bir AH-1W tipi Kobra helikopter, 4 Haziran'da A5-532 tipi Cougar Helikopter PKK tarafından K.İrakta düşürüldü.¹³⁸

Güvenlik güçlerinin geliştirmiş olduğu yeni mücadele yöntemleri karşısında içine düştüğü çaresizliği aşamayan terör örgütünde, örgüt içinde isyanlar başlamıştır.¹³⁹ Bunun sonucunda, güvenlik güçlerinin düzenlemiş oldukları nokta operasyonlarla, örgütün ikinci adamı olarak kabul edilen Şemdin Sakık, Kuzey Irak bölgesinde, Genel Kurmay Başkanlığı'na bağlı Özel Kuvvetler tarafından yakalanarak Türkiye'ye getirilmiştir.¹⁴⁰

Örgütün daha önceden yapılan toplantılarda aldığı, savaşı bütün Türkiye'ye yaygınlaştırıp sıklet merkezini dağıtma kararına paralel olarak Karadeniz'e açılım yapmak istemiştir. Tunceli-Erzincan üzerinden Giresun ve Gümüşhane, Sivas Üzerinden Tokat ve Ordu bölgelerine küçük gruplarla açılım sağlanabilmiştir. 1998 yılı içerisinde Bingöl üzerinden hareket eden 6'şar kişilik iki grup Erzurum-Bayburt kırsalı üzerinden Trabzon-Çaykara ve Rize-İkizdere ilçelerine ulaşmışsalar da bu gruplar başarılı olamamışlardır. Bu dönemde Toroslara açılmaya büyük önem vermiş ve bazı bölgelerde militanları üstlenebilmiştir.¹⁴¹

İşte ülke genelindeki manzara bu iken K.K.K. Orgeneral Atilla Ateş'in 16 Eylül 1998'de Hatay'ın Reyhanlı İlçesinde yaptığı açıklamada, ilk defa resmi bir ağızdan güç kullanma konusu telaffuz ediyordu: "Türk devleti olarak komşularımızla iyi ilişkiler kurmaya çalışıyoruz. Bu iyi niyetimize ve gayretimize rağmen bazı komşularımız, özellikle ismini açıklıkla söylüyorum. Suriye gibi komşular, iyi niyetimizi yanlış tefsir ediyorlar. Öcalan denilen eşkiyayı destekleyerek Türkiye'yi terör belasına bulaştırdılar. İyi ilişkiler konusunda gerekli çabayı gösteren Türkiye, beklediği karşılığı göremezse, her türlü tedbiri almaya hak kazanacaktır. Artık sabrımız kalmadı".¹⁴²

Bu açıklamanın ardından Genelkurmay Başkanı Orgeneral Hüseyin Kıvrıkoğlu, Ekim ayının başlarında Türkiye ile Suriye arasında ilan edilmemiş bir savaş hali olduğunu söyleyecekti. Meclisin açılışında Cumhurbaşkanı Süleyman Demirel

¹³⁸ A.Şehirli, a.g. e., s . 342

¹³⁹ *Hürriyet* "PKK'da Bozgun", 15.04.1998; *Türkiye*, "Bölücüler Panikte", 15.04.1998

¹⁴⁰ *Hürriyet*, "A Timlerinin Müthiş Baskını" 14.04.1998

¹⁴¹ J. Gn. K.İığı, *Terörle Mücadele ve İç Güv. Har. Değ.*(hizmete özel) s 212

¹⁴² *Milliyet*, 17 Eylül 1998

Türkiye'nin tahammülünün kalmadığını ve misilleme hakkını saklı tuttuğunu, Başbakan Mesut Yılmaz ise Ordu'nun emir beklediğini açıklayacaklardı.¹⁴³

Bu safhadan sonra artık PKK boyut ve içerik değiştirerek uluslar arası arenada uzun süre en çok konuşulan, tartışılan ve halende tazeliğini koruyan bir konu haline gelmiştir. Abdullah Öcalan'ın Suriye'den çıkarılması için Türkiye'nin uyguladığı politika sonucu meydana gelen radikal değişimler sadece Türkiye ve Suriye ile sınırlı kalmayıp diğer ülkeleri de oldukça etkilemiştir.

3.5. Abdullah Öcalan'ın Suriye'den Çıkarılması ve Örgütün Uluslararası Boyutları

Türkiye'nin imajını Uluslar arası arenada bu denli sarsan, diğer ülkelerin politikalarına negatif etkisi olabilen ve kolaylıkla manipüle edilebilen PKK terörü birçok ülke ile ikili ilişkilerde adeta bir bariyer gibi Türkiye'nin karşısındaydı. Batının Teröre bakışında bir türlü bir standart tutturamayışı esen rüzgârın şiddeti ve yönüne göre olaylara verilen tepki ve PKK'nın içte dışta yaptığı propaganda Türkiye'nin PKK ile mücadelesini zorlaştıran başlıca husus oldu.

Türkiye'nin iç ve dış politikasında en önemli gündem maddesi olan PKK'ya, Birleşik Devletler ve Avrupa, insan hakları perspektifinden bakarken, Merkez Asya ülkeleri bu hususu Türk gücü ve modelinin zafiyeti göstergesi olarak değerlendirdiler.¹⁴⁴ PKK'nın Türkiye'de gündemden hiç düşmemesi önemli birçok fırsatın kaçmasına da sebep oldu. Akademisyen, politikacı, basın dahil olmak üzere herkesin ilgi alanındaki PKK şiddeti olmasaydı Türkiye daha üretken konularında işbirliği ve temaslar yürütebilirdi.

Terör örgütü PKK, çok kısa bir zamanda yurtdışı ve yurtiçinde maddi ve manevi destek almayı başarmıştır. Özellikle Adana Anlaşmasının¹⁴⁵ imzalandığı 20 Ekim 1998 tarihine kadar Suriye, PKK'nın en önemli koruyucusu olmuştur. Suriye'nin yanında Yunanistan'da PKK'ya hem lojistik destek vermiş, hem de militanlarının eğitiminde yardımcı olmuştur. Bunun en önemli kanıtı, Abdullah Öcalan'ın Kenya'da yakalanmadan önce Yunanistan Büyükelçiliği'nde saklanmasıdır. Bu dönemde Türkiye üzerinde tarihi bir takım emelleri olan Rusya, İran, Ermenistan ve Bulgaristan gibi

¹⁴³ *Milliyet*, 19 Eylül 1998

¹⁴⁴ İdris Bal, *Instability in the Middle East, Turkish Review of Middle East Studies*, Ankara, 2002, s.150

komşu ülkelerin de zaman zaman PKK'ya destek verdiğini, Öcalan, tüm dünyaya açık olarak yapılan yargılamasında ifade etmiştir.¹⁴⁶

3.6. PKK'nın Finans Kaynakları ve Uyuşturucu

PKK/KADEK faaliyetlerini icra etmek ve varlığını hem askeri, hem politik alanda devam ettirebilmek için büyük bir ekonomik güce ihtiyaç duymaktadır.

Örgüt maddi desteği sağlamak için çeşitli sergi ve kampanyalar düzenleyerek gerek gönüllü gerekse tehdit ve şantaj yoluyla yardım toplama faaliyetlerini Avrupa ülkelerinde bulunan alt şebekeleri ile yapmaktadır.

Düzenlenen sahte belgelerle Türkiye'de aranan şahıs olarak gösterilen Türk Kürt kökenli kimseleri başta Almanya olmak üzere Avrupa ülkelerine iltica ettirmek yoluyla elde edilen komisyonlar örgütün diğer faaliyetlerinde kullanılmaktadır.¹⁴⁷ PKK terör örgütünün önemli bir gelir kaynağıdır insan kaçakçılığı. Avrupa'daki sempatizan sayısını arttırmak Türkiye'de baskı var tezini işlemek için yasa dışı yollarla Türk vatandaşlarını getirerek bundan para almak, bu iş tutmaya başlayınca da örgütün gelirlerine süreklilik kazandırmaktadır. Bu yöntem yıllardır uygulanmakta ve kaçak yollarla Avrupa'ya işçi getirme işi zamanla önemli gelir kaynağı haline gelmiştir.¹⁴⁸

Doğası gereği PKK uyuşturucu ticaretinden, kara para aklamaya, yasa dışı yollardan Avrupa ülkelerine adam sokmaya, adam kaçırmadan örgütlü suçlara kadar çok geniş bir alanda faaliyet gösterir. Polis raporları bu kanımızı destekleyecek raporlarla doludur; fakat bunlar içinde uyuşturucunun özel bir yeri vardır. Uyuşturucu, İngiliz polisinin ve narkotikten sorumlu haber alma örgütü NCIS'nin (National Criminal Intelligence Service) verilerine göre, PKK'nın en önemli gelir kaynaklarından. Bu kuruma göre, PKK tüm Avrupa Birliği'nde satılan eroinden yarıya yakınından doğrudan sorumlu tutuluyor. Yine aynı kaynaklar Türkiye'deki ve Avrupa'daki faaliyetlerini, bu kaynaktan gelen finansman ile sağladığını belirtiyor.¹⁴⁹

¹⁴⁵ Bu anlaşma, aynı zamanda yabancı bir ülkenin terörizme destek verdiğinin en önemli kanıtlarından biridir. Bkz. Metehan Demir, "İşte Tarihi Anlaşma", *Hürriyet*, 21.10.1998

¹⁴⁶ N.Alkan, *Gençlik ve Terörizm*, s.63

¹⁴⁷ Metin Dalman ve İsmail Tabak, *Avrupa'da İnsan Ticareti ve PKK*, Ankara, 1995, s 116

¹⁴⁸ N.A.Özcan, *a.g.e*, s.313

¹⁴⁹ Sedat Laçiner, "Bölücü Televizyon yayıncılığı ve Uluslar arası Bağlantıları: Med-TV Örnek Olayı 1994–1999", *Avrasya Dosyası*, C.8, S.2, s.336–37

PKK'nın diğer bir önemli kaynağı da örgüte yapılan bağışlardır. PKK terör örgütü, örgüte maddi yardım yapan kişilere ERNK bağış makbuzu kesmektedir. Ayrıca bu kişilere bir de ERNK mühürlü tehdit mektubu da vererek yaptıkları yardımlar Türkiye Cumhuriyeti tarafından tespit edilmesi halinde bu mektubu göstererek, savunmalarında yardımcı olma hizmetini de vermektedir. Güvenlik Kuvvetlerinin yapmış olduğu operasyonlarda PKK'nın siyasi kanadı olan ERNK adına düzenlenmiş pek çok bağış makbuzu ele geçirilmiştir. PKK terör örgütü elebaşısı Abdullah Öcalan yakalandıktan sonra alınan ifadesinde PKK terör örgütüne bağış yoluyla maddi yardım yapanları itiraf etmiştir. Öcalan ifadesinde; "Tatlıses Turizm"ın İstanbul bağlantılı ve gönüllü yardımlarını gördük... Toprak Holding (Halis Toprak)'ın parasal yardımlarını zaman zaman gördük. Batman'da petrol sendikaları iyi dosttur. Örgüte zaman zaman yardımları oldu... Antalya'da da geniş yatırımlara giren Ceylan Holding'in birçok yardım ve katkılarını gördük."¹⁵⁰ demektedir.

Anadolu Ajansına göre PKK kendisini büyük oranda uyuşturucu kaçakçılığından finanse etmektedir. 2001 yılının ilk 5 ayında örgüt uyuşturucudan 90–95 milyon \$ gelir elde ederken bu rakam bağışlarla 16 milyon \$ tutarında kalmıştır.¹⁵¹

PKK, 1982 yılından bu yana Suriye'nin kontrolü altında bulunan Lübnan'ın Bekaa Vadisi'nde bulunan kamp yerleri civarındaki tarlalarda esrar ve haşhaş ekimi yaparak elde ettiği büyük miktarlardaki uyuşturucu maddeleri Lübnan'daki büyük limanlardan yurtdışına sevk etmektedir.¹⁵² PKK terör örgütünün kuryesi olan ve 01.06.1993 tarihinde ülkemizde yakalanan Hakkı Kıtay isimli şahsın alınan ifadesinde, PKK terör örgütü adına uyuşturucu dağıtımını Avrupa'da organize ettiğini bizzat itiraf etmiştir.¹⁵³

PKK terör örgütü elebaşısı Abdullah Öcalan yakalandıktan sonra alınan ifadesinde, terör örgütünün uyuşturucu kaçakçılığı yaptığını itiraf etmiştir. Öcalan ifadesinde:" Silah kaçakçılığı örgütümüz için hayati ihtiyaç idi. Bunu yönlendirdim ve onayladım. Ancak, uyuşturucu ticaretini bizzat yaptırmayıp, bu işle uğraşanlardan haraç almalarını söyledim. Sonradan öğrendiğim kadarıyla, hem bu alanda, hem de kapatılan kamp olan Makü alanında kardeşim Osman'ın İran kaçakçıları ve bazı devlet

¹⁵⁰ A.Tekin, a.g.e, s.62

¹⁵¹ Jane's Terrorism and Security Monitor, "Turkey and the Kurds: an end in sight", April 2002, s. 3

¹⁵² Faruk Sükan, *İhanetler Karşısında Türkiye*, Ankara, 1994, s.214

¹⁵³ F.Sükan, a.g.e., s.216

yetkilileri ile uyuşturucu kaçakçılığı yaptığının öğrendim¹⁵⁴ demektedir. Abdullah Öcalan'ın beyanında da silahlı çete PKK'nın uyuşturucu ticareti yapan çete ve kişilerle sıkı ilişki içinde olduğu anlaşılır. Uyuşturucu ticaretinden kazandığı paralardan PKK'ya pay veren uyuşturucu tacirlerinin naklinde ve pazarlanmasında PKK elemanlarından yardım gördüğü muhakkaktır.¹⁵⁵

Geliri yüksek, nakliyesi kolay, alıcısı bol, tedavüldeki değerli para karşılığı takası mümkün, üretimi zahmetsiz, pazarlama ağı kolay kurulabilen bir mal olan uyuşturucu önemli bir gelir kaynağıdır.

Uyuşturucu ticareti, terör örgütü PKK'nın varlığını koruyabilmek maksadıyla yaptığı harcamaların parasal karşılığını sağlayan en önemli gelir kaynağıdır.¹⁵⁶

Terör örgütü olan PKK'da uyuşturucu madde ve kaçakçılığı ve ticaretini örgüt mensupları ve bağlı kuruluşları (parti merkezleri, siyasi, kültürel dernekler vb. kanalıyla) vasıtasıyla gerçekleştirmektedir. PKK'nın son 13 yıldaki (1984–1997) 205 kaçakçılık olayında 2,5 ton eroin, 21 ton esrar, 4,5 ton baz morfin, 2 ton ve ayrıca 2 milyon kök Hint keneviri, 22 asetik anhidrit, 277.000 amfetamin tablet ele geçirilmiştir. Terör örgütü Lübnan'ın Bekaa Vadisi'nde yılda 60 ton eroin üretilip, bunu Doğu ve Güneydoğu illerinden Türkiye'ye sokup, İstanbul ve batı illerine, oradan da Avrupa ülkelerine sevk etmektedir.¹⁵⁷

Uyuşturucudan elde edilen gelir, kurulan özel birimler ile piyasaya illegal yollardan sürülmekte ve bunlar, Suriye, Lübnan, Yunanistan ve Türkiye hattı üzerinden çeşitli Avrupa ülkelerine sevk edilmekte idi. Elde edilen gelirin %25'erlik bölümü Suriye ile Lübnan'a, gerisi ise katliamlarını çoğaltması için silah ve cephanelik olarak örgüte dönmekte idi.¹⁵⁸

İngiliz NSIS Teşkilatı, PKK'nın 430 milyon Fransız fransı olan 1993 yılı bütçesinin %44'lük bölümünün yani 38 milyon dolarının uyuşturucu ticaretine dayandığını belirtmektedir. Bu rakam terör örgütünün gelir kaynaklarının hangi yollara dayandığının önemli bir kanıtıdır. Riskli, ancak çok karlı olan uyuşturucu ticareti, terör örgütlerinin vazgeçemediği temel gelir kaynakları arasında bire beş bin kar marjı ile çok

¹⁵⁴ Saygı Öztürk, *Kasadaki Dosyalar*, Ankara, 2003, s.152

¹⁵⁵ A.Tekin, *a.g.e*, s.213

¹⁵⁶ Saim Öztürk, *Uyuşturucu Kaçakçısı Terör Örgütü PKK*, Ankara, 2000, s.3

¹⁵⁷ A.Şehirli, *a.g.e*, s.90

¹⁵⁸ Sami Demirkıran, *İhanetler Çemberinden Kurtuluş*, İstanbul, 1998, s.150–151

önemli bir yere sahiptir. Bir kilogram saf kokainin Kolombiya'daki fiyatı 14 dolardır. Bu Avrupa'daki toptancının eline ulaşınca değeri 35.000 dolar etmektedir. Sokaktaki değeri ise 70.000 dolardır.¹⁵⁹ Bire beş bin gibi dehşet bir kar marjı ortay çıkmaktadır.

3.7. Öcalan'ın Suriye'den Ayrılması ve Yakalanma Süreci

PKK örgütünün uluslararası arenada ortaya çıkması Türkiye'nin Abdullah Öcalan'ı Suriye'den çıkarma politikasıyla gündeme gelmemiştir. Örgütün doğuşundan tutunda gelişip birçok yerde aynı anda eylem yapılabilmesi safhalarında zaten uluslararası destek hep vardı.

Sadece PKK değil, bütün terör örgütleri yalnız iç dinamikler ile arzu ettikleri seviyeye gelme şansına sahip değildir. Başka hükümetler tarafından bir örgütün desteklenmesi arka çıkılan örgütün siyasi görüşleriyle örtüşmekten daha çok kazanılması düşünülen ülke çıkarlarından ileri gelmektedir. Bu çıkarlar ekonomik ideolojik ve toprak talebi, güvenlik gibi çeşitli alanlarda olabilmektedir. PKK olayında birçok ülkenin örgüte yukarıda zikredilen kaygılarla destek gösterdiği aşikârdır.

Öcalan'ın yargılanmasında Avrupa ülkelerinin uluslar arası gözlemci bulundurma taleplerine karşılık Dışişleri Bakanlığı sözcüsü Sermet ATACANLI "Türkiye'nin yargı sistemine bir müdahale olabilecek bu tür eylemlerin kabul edilemez olduğunu bununla beraber kanuni prosedürleri yerine getiren herkesin Türk mahkemelerini izleyebileceğini, ancak kendisine değişik isimlerle müfettiş, avukat ya da gözlemci sıfatı yakıştıran kişilere izin verilmeyeceğini" açıklıyordu.¹⁶⁰

Başbakan Ecevit'in tepkisi daha sert oldu. "Başbakan tabi ki her şey şeffaf olacaktır fakat hiçbir Avrupa ülkesinin bu konu da Türkiye'ye ders vermeye hakkı yoktur. Yaşayabilecek oldukları şiddet korkusuyla adaleti askıya alan ülkelerin bu konuda Türkiye'yi eleştirmeye hakkı yoktur". Şeklinde açıklama yaptı.¹⁶¹

Suriye'nin, yapay bir sorun yaratıldığı Türkiye'nin Suriye bağlantılarından daha çok içerideki dertleriyle meşgul olması gerektiği yönündeki açıklamaları ile kızışan çatışma ortamı 20 Ekim 1998'de Adana'da yapılan antlaşma ile duruldu.

¹⁵⁹ M.Özcan, *a.g.e*, s.149

¹⁶⁰ *Milliyet*, 17 Ocak 1999

¹⁶¹ *Sabah*, 16 Ocak 1999

Abdullah Öcalan Atina'ya geldiğinde onu Yunan gizli servisinin başı Albay Haralambas Stavrakis ile yardımcısı Bnb. Sava Kalandarides karşıladılar. İltica talebine ve havaalanında bulunan otelde kalma istekleri reddedilen Öcalan, Yunan yetkililerin ayarladığı uçakla yanlarında Bnb. Kalanderides bulunduğu halde Moskova'ya hareket edildi.¹⁶²

Abdullah Öcalan'ın siyasi sığınma hakkı talebi 4 Kasım 1999 tarihinde Rusya parlamentosunun alt kanadı DUMA' da onaylandı. DUMA'nın bu kararına Ankara'nın tepkisi beklenenden de sert oldu. Rusya'nın Ankara Büyükelçisi Aleksander Lebedev Dışişleri Bakanlığına çağrıldı. Öcalan'ın Rusya'da bulunduğunu Türk istihbaratınca saptanmasından sonra bu, Lebedev'in Dışişlerine ikinci çağrılışı oluyordu. Büyükelçiye, Duma'nın aldığı karardan duyulan derin rahatsızlık iletildi. Duma'nın aldığı bu kararın uygulamaya konulmasının, iki ülke arasındaki ilişkilere bir daha tamir edilemeyecek noktalara da taşıyacağı altı çizilerek vurgulandı.

Adalet Bakanlığı'nın 14 Kasım tarihli iade talebine İtalya'nın, Adalet Bakanlığı Müsteşarı Carleone aracılığı ile ülkesinin idam cezası ile karşı karşıya olan birinin vermeyeceğini açıklaması iki ülke ilişkilerini olumsuz yönde etkiledi. İngiliz Hükümeti PKK lideri Öcalan'ın Roma'da tutuklanmasını memnuniyetle karşıladığını, bu olayın uluslar arası terörizmle mücadelede önemli bir gelişme olduğunu, nedeni ve yeri ne olursa olsun terörizmi kınadığını açıklıyordu.¹⁶³

ABD ise Öcalan'ın tutuklanmasının global terörizmle mücadelede önemli bir adım olduğunu, İtalyan Hükümetinin bu konuda duyarlı olacağına inandıklarını ve Birleşik Devletlerin 1996 Anti terörizm ve Ölüm Antlaşması Bildirgesine göre PKK' yı yabancı terör örgütü olarak tanımladığını açıkladı.

Yeşiller, Öcalan'ın Türkiye'ye değil Almanya'ya iadesini savunurken Almanya Hükümet sözcüsü Uwe-Karsten Heye sorunun uluslararası bir iade talebiyle çözülemeyeceğini öne sürerek ülkesinin tavrını ortaya koydu. Bu arada Avrupa Parlemantosunu Öcalan'a İtalya'ya sığınma hakkı taşıyan tasarımı 18 Kasım'da reddetti.¹⁶⁴

¹⁶² İrfan Doğan, *1966 yılından sonra Uluslar arası Komplö*, İstanbul, 2002, s.59

¹⁶³ *Hürriyet*, 13 Kasım 1998

¹⁶⁴ *Milliyet*, 19 Kasım 1998

Belçika'da La Libre gazetesinde Öcalan'a siyasi sığınma hakkı tanınmasının kabul edilemez ayrıcılığa neden olacağını belirtirken bunun Kürt otonomisi adına Türklere zülüm eden, uyuşturucu ticareti yapan ve Avrupa'da saldırılar düzenleyen örgüte meşruluk kazandıracağını fikrine yer verildi.¹⁶⁵

Avrupa İnsan Hakları Komisyonundan Emma Bonino'nun demeci ise şu şekildeydi: Elbette bu insan Nelson Mandela değil, Almanya'nın onun için iki çok ciddi suçtan tutuklama kararı var. Suriye ve Rusya onu sınır dışı etti. Ben İçişleri Komisyonun işine karışmak istemiyorum ama Cenevre Komisyonu ve Terörizm hakkındaki Avrupa Komisyonun ilgili maddelerindeki şartların Abdullah Öcalan'ın siyasi sığınma talebiyle örtüşmediğini belirtmek istiyorum.¹⁶⁶

Artan iç ve dış baskılar, 16 Aralıkta Almanya'nın Öcalan hakkındaki iade istemini geri çekmesi ve PKK liderinin Roma istinaf mahkemesi tarafından serbest bırakılması, Türkiye ile gerginleşen ekonomik ve politik gelişmeler sonucunda Öcalan 16 Ocak 1999 tarihinde Roma'yı terk ediyordu.¹⁶⁷

Öcalan ve yanındakiler İtalya'da iken G.Afrika, Finlandiya, Hollanda ve Baltık Ülkeleri ile temas kuruyorlar, Arap ülkelere Öcalan'ın bakışını olumlu olmaması, İngiltere'nin red cevabı göndermesi üzerine üçüncü ülke arayışı hızlandı.

Öcalan 16 Ocak–28 Ocak tarihleri arasında Rusya'da kaldıktan sonra 29 Ocak'ta Atina'ya Rozerin(K) ve Naksakis bulunduğu halde St.Petersburgdan özel bir uçakla ayrılır Atina'nın olumsuz bakışı üzerine Öcalan Avrupa'da sığınacak bir ülke bulmak için Minsk'e gider.¹⁶⁸

Öcalan'ın amacı buradan Lahey'e gitmekti 31 Ocak akşamı Minsk'ten Hollanda'ya geçiş planlanmıştır. Ancak Avrupa ülkelerinin hava sahalarının kapatmaları üzerine gece yarısı tekrar Atina'ya dönülür.

¹⁶⁵ *Hürriyet*, 19 Kasım 1998

¹⁶⁶ *Milliyet*, 24 Kasım 1998

¹⁶⁷ S.Öztürk, *a.g.e.*, s 145.

¹⁶⁸ *Sabah*, 2 Şubat 1999

Atina'dan Korfu adasına 2 Şubat 1999'da gelen Öcalan buradan da özel bir uçakla Kenya'ya G.Kıbrıs uyruklu 1953 doğumlu Mavros Lazaros'a ait C-015918 nolu pasaport ile hareket eder.¹⁶⁹

15 Şubat günü MİT ve Özel Kuvvetler Komutanlığı'na bağlı subayların düzenlediği operasyonla Türkiye'ye getirilen Öcalan Kocatepe muhribiyle halen bulunduğu İmralı Adası'na getirilir.

Nitekim Suriye'ye uygulanan psikolojik harekât sonucu Abdullah Öcalan, bu ülkeden sınır dışı edilmiş, sırasıyla Rusya, İtalya, Yunanistan, en son olarak da Kenya'ya gitmiştir. Kenya'da yapılan özel bir operasyonla 16 Şubat 1999 günü yakalanan Öcalan, Türk adaletine teslim edilmiş ve dünyaya açık olarak yargılanmıştır.¹⁷⁰ Öcalan 3,5 aylık sorgulama, soruşturma ve hazırlıktan sonra 31 Mayıs 1999 günü İmralı Adasında geniş güvenlik önlemleri altında mahkemeye çıkartıldı.¹⁷¹ Dört haftalık bir yargılamadan sonra A.Öcalan TCK'nin 125. maddesine göre idam cezasına çarptırıldı.¹⁷²

3.8. Örgütün siyasallaşma süreci

Türkiye'nin Kürtlerin varlığını inkâr etme politikasını tersine çevirmede merhum Cumhurbaşkanı Turgut Özal'ın etkisinin olduğu hiç kuşkusuz Mart 1991'de Özal, Kuzey Irak'taki Kürt liderlerle görüşerek yeni bir teamül başlatmıştı. Özal, Kürt sorununun açıkça tartışılmasını teşvik etmişti. Nisan 1992'de Kürtçe televizyon ve radyo yayınına izin verilmesinin ve Kürtçe'nin okullarda ikinci dil olarak öğrenilmesinin, hükümetin Kürt sorunuyla daha etkili başa çıkmasına yardımcı olabileceğini bile öne sürmüştü.¹⁷³

Kasım 1991'de DYP ile SHP'nin kurduğu koalisyon hükümeti, başlangıçta Özal'ın planlarının fiilen gerçekleşebileceğine dair umutlar doğurmuştu. Hükümet protokolü, bir dizi liberal reform vaat etmişti. Kürt sorununa doğrudan herhangi bir gönderme yapılamamasına karşın, protokol, Türkiye'de kendi kültürel kimliklerini ifade etme ve geliştirme durumunda olması gereken farklı etnik grupların varlığından söz

¹⁶⁹ *Milliyet*, 3 Şubat 1999

¹⁷⁰ Bkz. <http://yesil.org/teror/pkhhukum.htm>. 07.01.2001

¹⁷¹ *Milliyet*, 1 Haziran 1999

¹⁷² *Milliyet*, 30 Haziran 1999

¹⁷³ Kemal Kirşçi-Gareth M. Winrow, *Kürt Sorunu Kökeni ve Gelişimi*, İstanbul, 1997 s.141

ediyordu. Bunun, Türk Devleti'nin birliğini zayıflatmayıp güçlendireceğini ileri sürüyordu.¹⁷⁴

Protokol, Ekim 1991 seçimlerinden önce SHP'nin HEP'le kurduğu ittifakın ürünüydü. Bu ittifak, SHP'nin seçim performansını arttırmış ve daha radikal görüşlü 22 Kürt milletvekilinin parlamentoya seçilmesine neden olmuştur. Türk parlamentosunda Kürt kökenli milletvekilleri her zaman olmuştur.¹⁷⁵ Ne var ki, ilk kez bir grup kesin bir Kürt gündemiyle parlamentoya geliyordu.

6 Kasım 1991'de milletvekillerinin yemin töreni sırasında, yeni seçilen bazı Kürt milletvekilleri yemin metninin "milletvekillerinin ülkenin ve milletin bölünmez bütünlüğünü" korumakla yükümlü kılan kısımlarını tekrarlamadılar. Bu, meclis salonunda önemli bir kargaşa yarattı.

Mart 1992'de SHP listesinden parlamentoya giren HEP'li milletvekillerinden 14'ü istifa edip kendi partilerine yeniden katıldılar. Ayrılık, SHP'nin, koalisyon ortağı DYP'nin çizgisine uyup Doğu ve Güneydoğu' da ki olağanüstü hali tekrar uzatmasından hemen sonra geldi. SHP, seçim programında olağanüstü halin ve köy koruculuğu sisteminin kaldıracağını vaat etmişti. Olağanüstü halin dört ay daha uzatılması kararının ardından Kürtlerin oturduğu bölgelerdeki nevruz kutlamaları, güvenlik güçleri tarafından şiddetle bastırıldı. Bu olaylar, 14 milletvekilinin SHP'den istifa etmesine yol açtı.¹⁷⁶

Parlamentodaki kutuplaşma Ekim 1993'te HEP'in kapatılmasıyla sonuçlandı. Kapanmadan önce bazı HEP üyeleri Özgürlük ve Demokrasi Partisi'ni (ÖZDEP) kurdular. Ne var ki Anayasa Mahkemesi ÖZDEP'i hemen kapattı. Benzer şekilde HEP'in devamı DEP'de Haziran 1994'te kapatıldı. DEP'in kapatılmasından önce, Mayıs 1994'te başka aslında başka bir siyasi Kürt partisi olan HADEP kuruldu ve Aralık 1995'deki genel seçimlere katıldı. DEP kapatılmadan önce, Mart 1994'te 13 DEP'li milletvekilinin dokunulmazlıkları kaldırıldı ve Aralık ayında yedisi DEP'li biri bağımsız,

¹⁷⁴ Doğru Yol Partisi ve Sosyal Demokrat Halkçı Parti arasında İmzalanan Ortak Hükümet Protokolü ve Ekleri, 19 Kasım 1991, s.15 ve 55

¹⁷⁵ 17, 18, 19. dönem Türkiye Büyük Millet Meclisi'ndeki 450 milletvekillerinin sırasıyla yüzde 23, yüzde 24 ve yüzde 25'nin büyük ölçüde Kürtlerin oturduğu bölgede doğmuş olduğunu hesapladı. J.Brown'a göre 1995'te parlamentodaki Kürt milletvekillerinin sayısı 100-125 civarındaydı, "The Turkish Imbroglio: *It's Kurds*", *Annals*, 541, Eylül 1995, s.117

¹⁷⁶ Robins, "The Overland State: Turkish Policy and the Kurdish Issue" *International Affairs*, 69, 4 Ekim 1993, s.663

sekiz milletvekilinin hapis cezasıyla çarptırılacağı yargılama süreci başladı. Bu milletvekillerinden dördü, daha sonra mahkeme kararıyla serbest bırakılacaktı. Ekim 1995'te Yargıtay, dört milletvekilinin cezasını onayladı ve serbest bırakılanların yeniden yargılanmasını istedi.¹⁷⁷ Yurtdışına kaçan diğer 6 DEP'li milletvekili, 12 Nisan 1995'te Hollanda'da "sürgünde Kürt parlamentosu"nun oluşumunda öncü rol oynadı. Sürgündeki DEP yöneticilerinden biri, Yaşar Kaya, parlamento başkanı olurken, DEP'in eski genel başkan yardımcısı Remzi Kartal yürütme konseyi başkanı oldu. Yürütme Konseyi, Kürtlerin " kendi kaderini tayin hakkı" nı gerçekleştirmekle görevlendirildi.¹⁷⁸

SHP, DEP kriziyle iyice zayıfladı ve Mart 1994 yerel seçimlerinde kötü bir sonuç aldı. SHP'li bakanlar ve milletvekilleri, sık sık, Türkiye'nin resmi dil statüsünü bozmayacak şekilde Kürtçe eğitime geçme çağrılarında bulundular. Kürtçe radyo-televizyon yayınına da savundular. Fakat DYP, SHP'nin Mayıs 1994'te hazırladığı ve bu önerileri de kapsayan "demokrasi paketini" üslenmeyi reddetti.¹⁷⁹ Aralık ayında dönemin başbakan yardımcısı SHP'li Murat Karayalçın, "Güneydoğuya federasyon düşüncesini ele alıp tartışma" gereğini bile savundu ve Özal'ın yaklaşımının doğru olduğunun ileri sürdü.¹⁸⁰

Aralık 1995'te genel seçimler yapıldı. Büyük ölçüde belli kişilerin eleştirisi üzerinde yoğunlaşan seçim kampanyaları sırasında, Kürt sorunu gibi önemli konular çok az tartışıldı. Seçimlerden açık bir galip çıkmadı. Oylar RP, DYP ve ANAP arasında bölüldü. İki sosyal demokrat parti, CHP ve DSP geride kaldı. HADEP ve MHP yüzde 10'luk barajı aşamadıkları için parlamentoya giremediler. İki aydan fazla süren pazarlığın ardından Mart 1996'da ANAP lideri Mesut Yılmaz'ın başkanlığında bir ANAP-DSP koalisyon hükümeti kuruldu. Hükümet programı doğrudan Kürt sorununa bir gönderme yapmıyordu, fakat Güneydoğuda¹⁸¹ Olağanüstü Hali kademeli olarak kaldırmayı ve bölge ekonomisini yeniden inşa edip geliştirmek için fonları seferber etmeyi vaat ediyordu.

Bazı siyasi partiler, Türkiye'de Kürt sorunun değil, terör sorunun olduğunu işaret ederler. Kültürel özellikten, bağımsız bir Kürt devletinin kurulmasına kadar uzanan düşünceleri savunan ve Türkiye'de yasadışı olan radikal Kürt siyasi partiler de

¹⁷⁷ *Yeni Yüzyıl*, 27 Ekim 1995

¹⁷⁸ *TDN (Turkish Daily News)*, 19 Nisan 1995

¹⁷⁹ *Sabah*, 16 Mayıs 1994

¹⁸⁰ *Milliyet*, 6 Aralık 1994.

¹⁸¹ *Yeni Yüzyıl*, 7 Mart 1996

vardır. Bazı siyasi partiler Türkiye’ de hem Kürt sorununa hem de terör sorununa işaret edip ikisinin birbiriyle bağlantılı olduğuna inanırlar. Bu partiler Türk Devleti’nin birliğini ve bütünlüğünü zaafa uğratmamak koşuluyla, Kürtlere kendi kimliğini ifade etmesine olanak verecek yeni düzenlemeleri kabul etmeye hazırlardır. Ne var ki, siyasi partiler monolitik yapılanmalar değildir. Bir parti içerisindeki gruplar ve bireyler farklı görüşleri savunabilirler.¹⁸²

MHP ve DSP, hatta 1996 başlarında sertlik yanlılarının egemen görüldüğü DYP, yalnızca terör sorununa işaret etmektedirler. En uzlaşmaz tutumu MHP ve lideri Alparslan Türkeş sergilemektedir. MHP lideri, Güneydoğudaki sorunun yabancı hükümetlerin teröre verdiği destekten kaynaklandığını sık sık ileri sürmektedir. Türkeş, bir Kürt realitesi tanımaktan söz edenleri, siyasi çözümü savunanları şiddetle eleştirmektedir. Türkeş’e göre bunlar ya Türkiye’yi bölme uğraşlarıdır ya da Türkiye’nin parçalanmasına yol açacak süreci başlatacak düşüncelerdir.¹⁸³

Ateşli Türk milliyetçisi Türkeş’e göre Kürtlerin “büyük çoğunluğu Türk soyundandır”.¹⁸⁴ Türkeş, kendini PKK ile savaşmaya adanmış bir örgüt kurmak için lobi yaptı. Bu örgüt, sosyologları, psikologları, iktisatçıları ve aydınları da bünyesinde toplayan 100.000 kişiyi istihdam edecekti.¹⁸⁵ Türkeş’in Kürtçe eğitime ve yayına şiddetle karşı olmasına rağmen, köy koruculuğu sistemine destek veren Kürt aşiretler arasında MHP oldukça popülerdir. Eylül 1994’te yedi Kürt aşireti MHP’ye katıldı ve Alan aşireti reisi Hamo Meral Kürtçe yaptığı konuşmada, övünerek “biz saf Oğuz Türkleriyiz” dedi.¹⁸⁶ MHP, 1994 yerel ve 1995 genel seçimlerinde Kürtlerin oturduğu bölgelerde oyların yaklaşık yüzde 5’ni aldı.

Bülent Ecevit yönetimindeki DSP ise, 1980 öncesi CHP’nin geleneksel, milliyetçi ve merkezci politikalarına sadık kalmaya devam etmiştir. Ecevit’e göre Güneydoğudaki sorun, etnik değil sosyo-ekonomiktir. Ecevit için terör, işsizliğin ve ayrı bir Kürt devleti kurmayı amaçlayan batılı güçlerin dış müdahalelerinin bir ürünüydü. Bölgedeki feodalizme son vermek için toprak reformunu önermekte ve işsizliği hafifletmek için sanayiinin gelişmesini ısrarla istemektedir. Ecevit köy koruculuğu

¹⁸² Kirişçi ve Winrow, a.g.e., s.146

¹⁸³ *Sabah*, 2 Ağustos 1994; *Milliyet*, 26 Aralık 1994

¹⁸⁴ *Yeni Yüzyıl*, 26 Aralık 1995

¹⁸⁵ *Cumhuriyet*, 1 Temmuz 1994; *Sabah*, 1 Ocak 1995

¹⁸⁶ *Hürriyet*, 24 Eylül 1994. MHP’yi destekleyen Kürtlerle ilgili olarak bkz. *Aktüel*, 12–18 Ekim 1995

sistemine karşı çıktı. Kürtçe eğitime de karşı çıktı ve herhangi bir şekilde özerklik biçimini savunanları eleştiriyordu.¹⁸⁷ Ecevit'in, eski CHP'den miras alınan geleneksel laiklik taraftarlığı, Ecevit'in Kürtlerle Türkler din kardeşliğini savunan RP politikalarının en yüksek sesle savunan eleştiricisi olmaya da yönelmektedir. Ecevit, RP'yi, PKK'dan daha bölücü olmakla bile suçlamıştır.¹⁸⁸

DYP'ye gelince, 1991 genel seçimleri sonrası kısa bir dönem hariç, partide Coşkun Kırca, İsmet Köse, Yaşar Topçu ve Baki Tuğ gibi sertlik yanlılarının görüşleri hakim oldu. Çiller, Kürt sorunu konusundaki görece liberal görüşlerinden vazgeçmek zorunda kaldı. Şeyh Said'in torunu Abdülmelik Fırat da, sertlik yanlıları ve Cumhurbaşkanı Demirel'le çatıştı. Fırat, otuz yedi yıl boyunca Demirel'le çalıştıktan sonra, Şubat 1994'te DYP'den istifa etti.¹⁸⁹ DYP, birçok önde gelen Kürt milletvekilini çatısı altında barındırmaya devam etmektedir. 1960 ve 1970'lerde etkin olan Adalet Parti'nin ardılı olarak, özellikle tutucu Kürtler arasında önemli bir nüfuzu vardır. Bu nedenle, DYP'nin Kürt sorunundaki tutumunun katılığı ve askeri yaklaşımı tercih etmesi yerel seçimlerde DYP oylarının azalmasına yol açtı.

ANAP ise, Özal'ın Kürt sorunundaki ilk tutumundan uzaklaşmaktadır. Sayıları giderek artan ANAP'lı milletvekilleri, Özal'ın Kürt sorunundaki radikal görüşlerini eleştirmiştir. Bu eleştiri karşısında Özal, "Kürtleri kucaklayacak" yeni bir parti kurmayı bile düşünmüştü.¹⁹⁰ Mesut Yılmaz liderliğindeki ANAP, bir bakıma DYP'ninkine benzer bir çizgi izlemeye başlamıştır. Bununla birlikte Yılmaz, "parti, Kürt sorunun toplumsal ve kültürel boyutlarını kabul ediyor ve konunun özgürce tartışılmasından yanadır" görüşünü ileri sürdü.¹⁹¹ Tutumu, Kürt kültürel haklarını destek ile resmi devlet görüşüne uygunluk arasında gidip gelmektedir. Temmuz 1994'te Çiller'in Kürtçe eğitim ve yayın olasılığının hemen ardından Yılmaz, Çiller'in düşünceleri konusunda Cumhurbaşkanı Demirel'e yakınmişti.¹⁹²

RP, hükümetin Kürtlere yönelik politikalarını en açık sözlü eleştiren partilerden biri oldu. RP'ye göre, Kürtler ve Türkler İslam ümmetinin parçalarıdır. RP üyeleri, İslam kardeşliğinin Kürt sorununu çözebileceğine inanırlar. 1993 sonbaharında, PKK

¹⁸⁷ 9 Haziran 1991'de TRT-1'deki TV tartışmasında bu görüşlerini savunmuştur.

¹⁸⁸ *Cumhuriyet*, 27 Haziran 1994

¹⁸⁹ Bkz. Abdülmelik Fırat'la söyleşi, *TDN*, 4 Kasım 1994

¹⁹⁰ *Hürriyet*, 27 Eylül 1992

¹⁹¹ *Cumhuriyet*, 20 Ağustos 1994

¹⁹² *a.g.g.*, 13 Temmuz 1994

Güneydoğuda faaliyet gösteren bütün siyasi partilere saldırı tehdidinde bulunduğu, RP, bölgedeki faaliyetlerinin çoğunu sürdüren tek önemli parti oldu. RP, Temmuz 1994'te hükümetin Güneydoğudaki uygulamalarının denetlemek üzere bir komite kurdu.¹⁹³

1995 genel seçimleri öncesinde, TBMM'de dört küçük parti vardı. Cem Boyner' in yönetimindeki Yeni Demokrasi Hareketi'nin (YDH) Kürt sorunuyla ilgili görüşleri çok dikkat çekiyordu. YDH; Aralık 1994'te siyasi bir parti olarak resmi olarak tescil edildi. Temmuz 1994'te Boyner, Kürt sorununun terör sorunundan ayırmak gerektiğinden söz etmişti. Şiddete şiddetle karşılık vermek zorunlu olsa da, Kürt sorununa siyasi çözüm gerektiğini ileri sürdü.¹⁹⁴

HEP; Haziran 1990'da kuruldu. Yukarıda da belirtildiği gibi, 1991 genel seçimlerinde SHP ile seçim ittifakına gittiğinde 22 üyesi milletvekili seçildi. SHP, HEP'lilerin aday gösterildiği Doğu ve Güneydoğudaki sekiz ilin 34 milletvekilliğinden 26'sını kazandı. Ne var ki, bu milletvekillerinden çoğu SHP'den ayrılıp 1992'de yeniden HEP'e dönmüşlerdir. 1993'de HEP'in kapatılmasının ardından 1994'de DEP kuruldu. DEP Anayasa Mahkemesi tarafından kapatıldı ve altı milletvekili ülke dışına kaçarken, yedisi de hapis cezasına çarptırıldı.

Seçilen milletvekilleri Kasım 1991'deki yemin töreninde HEP milletvekilleri Kürtçe konuşmuş ve PKK ile özdeşleşen renkleri takmışlardı. Ocak 1994'te DEP Kongresinde, PKK bayrakları asıldı, Türkiye işgalci ve düşman bir ülke olarak tanımlandı. DEP; PKK'nın parlamentodaki uzantısı olarak suçlandı. Şubat 1994'te Tuzla tren istasyonuna PKK'nın koyduğu bir bombanın patlaması sonucu bir grup Yedek Subay Okulu öğrencisi ölünce gerilim iyice arttı. DEP başkanlığına yeni seçilen Hatip Dicle, bir savaşta üniformalı herkesin hedef olduğunun beyan etti.¹⁹⁵

DEP'in kapatılmasından sonra, Türkiye'deki Kürt davasına HADEP üstlendi. DEP'in aksine, HADEP kurmayları, bilinçli olarak, Kürt sorununda daha ılımlı bir çizgi izledi. HADEP, PKK ile arasına belli bir mesafe koydu ve ayrılıkçı olarak yorumlanabilecek bir söylemden sakındı. HADEP İstanbul İl başkanı Kemal Parlak'a

¹⁹³ *Özgür Ülke*, 24 Temmuz 1994

¹⁹⁴ *Sabah*, 7 Temmuz 1994

¹⁹⁵ *Sabah*, 17 Şubat 1994

göre, HADEP Kürt sorunun barışçı çözümünü savunan ve bir bütün olarak Türkiye'nin sorunlarına ilgi gösteren bir partiydi.¹⁹⁶

Kürt sorununun 1995 yılına kadar Türk medyasında yaygın bir biçimde tartışıldı. Sayıları giderek artan baskı grupları da işin içine girmektedir. Doğu Ergil'in Ağustos 1995'te Kürt sorununun hakkında hazırladığı rapor yayınlanmıştır.¹⁹⁷ Raporu, kendisi Kürt kökenli olan Yalım Erez'in başkanı olduğu TOBB, hazırlattı. Raporun ifadeleriyle "çözüm PKK'da değildir. Bölge halkıyla bir anlaşmaya varılmaz."¹⁹⁸ Sabancı, raporda, bölge ekonomisini kalkındırmak için özel sektör ile kamu sektörünün işbirliği yapmasına gerek olduğunu vurguluyordu. Bununla birlikte, "Kürtlerin kültürel hakları tanınmazsa" bölgede fabrika kurmanın işe yaramayacağını söylüyordu.¹⁹⁹

Şubat 1996'da İstanbul'da politikacı ve aydınlarla birlikte çeşitli sivil toplum kuruluşlarından katılımcıların Kürt sorunu tartıştığı iki büyük konferans düzenlendi. Bu konferanslardan "Kürt Sorunu ve Demokratik Çözüm Sempozyumu" başlıklı olanı Kürt Enstitüsü düzenledi. "Barış için Bir Araya" konferansı olarak duyurulan diğer toplantı, hükümeti PKK'nın çatışmaya son vermek için tek taraflı ateşkes ve görüşmelere başlama teklifini kabul etmeye çağırıdı.²⁰⁰

Türkiye'de giderek daha etkin ve bilinçli bir sivil toplum, ılımlı Kürt grupları üstün gelmeye teşvik edilebilir. Bu şekilde, sertlik yanlısı Türk ve Kürt milliyetçilerinin egemenliği kırılabilir.

Esasen örgüt, kuruluşundan itibaren hedef ve eylem biçimine ilişkin en belirgin stratejik değişikliğe A.Öcalan'ın yakalanmasından sonra gitmiştir. Stratejik değişiklik süreci; A.Öcalan'ın 10 Temmuz 1999 tarihinde "Barış Planı" adı altında avukatlarına verdiği isteklerin örgütün üst düzey sorumlularına ulaştırılmasına müteakip, 25 Ağustos 1999 tarihinden itibaren silahlı örgüt mensuplarının sınır dışına çekilme faaliyetleri ile başlamıştır. Stratejik değişikliği öngören bu plan, günümüz şartlarının barışı zorunlu hale getirdiği, hedefe şiddet kullanarak ulaşılamayacağı, bu nedenle 01 Eylül 1999 tarihinden itibaren silahlı eylemlere son verilmesi ve silahlı örgüt mensuplarının

¹⁹⁶ TDN, 20 Aralık 1995

¹⁹⁷ Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği (TOBB) *Doğu Sorunu: Teşhisler ve Tespitler*

¹⁹⁸ a.g.e., s.25

¹⁹⁹ *Yeni Yüzyıl*, 21 Kasım 1995

²⁰⁰ TDN, 9 Şubat 1996

yurtdışına çekilmesi gerektiğini savunmaya başlamıştır.²⁰¹ Örgüt Öcalan'ın yakalanmasından 2004 yılının Eylül ayına kadar yerine getirilmesini istediği taleplerinden oluşan "Yol Haritasını" beyan etmiştir ve bu taleplerin gerçekleştirilmediği takdirde tekrar silahlı mücadeleden geri durmayacağı tehdidini de savurmuştur. Örgütün üç aşamada yapılmasını istediği taleplerin önemli bir kısmı AB uyum yasaları çerçevesinde yasalaşmıştır. A. Öcalan hakkında verilen idam cezası, müebbet ağır hapis cezasına dönüştürülmüş, OHAL uygulamasına son verilmiş, anadilde yayın ve öğrenim hakkı kabul edilmiştir.²⁰²

Yeni dönemde Örgüt; "tüm dünyada PKK adıyla yapılan faaliyetleri sona erdirmiştir". Misyonunu tamamlayan PKK bundan böyle adını KADEK (Kongreya Azad-ü Demokrasiye Kürdistan-Kürdistan Özgürlük ve Demokrasi Kongresi) olarak değiştirmiştir.²⁰³ 4 Nisan 2002 KADEK'in kuruluş günü olup Genel Başkanlığına oy birliğiyle Abdullah Öcalan seçilmiştir. Bu adım, 4–14 Nisan 2002 tarihleri arasında gerçekleştirilen 8. Kongresi ile kendini meşruiyet alanına taşıma yolundaki son ve önemli adım olmuştur. Ayrıca, belirtmek gerekir ki, 4 Nisan Öcalan'ın doğum günüdür. Bu karar örgütün Öcalan'a bağlılığının ve liderlerle örgüt arasındaki özdeşliği vurgulamaktadır.

25 Ekim 2005'de DEHAP'ın yerine kurulan Demokratik Toplum Partisi'nde (DTP) eş başkanlığa DEP'in eski Genel Başkanı Ahmet Türk ve Abdullah Öcalan'ın avukatı Aysel Tuğluk getirildi. Grupların mücadelesine sahne olan kuruluş toplantısında siyasi yasaklı olan DEP'li Leyla Zana, Orhan Doğan ve Hatip Dicle kurucu üyeliğe, Selim Sadak ise 60 kişilik geçici yönetim kurulu üyeliğine seçildi.²⁰⁴

9 Kasım 2005'de ise Demokratik Toplum Hareketi (DTH), Demokratik Toplum Partisi (DTP) adıyla partileşti. Eş başkanlar Ahmet Türk ve Aysel Tuğluk, kuruluş dilekçesini İçişleri Bakanlığı'na verdi. Eski DEP'li Leyla Zana, Orhan Doğan ve Hatip Dicle ile Abdullah Öcalan'ın kardeşi Mehmet Öcalan'ın kurucu üye, Selim Sadak'ın da

²⁰¹ Veli F. Güven, "PKK Terör Örgütü tarafından Yol Haritası adıyla sunulan örgüt isteklerinin analizi", *Stratejik Analiz*, Ekim 2003, S.42, s.40

²⁰² Avrupa Birliği Uyum Paketleri için bkz. <http://www.belgenet.com/yasak/k4963.html>.

²⁰³ *Özgür Politika*, "PKK Bayrağı KADEK' e Devretti" 16 Nisan 2002, *Özgür Politika* "KADEK' in Hedefi Demokratik Kurtuluş" 17 Nisan 2002,

²⁰⁴ *Hürriyet*, 26 Ekim 2005

geçici yürütme kurulu üyesi olarak imzaladıkları başvuruyla birlikte, DTP, Türkiye'nin 49. partisi olarak tüzel kişilik kazanmış oldu.²⁰⁵

7 Şubat 2006'da Demokratik Toplum Partisi (DTP), Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı'nın isteği üzerine hüküm giymiş 74 kurucu üyenin üyeliklerini düşürdü.

DTP Merkez Yürütme Kurulu, MYK üyeleri Selim Sadak, Selanik Öner, Zeynep Karaman, Filiz Mete ve kurucu üye Hatip Dicle'nin de aralarında bulunduğu 74 kurucu üyenin önceden hükümlü olmaları nedeniyle, Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı'nın isteği üzerine olağanüstü toplanarak üyelikleri için düşürdü²⁰⁶

Unutulmaması gereken konu 1994 yılından itibaren düşüş trendine giren terör eylemlerini, şu an olduğu gibi gelecekte de kontrol altında tutacak tedbirler bulundurmalıdır. Çünkü Terör azalsa da hiçbir zaman bitmeyecektir.

"PKK'nın Ateşkesi'nin Anlamı"; başlıklı makalesinde ile Sedat Laçiner özellikle PKK' nın gerçek niyetini ve bu niyetini ortaya koymak için başvurduğu yol haritası ile ilgili makale kaleme almıştır. Mevcut durumu oldukça iyi tahlil ettiğinden makalesi aynen alınmıştır.

"PKK'nın hapisteki lideri PKK'lıları ateşkese davet etti. "Silahları gömelim" diyen Öcalan'ın çağrısına demokratik ve barışçıl mesajlar hâkim. "Gelin hep beraber Türkiye'de ve Ortadoğu'da silahı sonsuza dek sonuç alma yöntemi olmaktan çıkaralım" diyor. 37.000'den fazla insanın hayatına mal olmuş, yüz binlerce kişinin yaralanmasına neden olmuş bir örgütün lideri için çok yumuşak ifadeler bunlar. Öcalan Türkiye devletinin de silahları bırakmasını talep ediyor elbette. Aslında bizler Öcalan'ın bu tür çıkışlarına alıştık. Geçmişte de PKK'nın ateşkesleri olmuştu. Gerçi bu ateşkesler pek de ateşkese benzemiyordu. Birçok ateşkes ilanından sonra PKK silahlı saldırılarına devam etti. Sadece bunların mühim bir kısmını üstlenmemeyi tercih etti. Buna rağmen Öcalan'ın yakalanmasından sonraki ateşkes en fazla kayda değer olanıydı. Büyük bir şaşkınlık yaşayan örgüt bu dönemde bekle-gör siyasetini izlemeye başladı. Ara sıra terörist saldırılarını sürdürse de çatışmalarda geçmişte görülmediği kadar azalma kaydedildi. Ancak çatışmaların soğumasının PKK'ya zarar verdiğini gören örgüt

²⁰⁵ Milliyet, 9 Kasım 2005

²⁰⁶ Ntvmsnbc, 7 Şubat 2006

kadroları bölünme tehlikesini de dikkate alarak 2004'den günümüze saldırılarını yoğunlaştırmıştı.

Öcalan'ın bu kadar 'yumuşak' bir dil kullanmasına da kısmen alışığz aslında. Manipülatif açıklamalara sık sık başvuran örgüt lideri şu ana kadar federalizmden konfederalizme, ulus devlet içinde birliktelikten ayrı bir devlete kadar tüm seçenekleri savundu. Demokrasi, insan hakları vurgusunu hiç eksik etmedi. Bu kelimeleri öylesine çok ve ucuz bir şekilde tüketti ki şu anda kendisini Türk kamuoyunda ciddiye alacak neredeyse kimse kalmadı. Manipülatif açıklamaları çok yapsa da, gerektiğinde 'rol kesse' de Öcalan'ın son açıklamasındaki dilin çok daha yumuşak olmasında başka aktörlerin de rol oynadığı ve Öcalan'dan çok yumuşak bir dil talep edildiği de belirtiliyor.

Tüm bunlara rağmen PKK'nın ateşkes çağrısı önemli ve dikkate değer. Her şeyden önce zamanlaması Öcalan'ın açıklamasını ve PKK'nın silah bırakma çağrısını önemli kılıyor. Açıklama Irak'ın Kürt kökenli Devlet Başkanı Celal Talabani'nin "biz PKK'yı ateşkese ikna ettik, birkaç gün içinde ateşkes ilan edecekler" demesinden birkaç gün sonra gerçekleşti. Talabani kendi ifadelerinden anladığımız kadarıyla Irak'taki teröristler ile görüşmüş. Dolayısıyla Öcalan'ın ilan ettiği ateşkese dağdaki PKKlıların büyük oranda uyması beklenebilir. Nitekim önceki gün PKK'nın da 'ateşkes ilan ettiğini açıklaması' bu tahminleri doğruluyor.

PKK özellikle Barzani'den büyük destek gördü ve hala da görüyor. Talabani de PKK militanlarını görmezden geliyor, hatta yardımda bulunuyor. Zaten kendisi de kısmen bu görmezden gelmeyi ve yardımı itiraf etti. Son dönemde yakalanan PKK militanları da Barzani-Talabani ikilisinin yardımlarını tüm netliğiyle ortaya koyuyor. Ancak bu yardımlar son dönemde taşınması zor bir noktaya geldi. Türkiye'nin bastırmaları ve ABD nezdindeki girişimleri Barzani ve Talabani'yi ciddi oranda endişelendirdi. PKK nedeniyle Türkiye'nin Kuzey Irak'a müdahale etmesi her ikisi için de büyük bir kâbustu. Bu nedenle PKK'ya onu artık sırtlarında taşıyamayacağını, PKK'nın Irak'ta şu anki haliyle durarak Irak'ta bağımsız bir Kürt devletini riske ettiğini ilettiler. "Eğer ayakta kalmak istiyorsan Türkiye'de siyasallaş" mesajı hem ABD'den, hem de Barzani-Talabani ikilisinden PKK'ya ulaştırıldı. .

İkinci olarak PKK terörüne karşı Türkiye, Irak ve ABD'nin temsilci (koordinatör) atamış olmalarının çok büyük yararı oldu. Türkiye'de bazıları bu 'koordinatör' konusunu çok sert bir dille eleştiriyorlar. Hatta Türkiye'nin de Edip Başer Paşa'yı atamasını

“ABD’ye teslim olmak” olarak değerlendiriyorlar. Bununla da yetinmeyip askeri kanada, Beşer’in atanmasının PKK ile mücadelede yetki bölüşümüne neden olacağını fısıldıyorlar. Tamamen siyasi maksatlı bu tür girişimler ne yazık ki Türkiye’nin terörle mücadelesine büyük darbeler vuracak nitelikte. Çünkü şu ana kadar Türkiye’nin PKK’ya karşı mücadelesinin en önemli eksiğini uluslararası alan ile koordinasyon ve iletişim oluşturuyordu. Böyle bir işlevi Başbakan’ın veya herhangi bir bakanın görmesi doğru olmazdı. Hem onlar kadar yetkili, hem de onlar kadar sorumlu olmayan bir isim gerekliydi. Bu açıdan Başer ismi harika bir seçim oldu. Eğer Başer bu görevin içini hakkıyla doldurabilirse Türkiye’nin PKK konusunda dış dünya ile iletişim ve uyum sorunlarında ciddi azalmalar olabilir. Hatta Başer’in bu pozisyonu Irak’tan İran, Suriye ve AB’ye de kaydırılabilir. Çünkü benzeri sorunlar özellikle AB ile de yaşanıyor. Hatta ABD ile yaşanandan çok daha fazlası yaşanıyor da kimse farkında değil. Burada Başer Paşa’nın tahriklere kapılmaması gerekiyor. PKK terörü ile ilgili olarak ABD’nin bir temsilci atması ABD’nin şu ana kadar Türkiye’ye verdiği en somut desteklerden biridir. Zaten ABD Temsilcisi Joseph Ralston da bu tespitlerimizi teyit ediyor. Herşeyden önce Ralston kendisinin bir koordinatör değil, bir temsilci olduğunun altını özenle çiziyor. Emekli General Ralston’ın önemli bir general olması da verilen önemi gösteriyor. Sonra Ralston’ın açıklamalarına baktığımızda PKK’ya karşı böylesine net ve güçlü açıklamaların ABD’den geliyor olması Türkiye için büyük kazanım. Ralston PKK’nın bir terör örgütü olduğunun altını her ortamda ve ısrarla çiziyor. Dahası PKK ile görüşülemeyeceğini, bir ateşkes yapılamayacağını da söylüyor. Ateşkesin ancak iki devlet arasında olabileceğini hatırlatan Ralston’ın Kürt lider Talabani’nin açıklamalarına da sert tepki vermesi memnuniyet verici. Ralston büyük bir şans. Duruşuyla, açıklamalarıyla Türkiye’nin elini güçlendiriyor. En önemlisi varlık nedeni PKK terörünü ortadan kaldırmak. Bu nedenle PKK terörünü hafife alması mümkün değil. Burada yapılması gereken Ralston’ı iyi beslemek. Sürekli olarak onunla temasları güçlü tutmak. Türkiye söylemek istediklerini Ralston’a söyleterek büyük bir rahatlığa kavuşabilir. Bu nedenle “önce Ralston söyleyeceğini söylesin, bir bakalım” tezi iyi bir yaklaşım gibi durmamaktadır. Türkiye düzenli olarak ve ısrarla PKK konusunda herkese görüşlerini bıkmadan anlatmalıdır. Tüm ilgili kişilere tam donanımlı dosyalar ile gitmelidir. Konuyu hamaset ve boş tehditlerin ötesine taşıyabilmelidir. Ayrıca bu vesileyle Başer Paşa’ya da hatırlatmak gerekir, Türk Temsilci’nin en az ABD Temsilcisi kadar bu konuda net ve düzenli açıklamalar yapmasında yarar bulunmaktadır.

Temsilci üzerinde bu kadar uzun durduk, çünkü Türkiye doğru kullanabilirse önemli bir karttır. PKK ile mücadelede büyük bir ihtiyacı dolduracaktır. Aynı zamanda ABD'nin konu üzerinde ne kadar ciddiyetle durduğunun da bir işaretidir ve PKK da bu mesajı almıştır. Aylardır ABD'nin PKK'ya karşı nasıl bir tavır belirleyeceğini merak eden PKK, İran ve Suriye'deki eylemleri ile ABD'nin işine her yerde yarayabileceği mesajlarını göndermiştir. Ancak ABD, özellikle Türkiye'de PKK'nın siyasallaşmasını, söyleyeceklerini meşru yollardan söylemesini istiyor. Gerçi bu talep daha önce de PKK'ya iletilmişti. Ancak PKK siyasallaşmayı başaramadı. Çünkü böyle bir kabiliyete sahip değil. Siyasallaşma sürecinin kendi kontrolünden çıkmasından korkuyor ve bizzat fiziksel olarak veya tehditle rakiplerini ortadan kaldırıyor.

Siyasallaşma sürecini aslında sadece PKK değil, Türkiye de anlamadı. Öcalan'ın yakalanmasının ardından Türkiye dağdaki teröristleri indirmek için gerekli adımları atamadı. Hatta aksine siyasallaşmayı terörizmin yeni bir safhası olarak gördü. Türkiye'nin bölünmesinde siyasallaşmış bir PKK'nın sadece terörist olan bir PKK'dan daha tehlikeli olduğunu da düşündü. Her zaman için siyasallaşmanın böyle bir riski vardır. Ancak siyasallaşma gayri resmi alanda tam olarak gerçekleşemez. Siyasallaşma süreci yasal bir zeminde olmak zorundadır. Diğer bir deyişle PKK'nın siyasallaşmasını Türkiye kendi kontrolünde tutabilirse Türkiye için büyük bir başarıya da dönüşebilir ve terörü de bitirebilir. PKK kadrolarından eli kana bulaşmamış olanların seçimlere bir parti içinde veya bağımsız olarak girebileceği bir süreç sanılanın aksine Türkiye'yi bölmez, PKK'yı böler. Dahası böyle bir süreçte PKK dışı aktörler daha çok devreye girer. Zaten Türkiye'nin Öcalan'ın yakalanması sonrasında başaramadığı da budur, yani PKK'ya rakip Kürt kökenli Türkleri devreye sokamamıştır. PKK'yı benimsememiş olan kişileri güçlendirecek adımları atamamıştır. PKK'nın tehdit ettiği kişileri korumak dahi önemli bir başarıdır. Ortada bir Kürt sorununun olduğu ortadadır. Güneydoğu Sorunu ve terörizm kadar önemli olan bu sorunu halletmediğiniz sürece diğer iki sorunu da çözmek zordur. Bu nedenle Kürt sorununu gerçek anlamda siyasete taşımak gerekiyor ve eğer bunu Türkiye yapmaz ise inisiyatif kendisinden çıkar. Tıpkı 1990'ların başında olduğu gibi sorunun siyasallaşmasını Almanya, Yunanistan vb. ülkeler şekillendirir. Bugünkü tehlike ise Barzani ve Talabani gibi Irak Kürtlerinin soruna dahil olmaya başlamasıdır. Türkiye gerekli önlemlerini alarak, sadece yasal zeminde olmak kaydıyla, PKK'nın dillendirdiği taleplerin bir kısmını meşru siyasete almak zorundadır. Bir Öcalan Partisi görünümündeki DTP ve PKK'ya karşı sesini çıkarabilecek Kürtlerin sayısı sanılandan çok daha fazla. Rekabetçi bir ortamda

PKK'nın neredeyse hiç şansı yok. Devletin Güneydoğu' da çok daha güçlü olduğunu hisseden Güneydoğu insanları kendi elleriyle PKK'lıları polise teslim eder. En son Mart 2006 Diyarbakır Olayları bunun açık işaretleriyle doluydu. Halk devletten daha çok PKK'ya öfkeliydi.

Siyasallaşma yanlış anlamalar uygun ve hassas bir konu olduğundan tekrarlamak istiyoruz: Her şeye karşı çıkmak bir siyaset değildir. Eğer Türkiye terörü yumuşak bir geçişle siyasi alanda küçülterek parçalamaz ise diğer güçler bunu bir tür bağımsızlık hareketine dönüştürebilirler. Türkiye süreç dışında kalabilir. Bu nedenle hızla PKK'nın küçük parçalara bölünmesi gerekir. Bu da PKK dışındaki muhalifler ve PKK içindeki ılımlılar ile olabilir. Siyasallaşma sürecinin kurallarını Türkiye kendisi koyabilirse süreç Türkiye'yi değil, PKK'yı bölen bir sürece döner.

Asıl konumuza dönecek olur isek Öcalan'ın ateşkes çağrısında ABD'nin "siyasallaş" talebinin rolü büyüktür. Ayrıca ABD'nin PKK nedeniyle Türkiye ile Irak Kürtlerinin arasının açılmasını istememesi de önemli bir diğer gerekçeyi oluşturur. PKK silahlı eylemlerini sürdürdüğü sürece ABD'nin Irak politikaları yara alacaktır. Şu anda Türkiye'de oluşan Amerika karşıtı tüm hislerin altında PKK sorunu yatmaktadır ve ABD de bu durumu anlamaya başlamaktadır. Bu nedenle PKK, ABD'yi karşısına almak istemiyor ve kendisini korumak güdüsüyle hareket ediyor. Talabani'nin görüşmelerde "ABD sizi gözden çıkarmak üzere, aman bir an önce ateşkes ilan edin" yönündeki telkinleri de PKK'yı korkutmuş görünüyor. ABD'nin dışında İsrail de PKK saldırıları sürdürükçe Türkiye'nin İran'a ve Suriye'ye yaklaşacağını düşünüyor. İsrail güvenlik birimleri İran ile Türkiye'nin ortaklaşa ve koordineli olarak Kuzey Irak'a saldırı hazırlığında olduğunu raporlarına yansıttı bile. Aslında bu tür bir işbirliği Kandil'de gerçekleşti bile. İran ve Türk silahlı güçleri birlikte PKK hedeflerini vurdular. Ancak bu tür bir operasyonun çok daha geniş bir alana ve ateş gücüne yayılması elbette çok daha farklı sonuçlar doğuracaktır.

Elbette PKK ateşkesi, daha doğrusu silah bırakması ile Talabani arasındaki bağ da hayatidir. Çünkü Talabani Öcalan'ın 'ateşkes' çağrısını önceden haber verirken, PKK'nın 'ateşkes çağrısı' yapacağını da Celal Talabani'nin Ankara Temsilcisi Behruz Galali Bugün Gazetesi yazarı Cengiz Çandar'a bir gün önceden haber verdi. Hem Talabani, hem de Galali Talabani'nin PKK ile görüştüğünü kabul ediyorlar. Bu açıklamalar Türk tarafında büyük bir infiale yol açtı. Ancak Talabani kanadı PKK ile görüşmeleri Türkiye'den yetkili isimlerin talep ettiğini ve bundan sonra böyle bir

girişimde bulduklarını iddia ediyor. Çandar'ın 30 Eylül tarihli yazısında bu tepki şöyle yansımış:

"Günaydın" bile demeden "İyilik yapmak istedik; kötülük bulduk" diye bağırarak makineli tüfek hızıyla konuşmasına başladı. Liderine Türkiye'den yönelen saldırılara çok öfkelenmişti ve "Bizden bunu yapmamızı isteyenler şimdi ağızlarını açmıyorlar. Hatta dahası Sayın Talabani'ye saldırıyorlar. Çıkıp, her şeyi ve herkesi isim isim açıklayacağım böyle devam ederse. Biz, bu işi kendi başımıza yapmadık. Türk yetkililerin isteği üzerine yaptık. Ben, işin içindeydim. Bütün bildiklerimi anlatacağım bu durumda." (*Bugün Gazetesi*).

Elbette Türkiye'den bir yetkilinin PKK ile görüşülmesini istemesi ve PKK'nın silah bırakmasının temini için Talabani'ye ricada bulunması son derece yeni bir bilgi. Bu yetkilinin kim olduğuna göre skandalın boyutu da değişir. Ancak tüm bunlar doğru olsa bile Talabani'nin üslubu sadece Türkiye'nin talepleri ile izah edilemez. Türkiye terörü durdurabilmek için herkesten yardım talep ediyor. Barzani ve Talabani'den de böyle yardımlar istemesinde yadırganacak bir şey yok. Ancak Talabani'nin tehdit eder bir üslupla teröristler ile meşru birer temsilci imişler gibi görüşüğünü açıklaması doğru değildir. Bir ülkenin devlet başkanı sıfatına sahip kişi teröristler ile görüşmez. Teröristler ile bir iletişim kanalı açılmak isteniyorsa bunun da yolları vardır ve asla kamuoyu ile bu şekilde paylaşılmaz. Sonra Türkiye'yi Irak'ın içişlerine karışmakla suçlayan Talabani'den bu açıklamaları da mı Türk yetkililer talep etmiştir. Ya PKK'yı Türkiye'de destekleme iması? Talabani'yi "gerekirse biz de Türkiye'deki muhalifleri destekleriz" demeye de Türkiye mi ikna etmiştir. Açıkçası Talabani'nin açıklamaları ve stili başlı başına bir skandaldır. Öcalan ateşkes ilan ederken PKK İğdır'da sabotaj düzenliyordu. PKK ateşkes ilan ederken ise Yüksekova' da mayın 1 onbaşının canına mal oldu. PKK'nın "ateşkes"e uyması tam olarak beklenemez. Terör örgütleri yüce idealleri ile bilinmez. Hele hele terör örgütleri içinde dahi ilkesizliği ilke edinmiş örgütlerden biridir. Kanlı eylemler kısmen sürecektir. PKK'ya zaman kazandıracak bir azalma ve daha önemlisi kamuoyunun dikkatlerinden kaçma beklenebilir. PKK'ya büyük çaplı operasyonlara gerekçe bırakmama çabasını şimdiden görmek olanaklı. Bazı eylemleri PKK üstlenmeyecektir. Ancak PKK Türkiye'nin şehirlerine bombacıları ile sızma

operasyonunu devam ettirecektir. Belki bir süre bombalar patlamayacaktır, ancak pimler çekilerek beklenecektir.”²⁰⁷

Milli Güvenlik Kurulu'nun Kasım 2000'de yaptığı toplantıda PKK'nın siyasallaşma çabaları üzerinde önemle durulmuştur. Kurul'a sunulan istihbarat birimlerince hazırlanan raporda PKK'nın siyasallaşma girişimleri hakkında önemli aşamalar kaydettiğine değinilmektedir. Rapora göre tüm dünyada örgütlenen PKK 114 büroya sahip ve bu büroların “Kürdistan Elçiliği” gibi çalışması planlanmakta, ayrıca Kürt Enstitülerinin sayısını arttırma ve konferanslar düzenleme gibi çalışmalar yapmaktadır. Siyasallaşma girişimlerinin devamı olarak PKK, İran-İrak sınırında yapılan 8. Olağan Kongresi'nde alınan kararlar 30 yılı aşkın süredir kullandığı ismini “Halkların Özgürlük Partisi” olarak değiştirmiştir. İstihbarat raporlarına göre 9 Şubat 2002'de Kandil Dağı'nda yapılan kongrede bazı Avrupa ülkelerinin isteği üzerine birtakım kararlar alınmıştır: Buna göre ismi “Halkların Özgürlük Partisi” olarak değişen örgütün siyasal pazarlık konusu yapılamayacak konular arasında Kürtçe eğitim ve kimliklerde Kürt olduğunu belirtir ibarenin olması yer almıştır. Silahlı terör eylemleri ve Avrupa'daki tedhiş eylemleri dolayısıyla İsveç, Finlandiya, Almanya, İtalya ve Fransa gibi ülkelerde faaliyetlerinin yasaklanması PKK'yı isim değişikliğine yönelten nedenlerden birisidir. Yan kuruluşlarının rahatça faaliyet yapabildikleri hatta desteklendikleri bir ortamda terör örgütü, yeni imajıyla legal olarak ve siyasal platformda mücadelesine daha kolay bir biçimde devam edecektir.²⁰⁸

Kimlik, anadili, kültür gibi ince ayar konularına daha büyük özen gösterebilirsek ve daha önemlisi, HADEP'leri kapatmak yerine onları demokrasi oyununun içine çekip, oyunun kurallarını benimsemelerini sağlasak herhalde Türkiye daha rahatlar. Diğer partilerin de Güneydoğu'da oynamak için manevra alanları genişler. Etnik milliyetçilik, ayrılıkçılık, bunlar siyaset sahnemizden hiç eksik olmayacaklar. Ama bunları etkisiz kılmak, herhangi bir tehlike olmaktan çıkarmak bizim elimizde ve bunun yolu da, sanıyorum, daha çok demokrasi.²⁰⁹

“PKK siyasallaşmak için değil siyasallaştığı için Meclis'e girmek istiyor. Yanlış değerlendirme, PKK'nın Meclis'e girerek siyasallaşmaya çalıştığı yönündeki değerlendirilmedir. Neden? Çünkü PKK bugün zaten siyasallaşmıştır. Siyasallaşan PKK siyasallaştığı için Meclis'e girmeye çalışmaktadır. İkisi arasında önemli bir fark vardır.

²⁰⁷ Sedat Laçiner, “PKK'nın Ateşkesi'nin Anlamı”, 30 Eylül 2006, usakgündem.com, s.1–3

²⁰⁸ Soner Karagül, “PKK, PAG Oldu”, *Hürriyet*, 25 Mart 2002

²⁰⁹ Hasan Cemal, “PKK, HADEP, siyasallaşma derken, barış ve istikrar”, *Milliyet*, 24 Ocak 2002

PKK kendi çabalarıyla değil, Türkiye'nin AB'ye verdiği tavizlerle siyasallaşmıştır; şimdi de Meclis'e sokulmaya çalışılmaktadır. Yani Meclis'e girerek siyasallaşmanın değil, siyasallaştığı için Meclis'e girebilmenin ve daha da güçlenmenin yolunu aramaktadır. Mesele siyasallaşmak için Meclis'e girmek olsaydı o zaman neden bir önceki seçimlerde bağımsız adaylarla seçimlere girmediler mesela. O gün de %10'luk baraj yok muydu? DTP'nin baraj altında kalması kesin değil miydi? Tek fark, o zaman bu kadar meşruluk kazanmamıştı. İnsanlar, PKK'nın Meclis'te olmasına psikolojik olarak hazırlanmamıştı. Üzerinde durulması gereken ikinci önemli nokta budur. PKK silah bıraksın ve siyasallaşsın, Kürt meselesi ancak bu şekilde çözülür diyenler, PKK'nın Meclis'e girmesini hararetle savunmaktadırlar; ancak PKK'nın zaten siyasallaştığı, bölücülüğünün normalleştirildiği gerçeğinin üzerinden atlamamak gerekir. Sorunun bu şekilde çözülmeyeceği de ortadadır. Tersine, PKK Meclis'e daha da güçlenmek için girmeye çalışmaktadır. PKK'ya açıktan destek olan belediye başkanlarına bir şey yapamayan Türkiye, Meclis'teki PKK'lılara hiçbir şey yapamayacaktır. Dağa çıkamayanlar Meclis'e girsin. Şimdi deniyor ki, "Dağa çıkmasınlar Meclis'e girsinler."... Bu zamana kadar Meclis'e giremeyen Kürtler mecbur kaldıklarından dağa çıkmışlar. Eğer Meclis'e girmeleri sağlanırsa dağa çıkmazlar ve Kürt meselesine demokratik yollardan çözüm bulunur! Eğer Meclis'te temsil edilmeyenler dağa çıkmış olsaydı, bugün Türkiye'nin büyük çoğunluğunun dağda olması gerekirdi. Hangi işçi, hangi memur, hangi köylü, esnaf Meclis'te temsil ediliyor? Bu kesimler Meclis'te temsil edilmedikleri için dağa mı çıkıyorlar? Hakları için silahlı mücadele mi veriyorlar? Demek ki dağa çıkmanın sebebi, Meclis'te temsil hakkının bulunmaması değildir.²¹⁰

O zaman Kürtlerin Meclis'te temsil hakkından bahsetmek büyük bir aldatmacadır. DTP' nin Meclis'e girmesi PKK'nın silahlı mücadeleyi durduracağı anlamına gelmez. Bugün seçim çalışmaları sürerken PKK silahlı saldırılarını daha da arttırmıştır. Sadece kırsal alanda değil, büyük şehirlerde de eylem hazırlıkları içindedir. Büyük şehirlerde yaptığı eylemlerle Türk devletine gözdağı vermeye çalışmaktadır. PKK, "Dağa çıkamayanlar Meclis'e girsin"i strateji olarak belirlemiştir. PKK, Meclis'te taşeron kullanmak yerine kendi kadrolarını Meclis'e sokma yolunu seçmiştir. PKK kadroları Meclis'e girecek. DTP'nin İstanbul'daki bağımsız adayı Doğan Erbaş... Erbaş? Öcalan'ın avukatı. Öcalan'ın talimatlarını PKK'ya ileten isimlerden. Doğan Erbaş, şimdi Meclis'e girmeye hazırlanıyor. Hakkâri bağımsız adayları ise Seferi Yılmaz. Şemdinli operasyonu ile ismini tüm Türkiye'nin öğrendiği, PKK'nın ilk eylemi

²¹⁰ PKK'nın bağımsız adayları, www.turksolu.org

olan Eruh baskınına katılmış ve PKK üyeliğinden 15 yıl hapis cezası almış PKK militanı. Bu iki örnek dahi DTP'nin bağımsız adaylarla Meclis'e girmesiyle nasıl bir Meclis tablosunun oluşacağını göstermektedir. Bu bölücü gücün doğrudan Meclis'e taşınmasından başka bir anlam ifade etmiyor. Yani Meclis'te bir Kürt iradesi, Meclis dışında bu iradenin ordusu PKK. Bu anlamda Meclis'e giren PKK, kurulması planlanan büyük Kürdistan için önemli bir adım atmış olacak. Esasında Irak'ta durumun bir benzeri Türkiye'de yaratılmaya çalışılıyor. Irak'ta ABD işgali ile yaratılan durum, Türkiye'de PKK Meclis'e sokularak yaratılmaya çalışılıyor. Irak'ta Kürt gruplar nasıl ki hem yönetimde hem de askerî alanda etkinseler, PKK da Türkiye'de aynı misyona soyunduruluyor. Hem siyasi güç olarak hem de askeri güç olarak Türk Devleti'nin karşısına çıkartılmak isteniyor. Öcalan'ın ortaya attığı "Demokratik Cumhuriyet" kavramının ne anlam ifade ettiği, PKK'nın seçim stratejisiyle daha da netlik kazanıyor.²¹¹

DTP ile PKK'nın siyasal kenetlenmesi tamamlandı. Bir başka deyişle, DTP, PKK'nın siyasal kolu olduğunu ilan etti. Tıpkı İspanya'da Batasuna-ETA, Kuzey İrlanda'da Sinn Fein-IRA yapılanmaları gibi. Bir kanat silahlı mücadele yürütüyor, diğeri ise siyasal. DTP-PKK kenetlenmesini kanıtlayacak yığınla delil sayabiliriz. İki-üç örnekle yetinelim: 1) DTP'nin Nevruz kutlamalarını bir haftaya yayma kararını aslında PKK aldı. Örgütün Yürütme Konseyi'nin 9-13 Mart tarihlerindeki toplantısından sonra yapılan açıklama: "Bu Nevruz'u tüm halkımızın Önder Apo'yu sahiplenme temelinde ve en geniş kitleler halinde alanlara çıkararak bir hafta boyunca coşku içinde kutlamaları uygun görülmüştür." 2) DTP sözcüleri kutlamalarda yaptıkları konuşmalarda "Sayın" diye hitap ettikleri Öcalan'ı ve PKK'yı referans gösterdiler. 3) Ama en önemlisi DTP Eşbaşkanı Ahmet Türk'ün vurgusu oldu: "PKK'yı sınır dışına çekebilecek gücümüz var. Operasyonların durdurulmasıyla birlikte PKK'nın da eylemsizlik kararı almasını sağlayacağız. Demokrasi tam sağlanırsa, gerillanın sınır dışına çekilmesini sağlarız, hatta silah bırakmasını bile sağlayabiliriz." DTP tek değilse bile öncelikle amacının Öcalan'ı kurtarmak olduğunu cümle âleme duyurdu: Çeşitli sözcüleri tarafından serbest bırakılması çağrılarını yapılarak, tüm kutlamalarda Öcalan'ın avukatları aracılığıyla gönderdiği Nevruz mesajı okunarak ve nihayet, bir yandan PKK'nın susturarak, susmayanları ortadan kaldırarak aykırı sesleri sindirmesi, diğer yandan da Ankara'nın geçen 7 yılda Güneydoğu'da farklı seçeneklerin doğmasına imkân verecek politikalar

²¹¹PKK'nın bağımsız adayları, www.turksolu.org

üretmemesi veya cesur adımlar atamaması sonucu, Öcalan "Diyalog için tek muhatap" olarak dayatıldı. Dün Diyarbakır'da bu amaçla düzenlenen kampanyada 2 milyon imzasının toplandığının açıklanması, halka Öcalan'a bağlılık ve onsuz barışın olmayacağı andı içirilmesi, İstanbul'da, İzmir'de, hatta Ankara'nın göbeğinde Öcalan posterleri taşınması başka nasıl yorumlanabilir? İşteyenedöneminparametreleribunlar... İçişleri Bakanı Abdülkadir Aksu valiliklere gönderdiği genelgede, "Nevruz'un PKK propagandasına dönüştürülmesine izin vermeyeceklerini" söylemişti. Tam tersi oldu; PKK meydanlara inerek siyasallaşma sürecini neredeyse tamamladığını gösterdi. Bazı çevrelerde DPT'nin PKK'ya kayıtsız şartsız silah bırakma çağrısı yapması beklentisi vardı. Eşbaşkanlar Aysel Tuğluk ve Ahmet Türk'ten il başkanlarına kadar tüm DTP sözcüleri, Silahlı Kuvvetler ile terör örgütünü "Eşit düzeyde" görme anlayışından vazgeçemediklerini, vazgeçmeyeceklerini ortaya koydular. Kürt siyasetçi yazar Ümit Fırat'ın dediği gibi; "Ellerinde tabancalarla barış çağrısı yaptılar"²¹²

²¹² Erdal Şafak, "Bir Viraj mı Dönülüyor", *Sabah*, 22.03.2006

SONUÇ

Terör; başta insanların yaşama hakkı olmak üzere, temel hak ve özgürlüklerin kısıtlanmasına yönelik bir şiddet eylemidir. Eylemin nedeni haklılığa dayansa da eylemin türü şiddet içerdiği için terör, uluslar arası hukukta suçtur. Ayrıca hiçbir haklı neden terör sonucu ölen binlerce masum insanın hayatından daha önemli olamaz.

Bu sebeple terör çeşidi ne olursa olsun şiddete dayandığı için kabul edilemez bir eylemdir. Ancak devletler günlük, basit çıkarlarını ön planda tuttıkları için “terör ve terörizm” in tanımı ve mücadelesi konusunda henüz bir anlaşmaya varmış değillerdir

Uluslararası terörizmin, 21. yüzyılın en önemli güvenlik sorunlarından birisi olacağı açıktır. Bu nedenle uluslararası güvenlik çalışmaları da son dönemlerde devletlerarası savaş riskleri ve sonuçları ile ilgilenmekten uzaklaşmaya başlamış ve gevşek güvenlik (soft security) olarak yorumlanan düşük yoğunluklu çatışma modellerine odaklanmıştır. Özellikle etnik ve dini nitelikli motivasyonlarla beslenen çatışma temalarının baskın olacağı soğuk savaş sonrası dünyada görülen temel eğilimlere bakarak, önümüzdeki 20 yılın gittikçe büyüyen bir uluslararası anarşiye sahne olacağı sonucuna varmak mümkündür. Bu durumda küresel güvenliği hayli sarsacağına benzer. Bu anarşi ortamının kaçınılmaz sonucu ise muhtemelen, sıcak savaşın getirebileceği yıkımın bilincinde olan devletlerin, uluslararası terörizmi bir mücadele aracı olarak tercih etmeleri ve bir yandan devlet destekli organize terörizmin, diğer yandan da amatör girişimlerin artması olacaktır.

Gelecekte nasıl bir dünyanın bizi beklediği konusu üzerinde yorum yapan çoğu araştırmacının ortak görüşü, terörizm tehdidinin her geçen gün daha da artacağı ve belki de en temel sorunlarımızdan birisi haline geleceğidir. Marvin Cetron ve Owen Davies'in ifade ettiği gibi, eskiden teröristler siyasal amaçlarına ulaşmak için öldürücü silahlar kullanan fırsatçılarken, önümüzdeki on beş yılın tahrip gücü daha yüksek silahların teröristlerce kullanılacağı bir süper terör çağı olma olasılığı yüksektir. Çünkü bilim ve teknolojiye gelişmeler modern toplumun tümünü kapsadığından, çatışmaya dahil olmasa dahi, hiç bir kesimine bağımsızlık tanımadan onları terörizmin potansiyel kurbanları haline dönüştürmektedir. Bu nedenle süper terörizm muhtemelen gelecekteki yaşam kalitemiz ve düzenli, uygar varoluşumuz üzerinde şimdiye kadar eş görülmemiş ölçüde ciddi bir etki yaratacaktır.

11 Eylül benzeri bir Uluslar arası Terörün Küreselleşmenin odak noktasında bulunmayan Türkiye'yi direkt hedef alacağını değerlendirmiyoruz. Ancak ABD'nin ve diğer Küresel güçlerin Türkiye'de bulunan temsilcilikleri, tesisleri vs. terörün tehlikesi altında olabilir. Ayrıca Türkiye ABD ve diğer Küresel güçlerin peşinde kendi sınırlarının dışında, Uluslar arası terörle direkt mücadeleye girerse doğal olarak Küreselleşmeye karşı tepki olarak doğan 11 Eylül benzeri Uluslar arası Terörün tehdidi altına girebilir

Türkiye'deki terörün sebebi içinde bulunduğu siyasi, ekonomik, sosyo-psikolojik ve kültürel koşullarından kaynaklanmakta, içerden ve dışardan desteklenmektedir. Türkiye terörle mücadelede ilk önce terörü yaratan koşulları ortadan kaldırmalıdır. (Bataklığı kurutmalı.) Yani dışardan gelen dış tehdide ve içerden kaynaklanan iç tehdide karşı ilkönce kalesini güçlendirmelidir. Daha sonra uluslar arası toplumun onurlu bir üyesi olarak kendi Ulus-Devlet (Milli) politikasını etkin ve tavizsiz bir şekilde uygulaması gerekir.

Türkiye kendi iç kalesini güçlendirdikten sonra, Uluslar arası toplumun onurlu bir üyesi olarak kendine has milli politikasını uygulamaya koymalıdır. Bu politika Türkiye'nin sadece yakın geleceğini değil, uzak geleceğini de kapsamalıdır. Eğer Türkiye bulunduğu coğrafyadaki tarihi, kültürel, siyasi, ekonomik ve askeri birikimini ve gücünden kaynaklanan potansiyeli ile proaktif davranarak, yeni politikalar ve yeni çözümler üretemezse, başkaları tarafından üretilmiş olan çözümleri ve hareket tarzlarını, küçük pazarlık marjları ile kabul etmek zorunda kalacaktır.

Türkiye Yeni Dünya Düzeni (Küreselleşme) ile dünyayı şekillendirmeye çalışan Küresel güçlere karşı aktif milli politika izlemelidir. Kendisini en çok zarar veren Uluslar arası bağlantılı terörün savaş dışı harekât kapsamında Küresel güçler tarafından kendisine karşı kullanıldığını anlamalıdır. Bu Küresel güçlerin dünyayı şekillendirme kapsamında Türkiye üzerinde planları olduğunu ve terörün bu planları hayata geçirmede bir araç olarak kullanılacağını değerlendirmelidir.

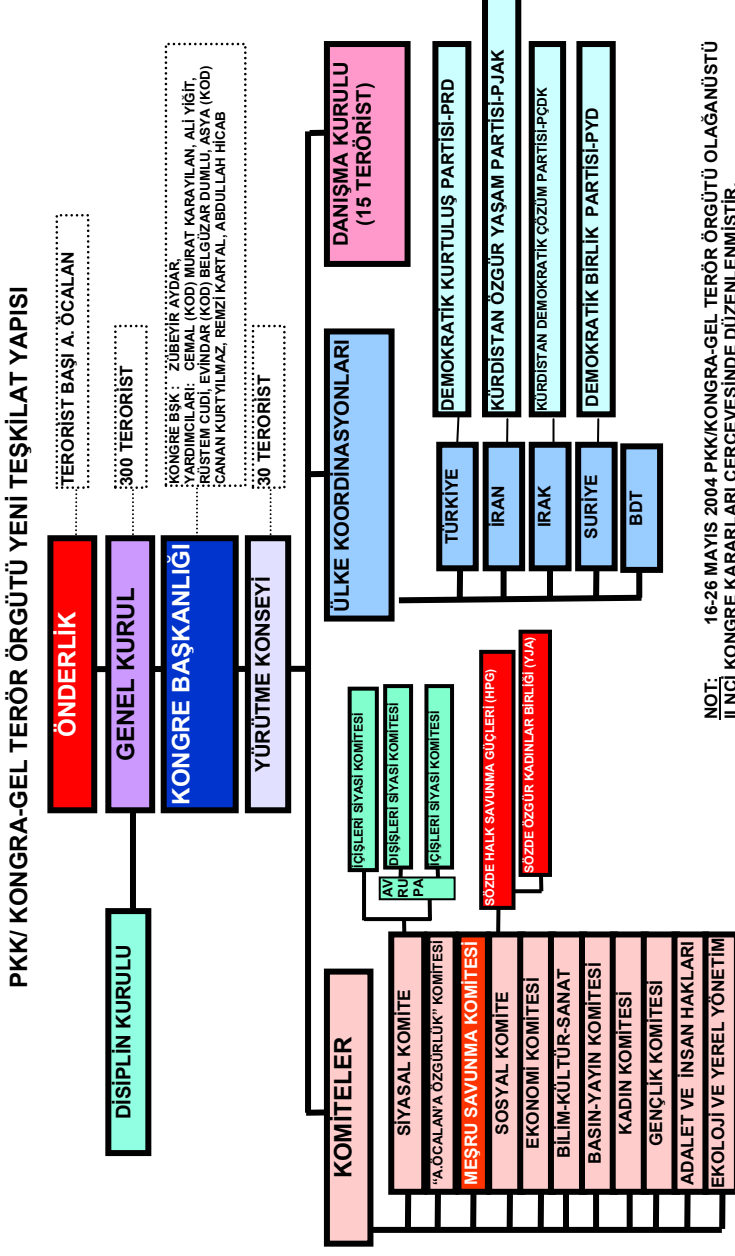
Türkiye, kendi dışında gerek Küreselleşmeye karşı tepki olarak ortaya çıkan Uluslar arası (Küresel) Teröre, gerekse 11 Eylül olayının odaklaştırdığı "radikal siyasi İslami terör" e karşı, sürekli olarak iki genel hedefi göz önünde bulundurmalı ve bu hedeflerin savunuculuğunu yapmalıdır.

Birinci hedef en genel anlamıyla “barışçılık” tır. İkinci hedef olarak, gerek yenedünya düzeninin gerekse modernleşmekte olan ülkelerin siyasal yapılarının belirlenmesi aşamasında, “laik ve demokratik, sosyal hukuk devleti” modelinin egemenliğini savunmalıdır. Türkiye, Küreselleşmenin dünya üzerinde toplumlararası gelir adaletsizliklerini artırıcı etkilerine karşı çıkan, kendi modelini ortaya koyarak dünya çapında, ülkelerarasında katılımcı bir demokrasi anlayışıyla yaygınlaştıran bir stratejinin ana hatlarını da oluşturmalıdır.

Türkiye'nin on binlerce insanını kurban verdiği, yüzlerce milyar dolarını heba ettiği, siyasi-sosyal-hukuki-kültürel alanda hesap edilemeyecek kayıplara uğradığı, terörün dış desteğini çok iyi şekilde, cesaretle ve bilimsel olarak araştırmasını, somut kanıtları ortaya çıkarmasını, teröre destek veren ülke ve kuruluşları dünya kamuoyuna çekinmeden ifşa etmesini, milli politikasını gerekirse yeniden şekillendirmesini, suçlu ülke ve kuruluşlardan “açıklama ve özür” talep etmesini, gerekirse açıktan ve örtülü olarak bu ülke ve kuruluşları milli güç unsurlarını kullanarak cezalandırmasını (Örneğin, Yunanistan'ın, Suriye'nin PKK Terör örgütünü desteklediği, “suçüstü yapılarak”, açıkça ortaya çıktığı halde ve dünya kamuoyu vicdanında, suçlu oldukları, kanıtlandığı halde, Türkiye günlük basit çıkarlarını düşünerek, izlediği pasif politika nedeniyle gerekli yaptırımları uygulayamamış, dünya kamuoyuna ve kendi vatandaşlarına “güçsüz bir ülke” izlenimi vermiş, Türk insanının boynunu bükmüştür. Hâlbuki elinde o kadar koz varken, aktif bir politika izlese, hiç değilse Yunanistan başbakanı çıkıp Türkiye'den özür dilesse idi, bugün Türk insanındaki manevi güç daha farklı olur

EKLER

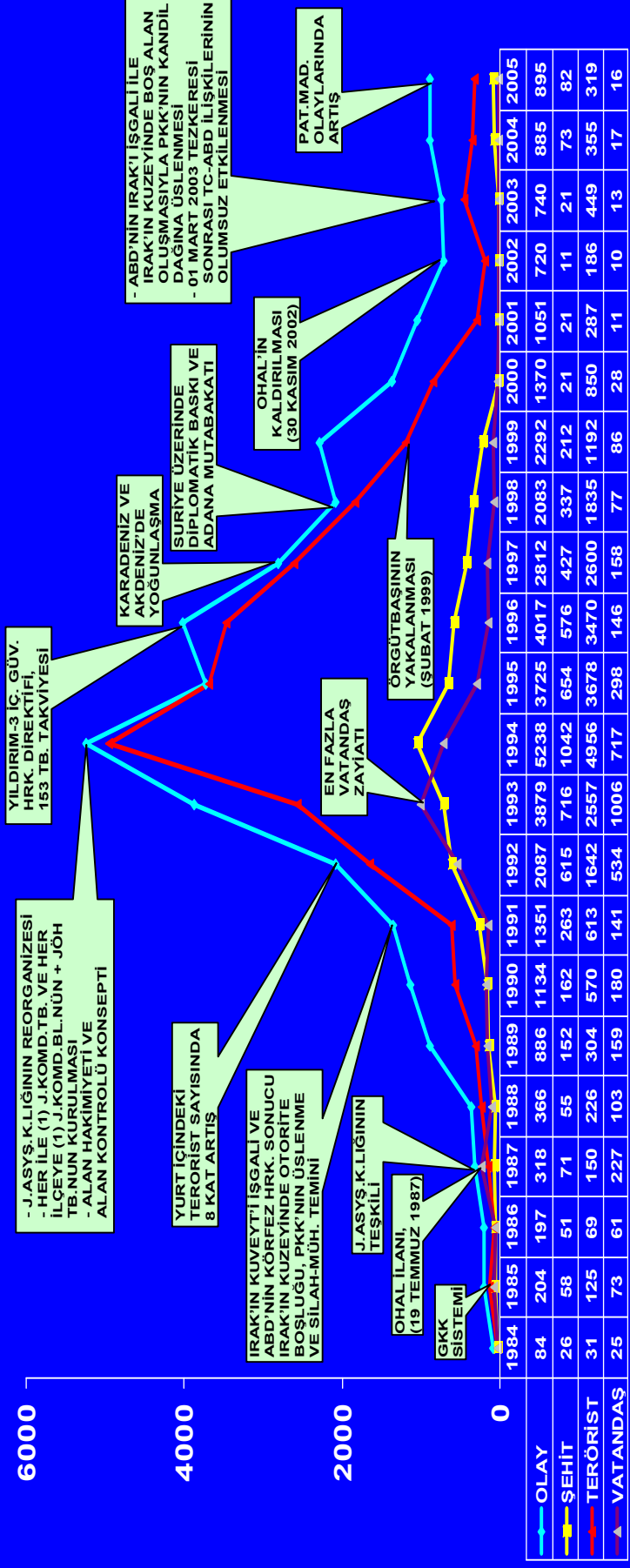
EK-A PKK/KONGRA-GEL TERÖR ÖRGÜTÜNÜN YURTIÇİ TEŞKİLAT YAPISI VE TERTİPLENMESİ²¹³

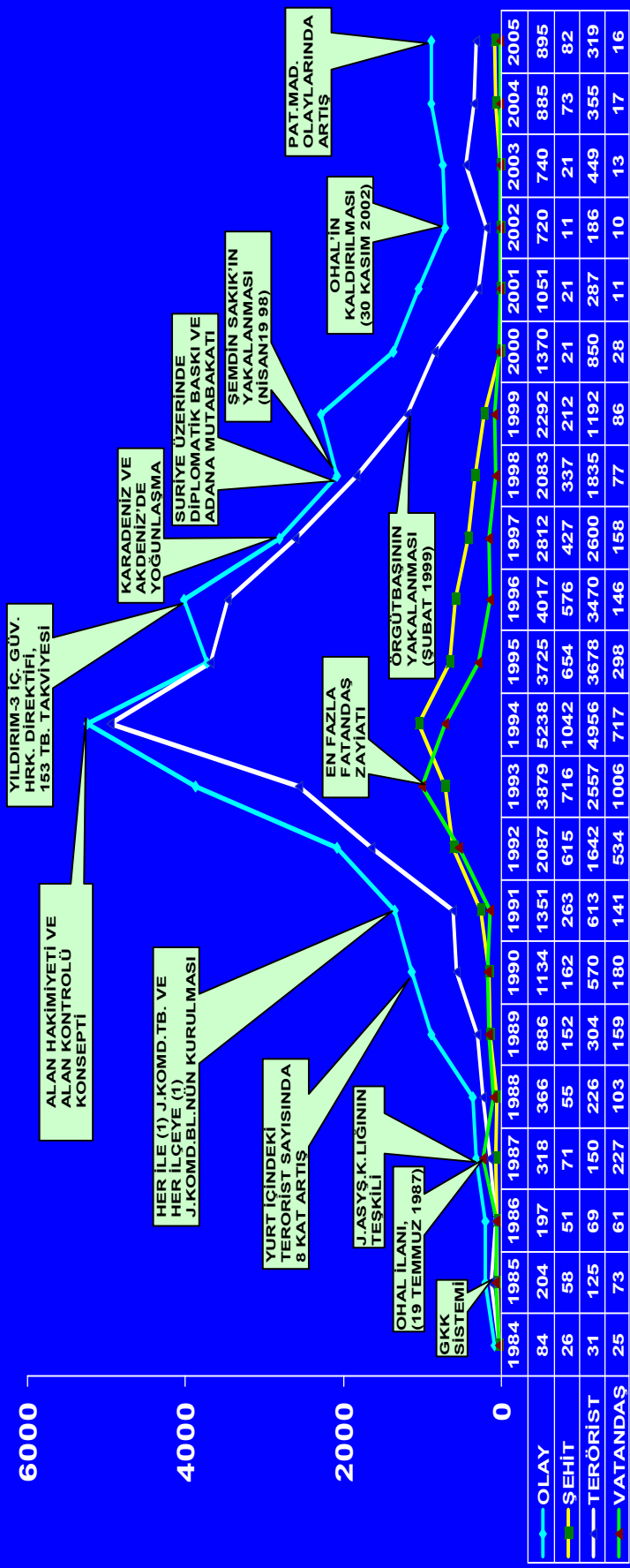
NOT: 16-26 MAYIS 2004 PKK/KONGRA-GEL TERÖR ÖRGÜTÜ OLAĞANÜSTÜ İKİNCİ KONGRE KARARLARI ÇERÇEVESİNDE DÜZENLENMİŞTİR.

²¹³ J. Gn. K.İgü İç Güvenlik Harekâtı Değerlendirmesi, Ankara, Aralık 2005,s.448

Terör Olayları Değerlendirmesi (1984-2005)

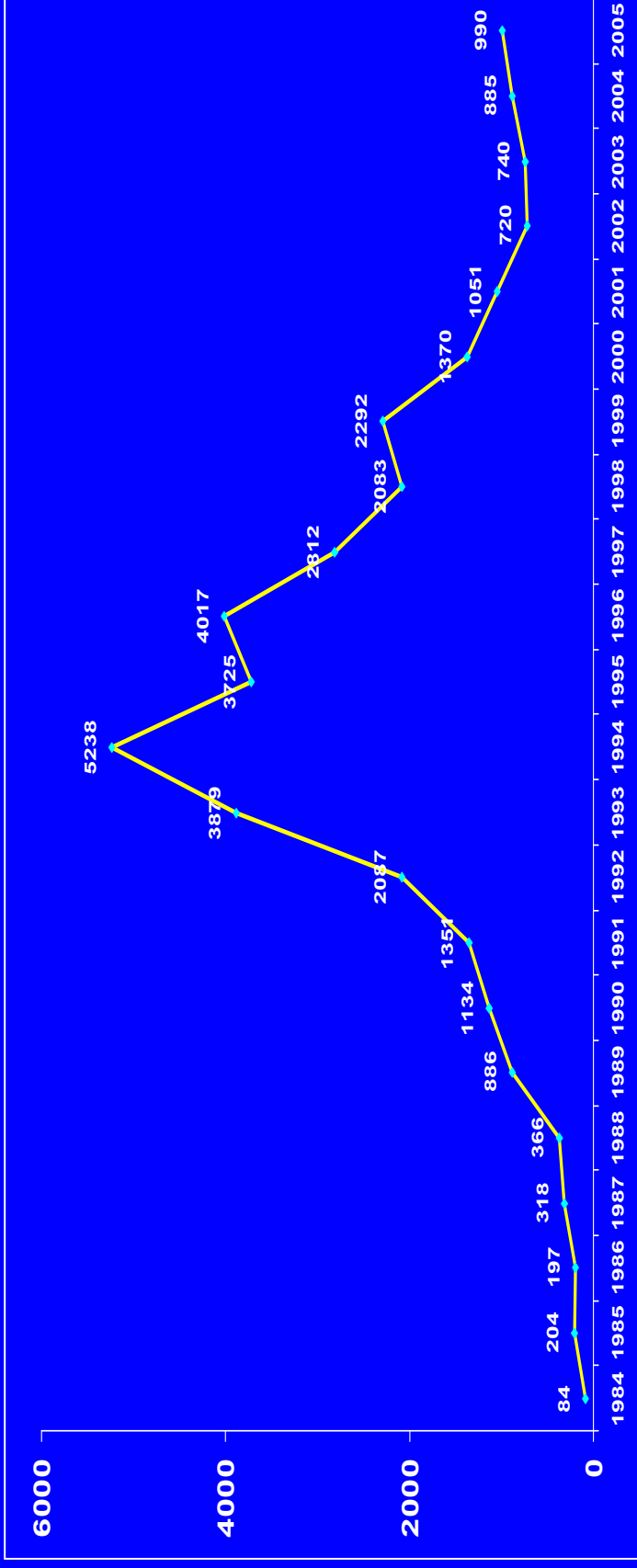

1984-2005 Yılları Arasında İcra Edilen İç Güvenlik Harekâtı

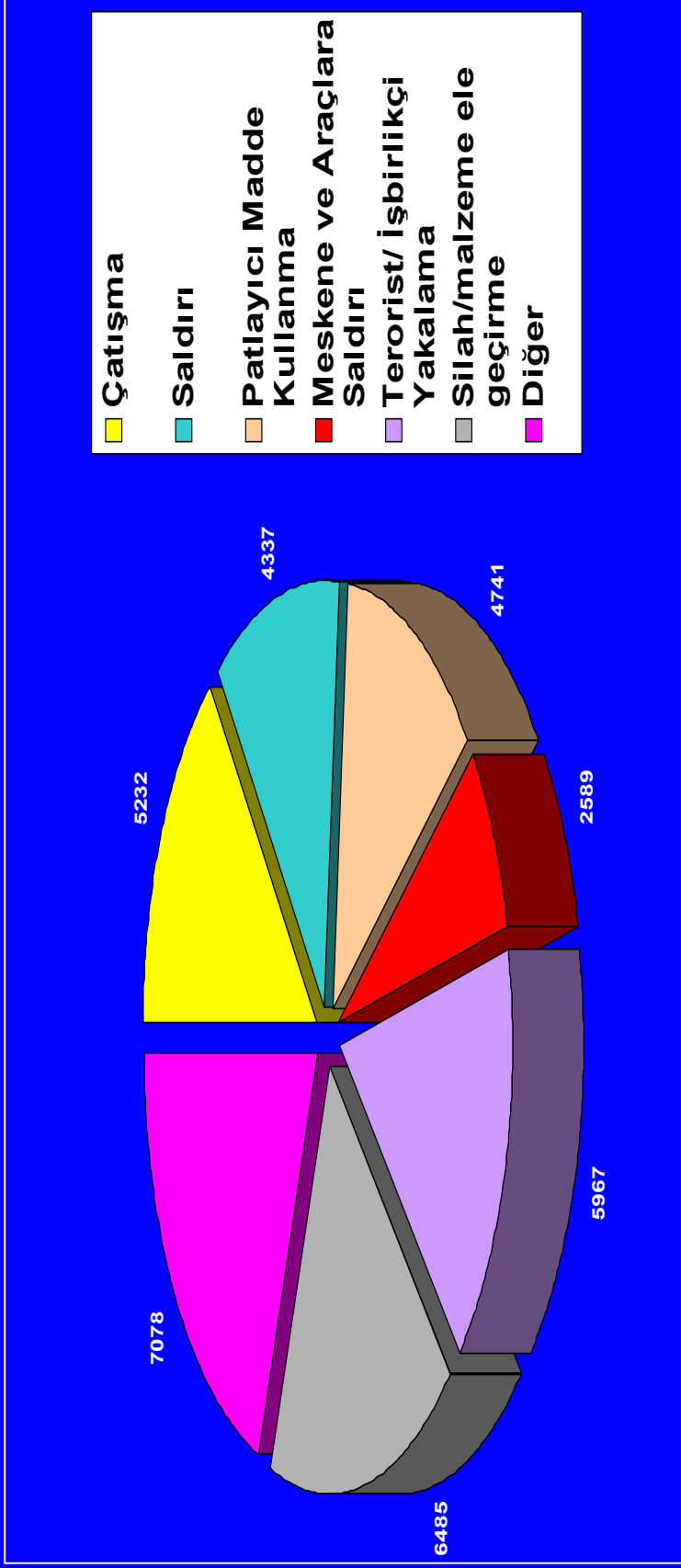
²¹⁵ J. Gn. K.İgü İç Güvenlik Harekâtı Değerlendirmesi, Ankara, Aralık 2005, s.450

Olayların Yıllara Dağılımı

²¹⁶ J. Gn. K.İgri İç Güvenlik Harekâtı Değerlendirmesi, Ankara, Aralık 2005, s.451

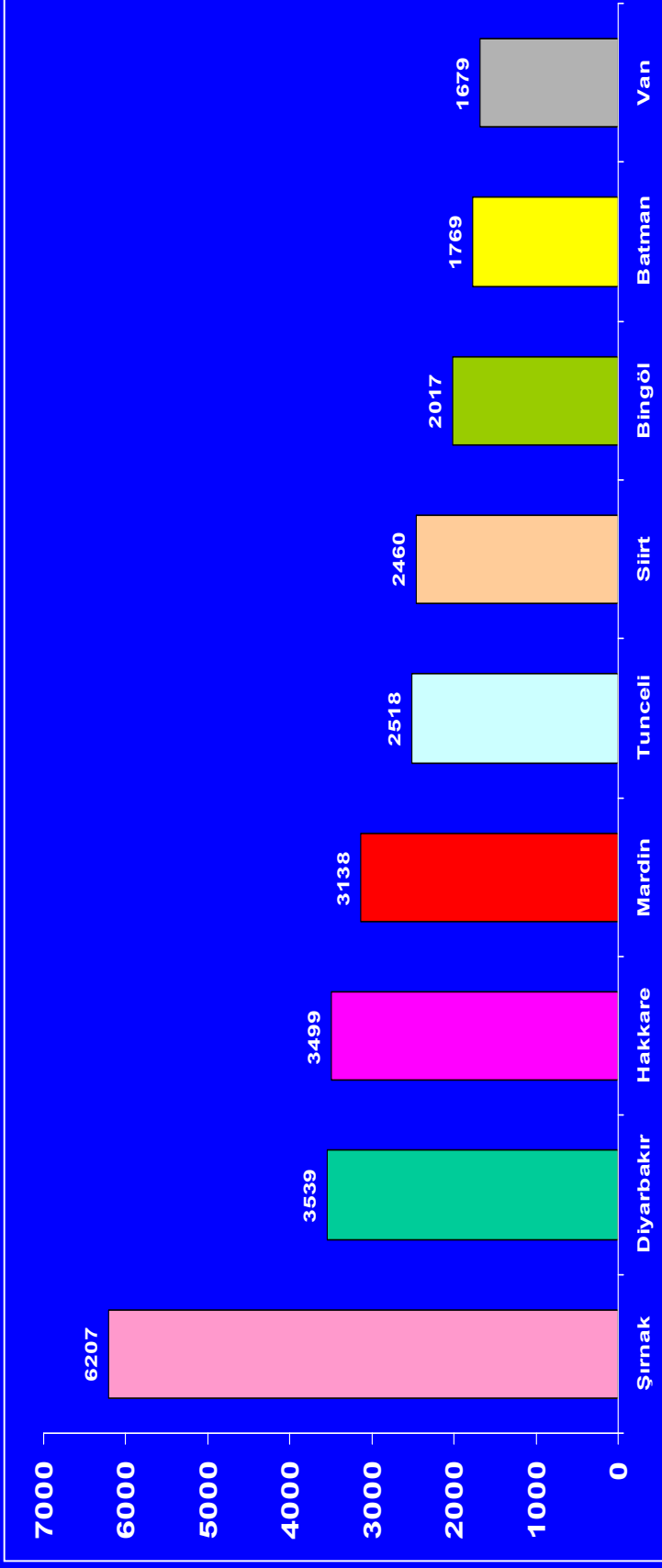
Olayların Türlerine Dağılımı

²¹⁷ J. Gn. K.İgü İç Güvenlik Harekâtı Değerlendirmesi, Ankara, Aralık 2005, s.456

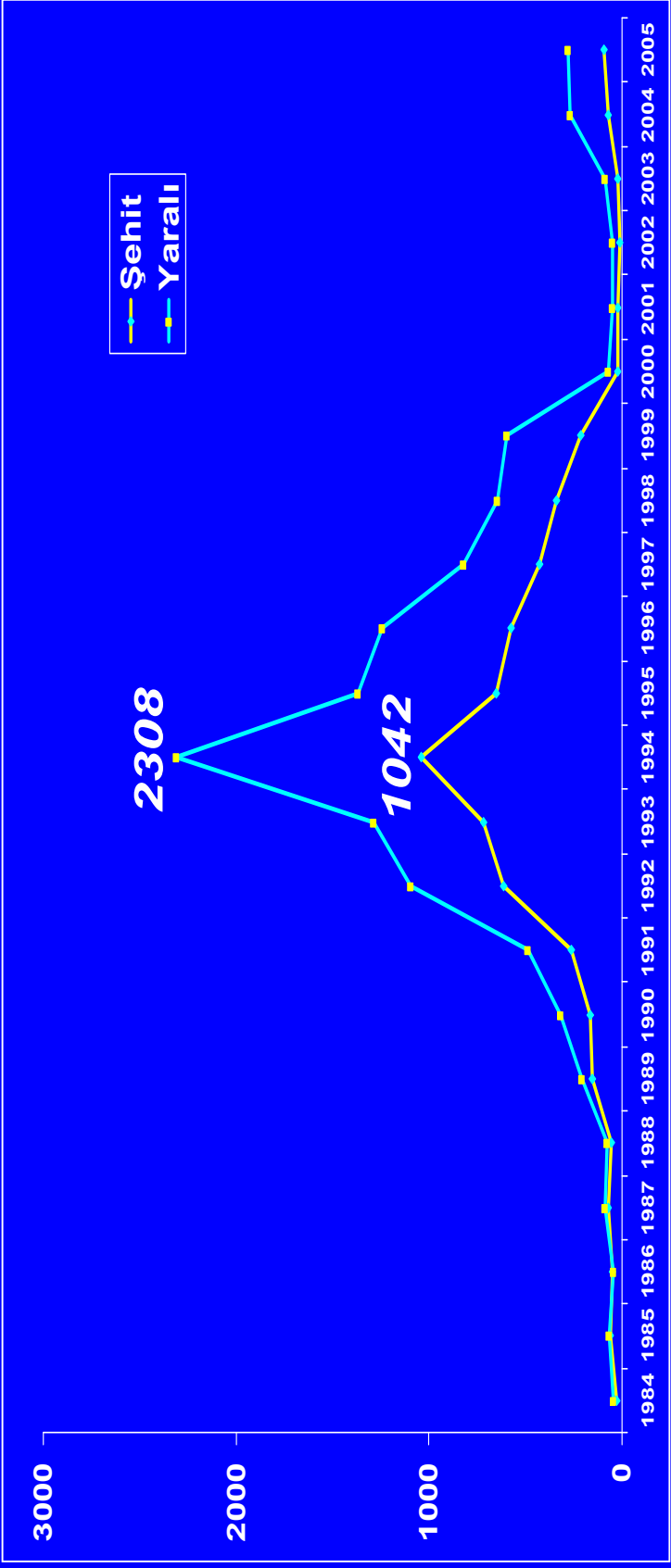
EK-F (1984–2005) OLAYLARIN İLLERE GÖRE DAĞILIMI²¹⁸

Olayların İllere Dağılımı

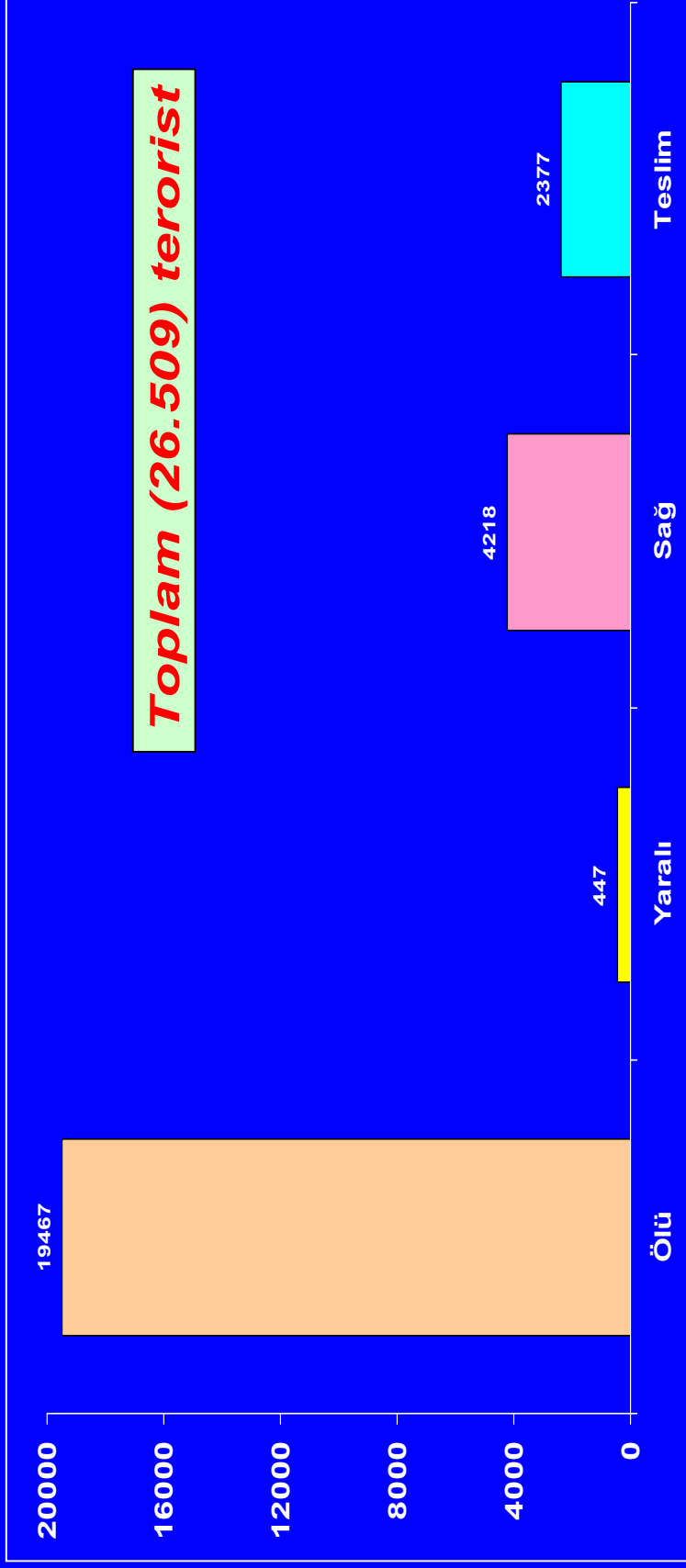
²¹⁸ J. Gn. K.İgri İç Güvenlik Harekâtı Değerlendirmesi, Ankara, Aralık 2005, s.457

Güvenlik Gücü Zayıyatı

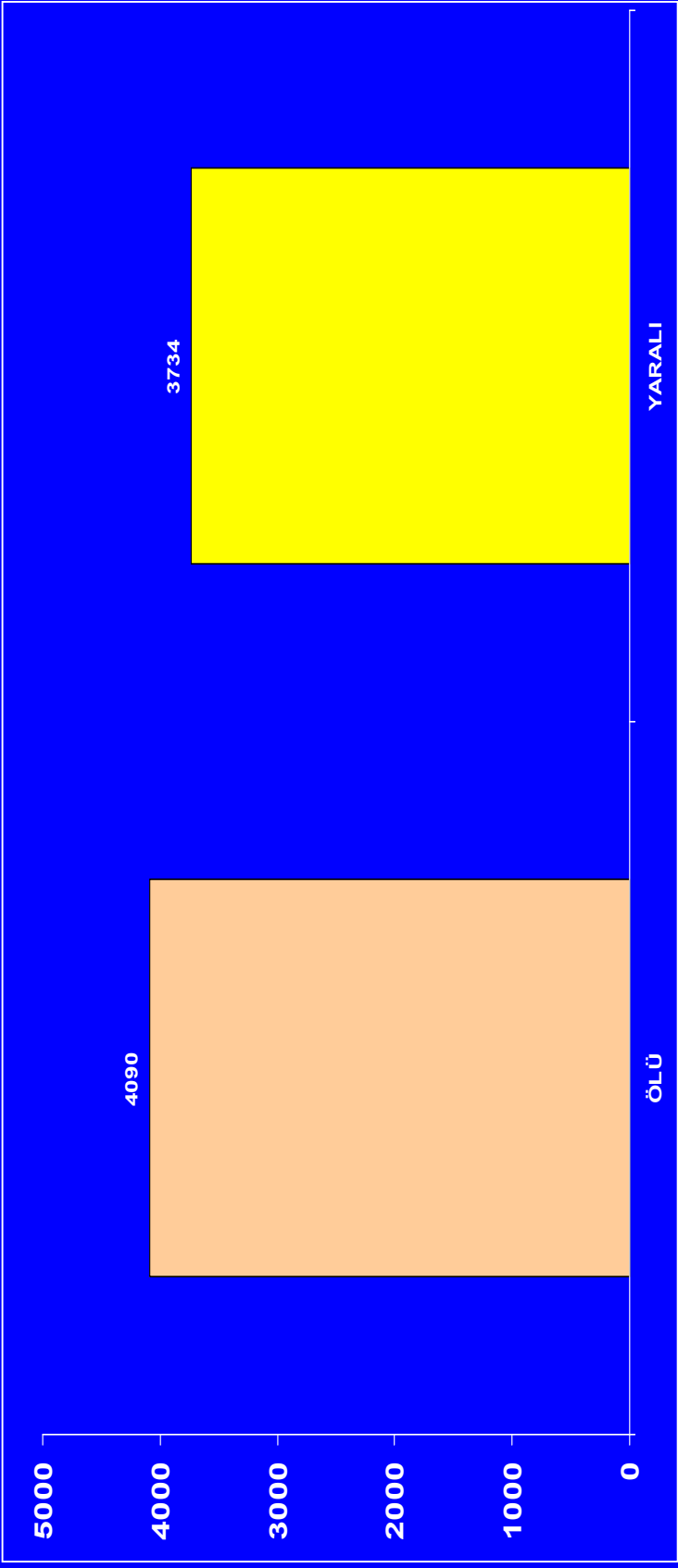
²¹⁹ J. Gn. K.İği İç Güvenlik Harekâtı Değerlendirmesi, Ankara, Aralık 2005, s.460

Terorist Kayıpları

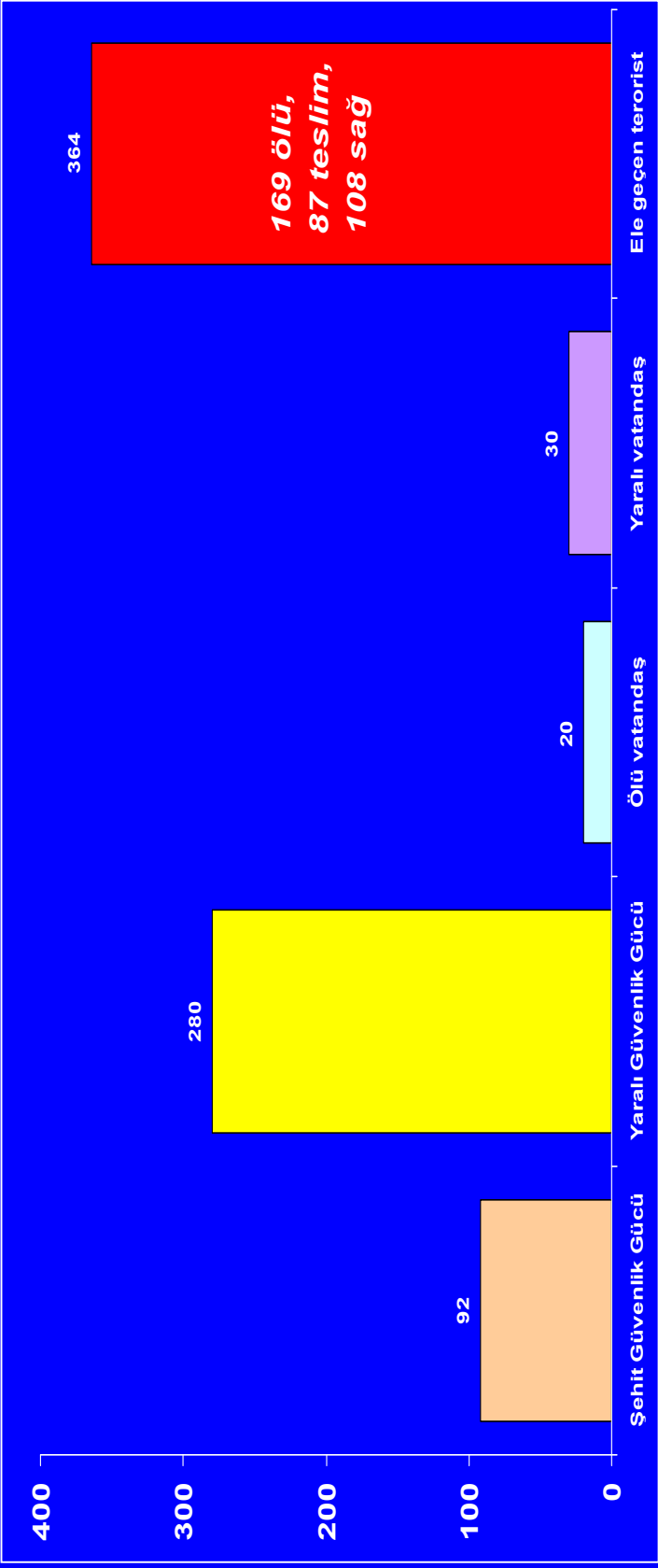
²²⁰ J. Gn. K.İgri İç Güvenlik Harekâtı Değerlendirmesi, Ankara, Aralık 2005, s.461

Vatandaş Zaiyatı

²²¹ J. Gn. K.İgri İç Güvenlik Harekâtı Değerlendirmesi, Ankara, Aralık 2005, s.462

Güvenlik Gücü Zayıyatı ve Terorist Kayıpları (2005 Yılı)

²²² J. Gn. K.İgri İç Güvenlik Harekâtı Değerlendirmesi, Ankara, Aralık 2005, s.463.

KAYNAKLAR

I.KİTAPLAR

Adams, James. *The Financing of Terror*, Simon and Schuster, New York, 1986.

Alexander, Yonah ve Pluchinsky, Dennis. *Europe's Red Terrorists; The Fighting Communist Organizations*, Fran Cass Publication, London, 1992.

Alkan, Necati. *Gençlik ve Terörizm*, Temüh yay., Ankara, 2002.

Almando, Marcos. *Bir Efsane; Arafat*, Doğan Yayıncılık, İstanbul, 1996

Altuğ, Yılmaz . *Terörün Anatomisi*, Altın Kitaplar yayınevi., İstanbul 1995.

Arı, Tayyar. *Basra Körfezi ve Ortadoğu'da Güç Dengesi 1978–1996*, İstanbul, 1996.

Arıboğan, Deniz Ü. *Globalleşme Senaryosunun Aktörleri*, Der yay. İstanbul,

Arıboğan, Deniz Ü. *Tarihin Sonundan Barışın Sonuna Terörizmi Anlamak ve Anlamlandırmak*, Timaş Yay., İstanbul, 2003.

Armaoğlu, Fahir. *Siyasi Tarih Cilt I. İş Bankası Yay. No. 252*, Ankara 1988.

Armaoğlu, Fahir: *Siyasi Tarih, Cilt II, İş Bankası Yay. No: 313*, Ankara, 1991

Atay, Mehmet: *Ortadoğu'da Terör Savaşı ve Barış Arayışları*, Avrasya Dosyası, Ankara, 1996.

Aydoğan, Metin. *Yeni Dünya Düzeni*, Otopsi yay., 1999

Bal, İdris. *Instability in the Middle East ,Turkish Review of Middle East Studies*, Ankara, 2002

Bal, M, Ali. *Savaş Stratejilerinde Terör*, IQ yay., İstanbul, 2003.

Başeren, Sertaç H. “*Terörizm Kavramsal bir Değerlendirme*” Terörizm İncelemeleri Teori Örgütler Olaylar, (Derleyen:Ümit Özdağ, Osman Metin Öztürk) Asam yay., Ankara

Bozkurt, Veysel. *Globalleşme Kavram Gelişim ve Yaklaşımlar*, Ankara,1998

Camus, Albert. *Resistance, Rebellion and Death Jean Obrientrans*, 1974.

Crozier, Brian. *The Rebels, A Study of Post-War Insurrections*, London, 1960

Çay, Abdülhaluk. *Her Yönüyle Kürt Dosyası*, Boğaziçi Yayınevi, İstanbul 1994.

Çetiner, Selahattin. *Sorunlarıyla Doğu ve Güneydoğu Anadolu Gerçeği*, TSK Mehmetçik Vakfı Yay, Ankara, 2003.

Çitlioğlu, Ercan. *Yedekteki Taşeron Asala*, Ümit Yay., Ankara, 1998.

Dalman, Metin ve Tabak, İsmail. *Avrupa’da İnsan Ticareti ve PKK*, 1995.

Demirci, Rasih. *Globalleşme ve Bütünleşme Hareketleri*, Karınca Basımevi, Mart 1997, İstanbul, Sayı723

Demirel, Emin. *Terör*, Alfa Yayınları, İstanbul, 1997.

Demirkıran, Sami. *İhanetler Çemberinden Kurtuluş*, Kamer yay., İstanbul, 1998.

Derian, James DER. *Antidiplomacy; Spies, Terror, Speed and War*, Blackwell, Oxford, 1992

Denker, M. Sami. *Uluslararası Terör Türkiye ve PKK*, Boğaziçi Yay., İstanbul, 1997.

Dilmaç, Sabri. *Terörizm Sorunu ve Türkiye*, Ankara,1997.

Doğan, İrfan. *1966 yıl sonra Uluslar arası komplo*, Mem Yay., İstanbul, 2002.

Ersever, A. Cem. *Kürtler, PKK ve A. ÖCALAN*, , Kitap Yay., Ankara 1993.

Friedman, Thomas: *Collapse, The Observer*, 2001

Gilbert, Paul. *Terrorism, Security and Nationality*, Routledge, New York, 1994.

Goren, Roberta D. *The Soviet Union and terrorism* Ed. Jillian BEKER p.14 George Allen and Unwin, London, 1984.

Gündüz, Aslan. *Milletlerarası Hukuk Temel Belgeler Örnek Kararlar*, Beta Basım Yayım, İstanbul, 1998.

Gürses, Emin. *Ayrılıkçı Terörün Anatomisi/ IRA-ETA-PKK*, Bağlam yay, İstanbul, 1997.

Güven, Veli Fatih. *Siyasi Kürtçülük Faaliyetleri, Kürt İsyanları*, H.Ü., Ankara 1996

Hoffman, Bruce. ABD Hava Kuvvetleri, *Countering the new terrorism*, Washington, RAND, 1999

Hoerber, Francis. "Terrorism Sabotaje and Telecommonnlications" international Security Review" Vol. No.2 p.289 Feb.1982.

Jenkis, Brian. *International Terrorism, The Other World War*, Rand Corporation, California, 1985

Kalafat, Yaşar. *Bir Ayaklanmanın Anatomisi*, Asam Yay., Ankara, 2003.

Kalafat, Yaşar. *Şark Meselesi Işığında Şeyh Sait Olayı, Karakteri, Dönemindeki İç ve Dış Olaylar*, Boğaziçi Yay., Ankara 1992.

Kazgan, Gültekin. *Globalleşme ve Ulus Devlet*, Bilgi Üniv. Yay., 200

Kirkpatrick, Jeanne J. "Definng Terrorism Catholicism in Crisis" From an address orginally presented at the Institue's Conferans on International Terrorism. P.56 wdc 25June

Kongar, Emre. *Global Terör ve Türkiye*, Remzi Kitabevi, 2001.

Koçaş, Sadi. *Kürtlerin Kökeni ve Güneydoğu Anadolu Gerçeği*, Kastaş yay., İstanbul, 1999.

Laqueur, Walter. *Patterns of Global Terrorism 2000*, U.S. Department of State, 2001.

Mumcu, Uğur. *Kürt Dosyası*, Tekin Yayınevi, 1996.

Mumcu, Uğur. *Kürt-İslam Ayaklanması*, Tekin Yayınevi, İstanbul 1994.

Parlak, İsmet. *Etnik Kökenli ve Ayrılıkçı Terör Örgütleri*, Fırat Üniversitesi Yay., Elazığ 2000.

Perinçek, Doğu. *Karen Fogg'un e-postaları*, Kaynak Yay., İstanbul, 2002.

Pirim, Oktay ve Örtülü, Süha. *Ömerli Köyünden İmralı'ya PKK'nın 20 yıllık Öyküsü*, Boyut kitapları, İstanbul, 1999.

Sloan, Stephen. *The Anatomy nonterritorial Terrorism*, An Analytical Essay. Clandestine Tactics and Techclogy Series, Gaithersburg, 1981.

Sükan, Faruk. *İhanetler Karşısında Türkiye*, Kültür Ofset, Ankara, 1994.

Şehirli, Atila. *Türkiye' de Bölücü Terör Hareketleri*, Burak Yay., İstanbul, 2000.

Öke, Mim, Kemal. *Küresel Toplum*, ASAM Yayınları, Ankara,2001

Örgün, Faruk. *Küresel Terör*, Okumuş Adam, İstanbul 2001.

Öymen, Onur. *Geleceği Yakalamak*, Remzi Kitabevi, Ankara, 2000.

Özcan, Nihat Ali. *PKK Tarihi İdeolojisi, Yöntemi*, Asam Yay, Ankara, 1999

Özcan, Mehmet. *Avrupa Birliği Türkiye İlişkilerinde Terörün Etkisi, Türkiye'de Terörizmin Dünü, Bugünü, Gelişimi, ve Alınması Gerekli Tedbirler Bildiriler*, Türk Tarih Kurumu yay., Ankara, 2003.

Öztürk, Osman Metin. *Avrupa ve Orta-Doğu Ülkelerinin Terör Karşısındaki Konumları, Terörizm İncelemeleri Teori Örgütler Olaylar*, Derleyen: Ümit ÖZDAĞ, Osman Metin ÖZTÜRK), Avrasya Stratejik Araştırmalar Merkezi Yay.,Ankara, 2000.

Öztürk, Saim. *Uyuşturucu Kaçakçısı Terör Örgütü PKK*, Köksav yay., Ankara, 2000.

Öztürk, Saygı. *Kasadaki Dosyalar*, Ümit yay, Ankara, 2003.

Tekin, Arslan. *İmralı'daki Konuk*, Tutibay yay, Ankara, 1999.

Tavas, Taner. *İntihar Saldırıları, Terörizm İncelemeleri Teori Örgütler, Olaylar*, (Derleyen: Ümit Özdağ, Osman Metin Öztürk), ASAM yay. Ankara, 2000.

Ulugay, Osman. *Globalleşme ve Ulus Devlet*, Bilgi Ün. Yay., İstanbul, 2001.

Ulugay, Osman. *Globalleşme Korkusu ve 2001 Krizi*, İstanbul, 2001.

Wilkinson, Paul. *Political Terrorism*, London, 1974.

Yılmaz, Veli. *Anadolu'da Türk Varlığı ve Güneydoğu Olayları*, İstanbul, 1993, s.109–113;

Zanini, Michele. ABD Hava Kuvvetleri, *Countering the new terrorism*, Washington, RAND, 1999.

T.C Genelkurmay Harp Tarihi Başkanlığı Resmi Yayınları, *Türkiye Cumhuriyeti'nde Ayaklanmalar (1924–1938)*, Seri no:8, Ankara,1972.

Emniyet Genel Müdürlüğü, *PKK Cilt 1, (1973–1979)*, , İDB Yayınları No:52.

J. Gn. K.lığı Yay, *Terörle Mücadele ve İç Güvenlik Harekâtı, Cilt I(hizmete özel)*, Ankara, 2005

II.MAKALELER

Erbay, Yusuf: “*Kavram Olarak Globalleşme*”, Yeni Türkiye Medya Hizmetleri, 1998, Ankara, s.169- 170.

Laçiner, Sedat. “*Bölücü Televizyon Yayıncılığı ve Uluslar arası Bağlantıları: Med-TV Örnek Olayı 1994–1999*”, Avrasya Dosyası, 2002, C:8, S:2, s.334

Laçiner, Sedat. “PKK’nın Ateşkesi’nin Anlamı”, usakgundem.com.

Özcan, Ali Nihat. “*11 Eylül Saldırısının Global ve Bölgesel Sistemlere Yansıması*”, Stratejik Analiz, Anakara, Mart 2002, s.11–16.

Yarar, Erhan. “*Medya-Terör, Bir Kavram Savaşı, Strateji*”, Ankara, 1995, s.194–5

Küçük, Cevdet. “*Şark Meselesi Hakkında Önemli Bir Vesika*”,Tarih Dergisi, 1979, s.31.

Dursun, Davut. “*Globalleşme ve Toplumun İnşasında Bilginin Artan Önemi*”, Yeni Türkiye Medya Hizmetleri, Ocak- Şubat 1998, Ankara, s.154–157

Larousse Encyclopedique “*Revolution Française*

Birleşmiş Milletler Genel Kurulu Kararı, Aralık–1993

12 Nisan 1991 tarih ve 3713 Sayılı Terörle Mücadele Kanunu
http://www.belgenet.com/yasa/ab_uyum6–1.html

<http://www.terorrismknowledgebase.com>

ÖZGEÇMİŞ

Selma ULUTÜRK, 5 Ocak 1980 yılında Mersin’de doğmuştur. İlk, orta ve lise öğrenimini 1987–1997 yılları arasında Mersin’de tamamlamıştır. 1994 yılında Mersin 19 Mayıs Süper Lisesini başarıyla tamamlayarak Ankara Gazi Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Ekonometri Bölümünü kazanmıştır. Son sınıfta Avrasya Stratejik Araştırmalar Merkezi(ASAM), Ortadoğu Masası, Suriye Masasında stajyer araştırmacı olarak çalışmıştır. Okul bitiminde YÖK’ün açtığı Devletlerarası Karşılıklı Kültür Anlaşması çerçevesinde burslu imtihanlara girerek, Suriye Damascus Üniversitesi’nde 1 yıl burslu öğrenim hakkı kazanmıştır. Suriye’de bulunduğu sürede; Arapça dili öğrenme fırsatı yanında ASAM’da çalışırken öğrendiği Suriye gerçeklerini, tatbiki olarak görme imkânı yakalanmıştır. Türkiye’ye dönüşünde, iki yıl süre ile ABD Büyükelçiliği Konsolosluk Bölümü Vize ve Pasaport bölümünde çalışmıştır. Bu süre içerisinde; ABD Ankara Büyükelçiliğinden (İran’a akredite olması nedeniyle) İran vatandaşlarının vize başvuruları nedeniyle ihtiyaca binaen İran Büyükelçiliği bünyesinde açılan Kültür Merkezi’ ne devam ederek Farsça öğrenmiştir. 2004 yılında Marmara Üniversitesi Türkiyat Enstitüsü Tarih Anabilim Dalı Cumhuriyet Tarihi Bilim Dalı’nda Lisansüstü eğitime başlamıştır. Şu anda eşinin tayini nedeniyle Girne/KKTC’de ikamet etmekte olup bir kız çocuğu bulunmaktadır. İngilizce Arapça, Farsça ve İtalyanca dillerini orta düzeyde bilmektedir.